

Kommunledningskontoret
Rapport

Datum:
2025-01-31

Diarienummer:
KSN-2025-00116

Handläggare:
Linda Ahlford, Ida Wiking, Kristina Eriksson

Uppföljning av Handlingsplan för Gottsundaområdet 2021-2030

Förord

Uppsala kommun har två beslutade handlingsplaner för områden med särskilda utmaningar: Handlingsplan för Gottsundaområdet 2021–2030 samt Handlingsplan för Gränby, Kvarngärdet och Löten 2024–2030. Syftet med handlingsplanerna är att stärka och samordna insatser i områden med sämre förutsättningar. Det är ett omfattande arbete som pågår inom kommunens organisation och i samverkan med andra aktörer.

Hur går arbetet inom handlingsplanen för Gottsundaområdet? Går det att se resultat och vilka värden som skapas? En nulägesanalys baserad på nationella data och egna undersökningar togs fram under 2023. I den här uppföljningsrapporten har registerdata kompletterats med verksamhetsdata och beskrivning av insatser i syfte att ge en grund för fortsatt analys och lärande. De insatser som beskrivs fokuserar på kommunkoncernens samlade arbete och inkluderar inte alla de insatser som föreningar och andra aktörer gör i området. Genom uppföljningen är syftet att synliggöra hur arbetet ytterligare kan stärkas.

Rapporten visar att Gottsundaområdet har stora utmaningar, men ger samtidigt indikationer att utvecklingen går i en positiv riktning på flera håll. Arbetssätten inom kommunens verksamheter har blivit mer systematiska, resurser har utökats i området och samverkan har lett till kreativa idéer och nya samarbeten kring målgrupper och verksamhet. Uppföljningen visar att flera av verksamheterna når många människor och stärker deras förutsättningar att vara delaktiga i samhället, oavsett om det rör att komma i sysselsättning, delta i fritidsaktiviteter, få familjestöd eller att på olika sätt göra sin röst hörd. Den upplevda tryggheten ökar och Gottsunda har bytt placering på polisen lista i en positiv riktning.

Framtagandet av rapporten har skett under ledning av kommunledningskontoret i samverkan med förvaltningar och bolag som har bidragit med verksamhetsstatistik och beskrivningar av insatser och dess resultat. Handlingsplanens modell bygger på så kallad effektlogik, där uppföljningen synliggör hur insatserna bidrar till, eller kan komma att bidra till, önskade förändringar på längre sikt. Det pågår ett löpande utvecklingsarbete där nya insatser tydligare följs upp från början med ambitionen att utveckla arbetet med effektmätning.

Rapporten är strukturerad i två delar. Den första delen sammanfattar övergripande nuläge, insatser och resultat inom handlingsplanens temaområden och en bedömning huruvida arbetet inom handlingsplanen leder mot de övergripande målen. Här finns även en beskrivning av stadsutvecklingsprojektet för Gottsundaområdet. Handlingsplanen och stadsbyggnadsprojektet går hand i hand i gemensam utveckling av området. I den andra delen redovisas resultat utifrån temaområdena, med nuläge genom statistik och undersökningar och med tydligt fokus på beskrivningar och resultat av de insatser som pågår. Rapporten avslutas med en redovisning av hur uppföljningen är gjord och vilka utgångspunkter och underlag som använts.

Arbetet med handlingsplanen är ett omfattande samverkansarbete. Ingen nämnd eller bolag kan ensamt uppnå något av planens övergripande mål. Samverkan är inte alltid lätt. Det tar tid att jobba utanför stuprören och det blir ibland otydligt vad som ska uppnås och vem som har ansvar för att arbetet ger resultat. Samtidigt är vinsterna med samverkan många: det egna arbetet i helheten blir tydligare, arbetsglädje att lära

känna nya verksamheter och kollegor, och inte minst de resultat och effektivitet som kan uppnås när resurser i form av människors tid, kunskap och nätverk samnyttjas. Just den breda samverkan och handlingsplanens långsiktighet lyfts återkommer fram som grund till framgångsrika insatser.

Sammantaget pågår en expansiv utveckling i Gottsundaområdet. Flera viktiga verksamheter och insatser pågår och bedömningen är att de bidrar till att mildra segregationens konsekvenser. Statistiken visar dock tydligt att stora utmaningar kvarstår i området. Ett fortsatt intensivt arbete är därför motiverat och nödvändigt.

Innehåll

Förord	2
Del 1: Sammanfattning – är vi på väg mot målen?	6
Handlingsplan Gottsunda – ett omfattande områdesarbete i bred samverkan	6
Handlingsplanens mål och teman.....	6
Kompensatoriskt uppdrag men strukturella faktorer påverkar	6
Att arbeta områdesbaserat.....	7
Områdesnärvaro och långsiktighet.....	7
Samverkan som arbetssätt	7
Sammanfattande resultat utifrån handlingsplanens teman	9
Tema Trygghet.....	9
Tema Barn och ungas uppväxtvillkor.....	10
Tema Jobb och företagande	12
Tema Delaktighet.....	13
Gottsundas stadsutveckling.....	15
På väg mot målen?.....	18
Del 2: Resultat – nuläge och insatser för att nå målen	21
Tema – Trygghet.....	21
Nuläge: Upplevd trygghet och förtroende i området	21
Insatser och resultat	26
Effektiv samordning för trygghet i Gottsundaområdet	26
Omfattande arbete för ökad trygghet inom Platssamverkansföreningen	27
Trygghetsvärdar inom Uppsalahem	28
Fysisk förändring av platser	28
Trygghet i stadsutvecklingen.....	29
Tema – Barn och ungas uppväxtvillkor	29
Nuläge: Barn och ungas mående och framtidstro	29
Flickor mår sämre än pojkar och framtidstron för världen i stort är låg.....	29
Insatser och resultat.....	31
Skola och förskola – klara sin utbildning.....	31
Stärka familjen genom tidigt förebyggande insatser.....	37
Stärkt förebyggande arbete för barn och unga i riskzon	39
Aktiv och meningsfull fritid en viktig skyddsfaktor	40
Tema – Jobb och företagande.....	44
Nuläge: Arbetslöshet, inkomstnivå och ekonomisk standard.....	45
Sjunkande arbetslöshet och andel med ekonomiskt bistånd	45
Fortsatt låg ekonomisk standard	46

Näringslivet i Gottsundaområdet	48
Transport, livsmedels- och detaljhandel tongivande för näringslivet	48
Många unga företag och lägre kreditvärdighet.....	48
Insatser och resultat	49
Utbildnings- och jobbcenter för fler i egenförsörjning.....	49
Särskilda satsningar för ungdomar och grupper långt från arbetsmarknaden	52
Företagslabbet – ett samarbete för att öka företagandet	54
Tema – Delaktighet	55
Nuläge: Låg tillit och social sammanhållning.....	55
Lågt valdeltagande men ökad vilja att påverka kommunen hos unga.....	56
Insatser och resultat	57
Insatser för ökad tillit till samhället och dess institutioner	58
Mötesplatser för gemenskap och meningsfull fritid.....	59
Dialoger om områdets utveckling	63
Platsutveckling som metod för att involvera invånare i sin närmiljö.....	64
Uppföljningsmodell	66
Effektlogik.....	66
Underlag	67
Geografisk avgränsning och indelning.....	67
Bilaga 1 Indikatorsförteckning	69

Del 1: Sammanfattning – är vi på väg mot målen?

Handlingsplan Gottsunda – ett omfattande områdesarbete i bred samverkan

Uppsala kommun har haft handlingsplaner för Gottsundaområdet sedan 2018. Då hade arbete med planprogrammet för Gottsundaområdets stadsutveckling pågått sedan 2015 – ett program med fokus på social hållbarhet och med en arbetsprocess innehållande bredare sociala insatser än samhällsplanering. Under hösten 2017 blev Gottsunda klassat av Polisens nationella operativa avdelning (NOA) som ett särskilt utsatt område. Kommunkoncernen mobiliserade då genom en handlingsplan som omfattade hela koncernen. Den innehöll en stor mängd åtgärder och tydligt fokus på samordning och samverkan mellan förvaltningar och bolag, både på kort och lång sikt.

I juni 2021 fattade kommunstyrelsen beslut om den nu gällande Handlingsplan för Gottsundaområdet 2021–2030. Arbetet som startade 2018 har stegvis vidareutvecklats i ordinarie verksamhet, och i många fall utökats till andra stadsdelar i kommunen.

Handlingsplanens mål och teman

Handlingsplanen har fem övergripande mål på två tidshorisonter. Målen samspelar med Agenda 2030, kommunens fokusmål och uppsatta mål inom stadsbyggnadsprojektet för Gottsundas utveckling.

Mål 2025

- Gottsunda finns inte på polisens lista över utsatta områden.
- Stärka civilsamhället och ge bättre förutsättningar för föreningsverksamhet.

Mål 2030

- Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa är områden som lockar till inflyttning, besökare och etableringar.
- Boende i Gottsundaområdet vill och kan bo kvar i området.
- Barn och unga i Gottsundaområdet har goda uppväxtvillkor och hög framtidstro.

Handlingsplanen innehåller därutöver fyra prioriterade teman: trygghet, barn och ungas uppväxtvillkor, jobb och företagande samt delaktighet. Arbetet inom temaområdena tar avstamp i analys av behov, önskade förändringar och insatser som förväntas bidra till förflyttningar i önskad riktning.

Kompensatoriskt uppdrag men strukturella faktorer påverkar

Förutsättningarna för att nå målen är på flera sätt sammanlänkat med omgivningen. Uppsala är en segregerad kommun och stad. I Gottsundaområdet är förutsättningarna på många sätt sämre än i många andra områden sett till arbetslöshet, upplevd trygghet, valdeltagande, föreningsdeltagande och skolresultat i de lägre åldrarna. Handlingsplanen ska med lång tidshorisont styra mot ett samlat områdesarbete inom

hela kommunkoncernen i syfte att kompensera för sämre förutsättningar och därmed bidra till mer jämlika livsvillkor.

För att stärka områdets förutsättningar långsiktigt behövs också strukturell förändring. Människor flyttar och det är därmed inte samma individer som syns i statistiken över tid. ”Lyckoparadoxen” innebär att när människor får en högre inkomst och kan byta bostad flyttar de från områden med låg socioekonomi där bostadsutbudet ofta är mer ensidigt. In flyttar människor med lägre socioekonomi och de socioekonomiska strukturerna är kvar och förstärks ytterligare. För att bryta segregationen behövs insatser i hela kommunen - för en sammankopplad stad där olika hushåll kan bo blandat i alla kommunens stadsdelar. Hur boendesegregationen ser ut påverkar i hög grad barns uppväxtmiljöer, som exempelvis trångboddhet, om de ser vuxna gå till jobbet och hur utmaningarna ser ut i skolan. Arbetet inom handlingsplanen löper parallellt med den omfattande stadsutvecklingen som planeras och nu också börjar genomföras. Stadsutvecklingen har stort fokus på att förändra bostadsstrukturen lokalt i Gottsundaområdet och bredda utbudet av upplåtelseformer och bostadsstorlekar.

En konsekvens av lyckoparadoxen är att det kan vara svårt att utläsa förflyttningar endast utifrån registerdata och nationell statistik. Insatser som kan ha haft stor betydelse för enskilda individer får inte genomslag i statistiken för ett område med stor genomströmning av människor. I handlingsplanens uppföljning kompletteras därför nationella data och statistik med verksamhetsdata och redogörelse av insatser i ett försök att synliggöra effekter av det kompensatoriska uppdraget.

Att arbeta områdesbaserat

Områdesnärvaro och långsiktighet

Att området har ett stort utbud av service och verksamheter är ett stort värde. Förutom det som näringslivet och föreningslivet erbjuder i form av kommersiell service och aktiviteter så finns i Gottsunda en rad områdesbaserade kommunala verksamheter som bidrar till lokal närvaro. Förskolor, skolor och fritidsklubbar/gård finns precis som i många andra områden men här finns också en familjecentral, Utbildnings- och jobbcentrum samlokaliserat med statens servicecenter, Gottsunda Kulturhus, socialförvaltningens kontor, Gottsunda allaktivitetshus, Återfika på Bandstolsvägen och en kvarterslokal som samnyttjas vid Bäcklösa torg. Närvaron bidrar till synlighet av det offentliga såväl som civilsamhälle vilket har påverkan på tillit och upplevelse av att värna området. Dessa platser och verksamheter utgör också noder för samverkan och bidrar med förutsättningar för vardagliga möten och möjligheter att utveckla nya arbetssätt tillsammans.

Handlingsplanens långsiktighet är viktig och ger tilltro till att arbetet verkligen kommer kunna göra skillnad. Många av de åtgärder som listades i den första handlingsplanen 2018 är nu integrerade i linjeverksamheten. Det långsiktiga fokuset mot 2030 har underlättat att bibehålla, utveckla och finjustera insatser. Det skapar tilltro till att det som byggs upp får förutsättningar att växa, bli stabilt, permanent och kunna införas i andra stadsdelar.

Samverkan som arbetssätt

Det finns flera samverkansnätverk i området för att koordinera insatser och leda till gemensamt arbete. Många aktörer ser behoven i Gottsundaområdet och vill bidra till

att göra skillnad, och det är inte alltid lätt att koordinera alla insatser. Ibland blir det trängsel, men som helhet har samordningen förbättrats sedan formen att arbeta genom handlingsplaner under samordning från kommunledningskontoret infördes 2018. Samordning och informationsdelning sker också genom flera lokala funktioner och nätverk, både internt inom kommunen men i de flesta fall tillsammans med fastighetsägare, polis, föreningsliv och civilsamhälle.

Kommunkoncernens samordningsgrupp består av representanter i form av chefer, strateger och samordnare från förvaltningar och bolag. Gruppen är en strategisk funktion som samordnar både den långsiktiga utvecklingen, och mer kortsiktiga övergripande frågor. Agendan består bland annat av planering utifrån mål och budget, statsbidrag, verksamhetsutveckling utifrån behov, uppföljning, kommunikation och lärande. Samordningsgruppen är den primära kanalen ut till den breda kommunkoncernen och ett flertal frågor har initierats i denna grupp för att sedan hitta sin form i befintliga processer.

Ett bredare forum är *stora områdesgruppen i Gottsunda* som samlar verksamma i området från ett stort antal olika organisationer och professioner: föreningar, civilsamhällesaktörer, kommunala verksamheter, Region Uppsala, forskningsprojekt och fastighetsägare. Gruppen syftar till att dela information och gemensamt planera aktiviteter i området.

Det största forumet är *temadagarna* som arrangeras en gång per termin. Dessa tematiska halvdagskonferenser bjuder på föreläsningar, workshops, panelsamtal, dialogtorg med mera utifrån handlingsplanens fyra teman. Syftet är att vara en plattform för gemensamt lärande som ökar engagemang och handlingskraft i området.

Föreningen Platssamverkan Gottsunda Valsätra bildades 2023. I föreningen deltar Uppsalahem, Victoriahem, Hemmaplan AB, Rikshem och Uppsala kommun. Platssamverkan Gottsunda Valsätra är en vidareutveckling av tidigare fastighetsägarförening i området. Föreningen ska verka för en positiv samhällsutveckling i Gottsunda och Valsätra, och därmed bidra till ökade fastighetsvärden i området. Målsättningen är att stärka, utveckla och förbättra Gottsunda och Valsättras förutsättningar att vara trygga, trivsamma och attraktiva platser att bo, verka i och besöka. Platssamverkansföreningen har en styrelse och organiserar arbetet i arbetsgrupper utifrån föreningens strategiska fokusområden: *Trygghet och säkerhet, Gemenskap, trivsel och utemiljö, Sysselsättning och social aktivering*.

Sammanfattande resultat utifrån handlingsplanens teman

Nedan följer en sammanfattning av hur arbetet inom respektive temaområde i handlingsplanen går och hur långt vi kommit i att uppnå målen. I nästa del i rapporten, del två, beskrivs både nuläge genom statistik och undersökningar och insatser mer utförligt.

Tema Trygghet

Trygghet kan innefatta trygghet både ur ekonomisk aspekt och tillgång till välfärd såsom skola, vård och omsorg samt upplevd trygghet utifrån risken att utsättas för brott. Handlingsplanens temaområde *trygghet* handlar om det senare. De andra aspekterna på trygghet kan sägas vara del i arbetet inom övriga temaområden. Tryggheten i Gottsundaområdet ska öka och alla ska känna sig trygga att röra sig i området alla tider på dygnet. Faktisk utsatthet för brott såväl som oro att utsättas för brott ska minska.

Sammanfattning

- I Gottsundaområdet är den upplevda tryggheten lägre jämfört med Uppsala som helhet, men otryggheten har trots våldsvåg 2023 minskat. 2023 uppgav drygt 20 i procent i Gottsunda och Valsätra att de låtit blir att gå ut på kvällen, vilket är en tydlig minskning jämfört med 2020. Motsvarande siffra för kommunen som helhet är 15 procent.
- Hög otrygghet kvarstår dagtid framför allt i Valsätra. En betydligt större andel boende i Gottsunda och Valsätra upplever också att folk bär vapen eller säljer svartsprit jämfört med Uppsala som helhet. Samtidigt har förtroendet för polisen ökat markant särskilt i Valsätra: över 80 procent instämmer i ganska eller mycket hög grad i att polisen gör tillräckligt för att området ska kännas tryggt.
- Den kundundersökning som fastighetsägarna med hyresrätter i området använder sig av indikerar på samma sätt att den personliga tryggheten i bostadsområdet ökat kvälls- och nattetid mellan åren 2021 och 2024.
- De flesta unga känner sig trygga, även på kvällstid, men det finns en tydlig könsskillnad där flickor i Gottsunda sticker ut med lägre grad av upplevd trygghet.
- Gottsunda förflyttades 2023 från särskilt utsatt område till riskområde på polisens lista, vilket är en lägre grad av utsatthet enligt polisen.
- Samtidigt som mycket tyder på en försiktigt positiv utveckling vad gäller tryggheten i Gottsundaområdet har samhället förändrats med en annan typ av nyrekrytering till kriminalitet, där våldsbrotten också ändrat karaktär och drabbar samhället hårt. Händelser i området som kraftigt påverkar tryggheten är styrt av grova brott. Särskilt utmanande och allvarligt är att allt yngre barn dras in i organiserad brottslighet, som kräver en kraftsamling från flera samhälleliga instanser.
- Arbetsmetoden EST har bidragit till ett mer strukturerat arbete kring lägesbilder. Flera exempel finns på hur lokala verksamheter gör insatser för att förbättra tryggheten på en plats och möter stor uppskattning, exempelvis från vårdnadshavare på Växthusets skola. Uppföljning i form av de veckovisa lägesbilderna visar dock att problemen kan vara svåra att snabbt komma till bukt med.

- Lägesbilden visar också ett spänt läge under perioder sedan våldsvågen startade, vilket kan kopplas till upplevd otrygghet dagtid och förekomsten av olika lokala problem som avspeglas i trygghetsundersökningen.
- Platssamverkan Gottsunda Valsätra, med fastighetsägare som tillsammans svarar för alla hyresrätter samt centrumfastigheten, bidrar också med struktur för trygghetsskapande arbete genom flera insatser i den fysiska miljön och samarbete vid allvarliga händelser. Platssamverkansföreningen har i samarbete med polisen även inlett ett arbete mot våld i nära relationer och den otrygghet som finns innanför hemmets väggar.
- Hur platser utformas och befolkas är en viktig del för den upplevda tryggheten. Återfika på Bandstolsvägen är ett tydligt exempel på hur en plats kan omprogrammeras och göras tillgänglig för flera människor att vistas på. Lilla lila parken på inre Bandstolsvägen och ljusslingan Noor är andra exempel på hur olika målgrupper kan involveras för att skapa tryggare platser. Att människors närvaro har betydelse märks också av Uppsalahems arbete med trygghetsvärdar som skapar relationer med boende och är en resurs för boende såväl som för många verksamheter.
- Den planerade stadsutvecklingen är omfattande och innebär en lång byggperiod med sannolikt flera utmaningar i framkomlighet och trygghet. Den rykande färskva *Social agenda för Gottsundas stadsutveckling* samlar aktuella byggaktörer och fokuserar bland annat på en trygg utbyggnadstid.

Sammanfattningsvis har arbetet inom tema *trygghet* skalats upp på flera fronter och blivit mer systematiskt. Därmed har förutsättningar stärkts för en fortsatt positiv trend gällande upplevd trygghet i området.

Tema Barn och ungas uppväxtvillkor

Tema *barn och unga* handlar om att ge goda förutsättningar tidigt i livet. Uppväxtvillkoren för barn och unga formas i hög grad av strukturella faktorer som hur familjen bor, om föräldrarna har jobb och vilka andra barn de möter i skola och på fritiden. Boendesegregationen, och att familjer med lägre socioekonomi koncentreras till Gottsundaområdet, påverkar på många sätt. Temaområdet *barn och unga* beskriver kommunens främjande och förebyggande arbete, där kommunen ska verka för att alla elever klarar sin utbildning, har goda uppväxtvillkor och fler barn och unga deltar i fritidsaktiviteter.

Sammanfattning

- Måendet bland unga i Gottsunda och Valsätra ligger på samma nivå som ungdomar i Uppsala som helhet. Skillnaden mellan könen är dock stor. 60 procent av flickorna svarar att de mår bra eller mycket bra, för pojkar är motsvarande siffra 80 procent. Skillnaden gäller både Uppsala som helhet och Gottsundaområdet.
- Barn och unga i Gottsunda har svagare framtidstro för egen del än Uppsala som helhet. Ungdomar i Valsätra har däremot betydligt starkare framtidstro. Nästan 90 procent av dem svarar att de ser ljus eller mycket ljus på framtiden för egen del.
- Andel barn som är inskrivna i förskolan är lägre än kommungenomsnittet i delar av Gottsundaområdet, och det pågår ett aktivt uppsökande arbete med att öka andelen barn som går i förskola. En rad verksamheter erbjuder arenor för den uppsökande verksamheten att nå ut via. Att öppna förskolan behövt begränsa sina öppettider och flytta verksamheten utomhus de senaste åren

har dock bidragit till ett tapp av familjer, och framför allt de målgrupper som är svårast att nå.

- Skolresultaten för områdets skolor - mätt som behörighet till gymnasieskolan yrkesprogram – är goda för högstadiet. Högstadieskolorna attraherar elever från flera områden vilket har stor betydelse för skolresultaten.
- Elevsammansättningen i låg- och mellanstadieskolorna speglar boendesegregationen och utmaningarna som följer när många elever flyttar, särskilt resursstarka elever. Resultaten från nationella proven i årskurs 3 visar att knappt hälften av eleverna i de tre låg- och mellanstadieskolorna klarar godkänt.
- Tre av områdets skolor är utvalda för särskilda insatser med extra resurser. Skolornas uppföljningar av dessa visar bland annat stärkt profession och fler kompetenser som gynnar elevernas inläring och studiero. De extra resurser som skolorna får behövs för att behålla Gottsundaskolans goda resultat och göra förflyttningar på Treklängen och Växthusets skola.
- Runt om skolan finns också nya verksamheter och professioner som tillkommit tack vare handlingsplanen. På samtliga skolor finns socialarbetare i skolan med uppdrag att identifiera och arbeta förebyggande med barn och ungdomar som befinner sig i riskzon för kriminalitet, missbruk eller annat socialt nedbrytande beteende. De arbetar också för ett tätare samarbete mellan barnen och ungdomarnas familjer, skola och socialtjänst. Förutom socialarbetare i skolan har fler socialarbetare på fältet kunnat anställas och permanentas, vilket ger en ökad närvaro av trygga vuxna.
- Familjeenheten i Gottsunda har gjort en omfattande utveckling av det uppsökande arbetet sedan 2018. Det systematiska arbets sättet Barnsäkert fångar upp familjer i behov av stöd redan på barnavårdscentralen. Det finns nu en drop-in verksamhet där föräldrar snabbt erbjuds råd och stöd utan journalföring.
- Flera nya former av samarbeten har växt fram som underlättat snabb omställning och gett idékraft för nya sätt att arbeta. På så sätt har till exempel ”Mat och prat” i Bäcklösa uppstått, där arbetsmarknadsförvaltningen och socialförvaltningen tillsammans har bjudit in boende till luncher och fika samtidigt som information förmedlas på ett lättillgängligt sätt under trevliga former. Insatsen är uppskattad och har gett en ingång till människor som kan vara svåra att nå och/eller inte vet vilket stöd som finns att få. Fler exempel på nya samverkansformer finns med Uppsalahem som viktig part för att nå målgrupper.
- Endast 20 procent av flickorna i Gottsunda deltar i aktiviteter genom en förening, församling eller klubb. Det kan jämföras med drygt 50 procent för flickor och pojkar i såväl Valsätra som Uppsala som helhet. Kultur-, idrotts-, och fritidsföreningsaktiviteter är strukturerade fritidsaktiviteter som kännetecknas av inskrivning, regelbundenhet och vuxennärvaro.
- I området finns också en mängd olika avgiftsfria aktiviteter med vuxennärvaro som inte kräver anmälan eller regelbundenhet. Två exempel som växt fram de senaste åren är allaktivitetshuset i nya Gottsundaskolan där också Gottsunda Activity zone har öppnat verksamhet i samarbete med idrottsföreningar. Det finns dessutom flera föreningsdrivna öppna aktiviteter som kommunen stödjer. Förhoppningen är att ett fullt utbyggt allaktivitetshus ska öka flickors deltagande i fritidsaktiviteter, och i förlängningen också öppna dörrarna för fler att delta i föreningar som förutom att erbjuda fritidsaktiviteter också har ett demokratiskt värde. Kostnadsfria aktiviteter i direkt anslutning till skoltid bedöms kunna sänka trösklarna för deltagande.

Sammanfattningsvis har skyddsnetet kring barn och unga stärkts med fler trygga vuxna, ökat stöd till föräldrar som också når ut på ett bättre sätt och lägre trösklar för fritidsaktiviteter. Områdets utmaningar är dock fortsatt stora och avspeglas i hög grad i skolan, där insatser finns och behövs för att kompensera för detta.

Tema Jobb och företagande

Temaområde Jobb och företagande handlar om människors möjlighet till självförsörjning. Kommunens insatser fokuserar på att få människor till anställning, studier eller eget företagande. För kommunen är det viktigt att skapa förutsättningar för alla att komma i sysselsättning, särskilt för grupper som annars har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Sammanfattning

- Arbetslösheten är fortsatt hög i Gottsundaområdet, mellan 4–8,5 procent i de olika delgeografierna, men trenden för de senaste tre åren är att andelen öppet arbetslösa sjunkit medan kommungenomsnittet ligger kvar på ungefär samma nivåer.
- Området har länge präglats av en låg ekonomisk standard där hushållen i Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa över lag har en betydligt lägre disponibel inkomst än kommungenomsnittet. Barnfattigdomen är fortsatt hög och i flera områden lever över hälften av barnen i hushåll med låg ekonomisk standard. Bäcklösa sticker ut med över 70 procent barn och unga som lever i låg ekonomisk standard.
- Andelen mottagare av ekonomiskt bistånd är fortsatt hög, drygt 9 procent i jämförelse med kommungenomsnittet på 1,25 procent. Samtidigt har andelen som mottar ekonomiskt bistånd i Gottsundaområdet sjunkit successivt de senaste fem åren.
- De som flyttar från området har en starkare socioekonomi än de som flyttar in, vilket gör att områdets socioekonomiska förutsättningar tenderar att befästas och successivt försämrats.
- De höga arbetslöshetssiffrorna för området i kombination med låga utbildningsnivåer och låg ekonomisk standard motiverar en hög områdesnärvard av verksamheter som stödjer människors väg till jobb, utbildning och företagande. Kommunen har utvecklat ett strukturerat uppsökande arbete och etablerat samverkan med flera andra verksamheter och aktörer i området. SFI för föräldralediga, validerad praktik, feriejobbsatsningar och inte minst Utbildnings- och jobbcenters verksamhet är insatser som har bidragit till att verksamheten nu når grupper som är svåra att nå och står eller riskerar att hamna långt från arbetsmarknaden.
- Utbildnings- och jobbcenter är i dag en central nod i Gottsunda och utgör en viktig ingångsport för många första kontakt för att få stöd till jobb eller studier. Drop-in verksamheten har successivt kompletterats med uppsökande arbete och projekt för att stödja dem som står långt från arbetsmarknaden, saknar egna nätverk eller har låg utbildningsnivå. Några av insatserna som kan nämnas är Centrumakademin tillsammans med Hemmaplan, matchnings- och rekryteringsträffar, projekt och kurser riktade till särskilda målgrupper såsom kvinnor, familjer och ungdomar genom UJC junior.
- Kommunens satsning på feriejobb för barn i årskurs 9 kommer unga i Gottsundaområdet till godo. Platssamverkan i Gottsunda och Valsätra har med hjälp av lönestöd från kommunen gjort en särskild insats under sommaren 2024 då 63 elever, mestadels från området fick sommarjobb under tre veckor.

- Näringslivet i Gottsundaområdet har en tonvikt på transport (framför allt taxirörelse), handel och hår- och skönhetsvård och kännetecknas av många mindre och unga företag. Tre av fyra företag är enskilda firmor som drivs av företagaren själv. Det finns utmaningar när det gäller kreditvärdighet och företagets överlevnad, men det finns också potential för tillväxt och utveckling inom området. Företagslabbet, som ger stöd och rådgivning till personer som vill starta eller utveckla ett företag, har under perioden 2020- halvårsskiftet 2024 tagit emot runt 600 personer varav 260 fått fördjupad rådgivning. Av dessa har cirka 20 procent startat ett nytt företag.
- Kvinnor är en prioriterad målgrupp för flera av de projekt som Utbildnings- och jobbcenter driver, liksom hos Företagslabbet och noterbart är att andelen kvinnor som startar företag ökar i snabbare takt än andelen män i området.

Sammanfattningsvis har låga trösklar och uppsökande verksamhet varit nycklar i arbetsmarknadsinsatserna i området. Utbildnings- och jobbcenter är en central nod som stärkt relationerna med lokalsamhället, skapat fler vägar till utbildning och jobb samt bidragit till ett ökat förtroende för verksamheten. Att stärka företagsframväxten i området är ett utvecklingsområde, inte minst med områdets expansion mot en stadsnod som kräver ökad service i takt med fler invånare och besökare.

Tema Delaktighet

Delaktighet handlar om att kunna och vilja aktivt medverka i och vara en del av samhället. Ett högt deltagande och den kollektiva förmågan att agera tillsammans kan bidra till att stärka sammanhållningen och tilliten i lokala samhällen och bostadsområden såväl som i samhället i stort. Kommunens insatser handlar om att värna delaktighet i sina verksamheter och ta tillvara drivkrafter och initiativ, ge goda förutsättningar för en aktiv fritid och starkt civillsamhälle.

Sammanfattning

- Gottsunda och Valsätra tillhör de geografiska områden med lägst valdeltagandet i Uppsala. Valdeltagandet till kommunfullmäktige i distriktet i Gottsunda och Valsätra låg 2022 mellan 53,2 procent och 69 procent, jämfört med 82,1 procent i kommunen som helhet. Undantaget är valdistriktet Valsätra sydvästra som sticker ut med låga 37,2 procent.
- Insatsen med valambassadörer inför valet 2022 bedöms ha genomförts på ett bra sätt men utan direkta resultat på valdeltagandet. Slutsatsen är att enstaka insatser får begränsat genomslag och att det krävs mer långsiktigt demokratiarbete för ett ökat valdeltagande och deltagande i demokratiska processer generellt.
- Den sociala sammanhållningen i Gottsundaområdet är även den lägre än genomsnittet för Uppsala tätort och har varit så under flera år. Utvecklingen är relativt stabil och ökande i Gottsunda, medan både Valsätra och Bäcklösa har en sjunkande grad av social sammanhållning.
- Barn och unga *vill* i låg utsträckning vara med och påverka i frågor som rör kommunen. I jämförelse med kommunen som helhet framkommer att en betydligt större andel barn och unga i Gottsundaområdet trots det upplever att *de har möjlighet* att påverka, med undantag för pojkar i Valsätra. Ökad delaktighet för unga är ett utvecklingsområde för flera verksamheter.
- Tilliten till samhällets institutioner sjunker också generellt i samhället i stort och tillit byggs i mångt och mycket i mötet mellan medborgare och offentliga

verksamheter och institutioner. För att bygga tillit är därmed verksamheter såsom öppen förskola, förskola, skola och familjecentral viktiga brobyggare. Att ha ett jobb och en meningsfull vardag är den kanske enskilt viktigaste faktorn för att vara och känna sig delaktig i samhället. Därför är också insatser från verksamheter som stöder människor till jobb, studier eller företagande centrala.

- Kommunens insatser för att stärka tilliten till samhället genom samhällsväglare och kulturtolkar tycks ha haft stor påverkan på människors uppfattning kring framför allt socialtjänsten. Det stöd som samhällsväglare och kulturtolkar ger är uppskattat av såväl familjer i kontakt med socialtjänst som av olika verksamheter som använder dem som stöd i sina kontakter med familjer. Socialtjänstens arbete med samhällsväglare och kulturtolkar har bidragit till att stärka människors tillit till socialtjänsten och samhällsinstitutionerna.
- Föreningslivet är ett annat viktigt sammanhang som stärker tilliten, delaktigheten och gemenskapen mellan människor. Civilsamhällets organisationer är viktiga demokratibärare och värdefulla resurser i samhällsbygget. De erbjuder ofta en miljö där individer kan utvecklas och upplevs i många fall ha lägre trösklar för att nå människor. Kommunen stödjer civilsamhället bland annat genom ekonomiska bidrag till föreningar och upplåta lokaler och andra ytor för kultur, idrott och gemenskap. I flera fall tecknas idéburet offentligt partnerskap (IOP) för mer långsiktig stabilitet. För att sänka trösklarna för barn och unga att delta i aktiviteter erbjuder kommunen tillsammans med föreningar också kostnadsfria eller kostnadsreducerade aktiviteter.
- I området finns och utvecklas vidare flera noder som bygger på delaktighet och samskapande. Gottsunda allaktivitetshus tillsammans med Återfika är några kommunala verksamheter som utvecklas successivt för att främja, skapa och medskap en aktiv och meningsfull fritid. Allaktivitetshuset har sett ett kraftigt och stadigt ökande antal besök. Pågående utveckling av en gemensam modell för allaktivitetshuset i Uppsala kan ytterligare öka delaktighet i hela lokalsamhället såväl geografiskt som för fler målgrupper, både barn och unga som äldre. Återfika – en annan mötesplats med stort besöksantal och högt förtroende – innebär inte bara en ökad kommunal närvaro utan också en omprogrammering av platsen. Den trygghet och delaktighet som Återfika har bidragit till bedöms ha haft stor betydelse för människorna som bor och rör sig i området.
- Kommunen verkar också för människors ökade inflytande över sin närmiljö och staden de bor i. Kopplat till den stadsutveckling som sker i området har kommunen haft ett stort antal dialogtillfällen. De formella dialogprocesserna ställer ofta höga krav på deltagande och förmåga att förstå komplicerade processer som ligger långt fram i tiden. En utmaning är att delaktigheten varierar mellan olika grupper. Här har riktade insatser gjorts för att nå underrepresenterade grupper. För att ytterligare främja delaktighet och ta tillvara drivkrafter hos de som bor och verkar i området har också olika platsutvecklingsprojekt realiserats, där grupper som inte vanligtvis nås har varit delaktiga i att utforma en plats. Musikparken, NOOR samt Lilla lila parken är alla platser som utvecklats med en tydlig ambition av högt deltagande i planering och genomförande.

Sammantaget är delaktigheten i samhället och demokratiska processer bland människor i Gottsundaområdet begränsad. Det har konsekvenser för individens

livsvillkor och är samtidigt en demokratisk utmaning som tydliggör behovet och vikten av ett mer långsiktigt demokratarbete. Både enskilda insatser och mer långsiktiga satsningar på områdesbaserade verksamheter med låga trösklar och uppsökande insatser såsom Allaktivitetshus, familjecentral och Utbildnings- och jobbcenter spelar en viktig roll för en utveckling mot ökad delaktighet.

Gottsundas stadsutveckling

Parallellt med handlingsplanen pågår ett omfattande stadsutvecklingsprojekt för Gottsundaområdet. Handlingsplanearbetet och stadsutvecklingsarbetet har en mängd kopplingar, delade arbetsgrupper och samverkan.

Hjärtat i södra Uppsala – en stadsnod för Gottsunda-Ultuna

I dag består Gottsunda av cirka 6 000 bostäder med en befolkning på ungefär 15 000 personer. Området ligger i södra kanten av Uppsala och är i mångt och mycket utbyggt som ett satellitområde under rekordåren på 1960- och 70-talen. I kommunens översiktsplan från 2016 utgör Gottsunda, tillsammans med Ultuna, en av Uppsalas fyra så kallade stadsnoder.

Planprogrammet för Gottsundaområdet som beslutades av kommunstyrelsen 2019, beskriver den planerade utvecklingen i området med ett särskilt fokus på att ge förutsättningar för en socialt stärkande stadsmiljö som främjar mötet mellan människor. Gottsundas utveckling är också sammankopplad med fyrsparavtalet, ett avtal mellan Uppsala kommun, staten och Region Uppsala. Uppsalas kommande spårväg ska gå genom Gottsundaområdet och bidra till goda kommunikationer in till centrala Uppsala men också till den nya stationen i Bergsbrunna, Uppsala södra. Längs spårvägen kommer ett stadsstråk att anläggas med ny bebyggelse i form av bostäder, lokaler i bottenvåningar, trädplanteringar, gång-, cykel- och bilvägar. De första spadtagen för spårvägen togs hösten 2024.

Att Gottsunda planeras bli en stadsnod innebär såväl regionalt som lokalt centrum med arbetsplatser och service, en knutpunkt för kollektivtrafiken och att skapa närhet och mervärden i vardagen för alla boende i området. Inom ramen för Gottsunda stadsutvecklingsprojekt ryms en ny simhall, nya stadsdelstorg och platsbildningar, allaktivitetsyta i parkmiljö och diskussioner om kulturhusets utveckling. Projektet är inne i utredningsskedets slutfas där fokus främst är att genomföra planprogrammets intentioner genom detaljplaneläggning av Gottsunda stadsnod.

De gröna kvaliteterna som uppskattas av boende och återkommande framhävs i dialoger, ska till stor del bevaras men kommer att förändras vid byggnationerna. Stadsbyggnadsprojektet har ett extra stort fokus på dialogarbete som beskrivs under tema delaktighet.

Visionen för Gottsundas utveckling är att:

”Gottsunda är hjärtat i södra Uppsala – en trivsamt och kreativ stadsdel full av liv och rörelse. Mångfald är ett tydligt signum, här finns plats för alla och något för alla – boende såväl som besökare. Området präglas av närhet till arbete, service och grönska. När Gottsunda förändras tillvaratas lokala krafter och idéer från såväl dagens som framtida Gottsundabor.”

Förändrad bostadsstruktur för fler Gottsundabor

Planerna för Gottsundaområdet är att antalet bostäder ska fördubblas fram till 2050, där målet är cirka 5 000 nya bostäder. De nya bostäderna ska i första hand komplettera befintliga bostadstyper. Därför är det bostadsrätter, större bostäder och specialbostäder som står i fokus. Just bostadsrätter och stora hyreslägenheter bidrar enligt forskning till ökad inflyttning av förvärvsarbetande, vilket bidrar till att höja den socioekonomiska nivån i området.

I Socioekonomisk rapport – Uppsala kommun (2023) framgår hur människor flyttar i det kluster av bostadsområden som har lägst socioekonomi. Mellan år 2012 och 2018 hade Norra Gottsunda, Sydvästra Valsätra, Bäcklösa och Gränby Författargatorna en relativt hög omflyttning. 17 procent av befolkningen i arbetsför ålder flyttar varje år och nästan lika många är nyinflyttade varje år. Den höga omflyttningen förklaras av att områdena domineras av hyresrätt och har en relativt ung befolkning. Många boende är därtill utrikes födda, en grupp som vanligen flyttar oftare än personer födda i Sverige.

De som flyttar från områdena flyttar i hög utsträckning till närliggande platser, och närmare hälften flyttar till en större bostad i bostadsrätt eller äganderätt. De har en starkare socioekonomi än de som flyttar in, vilket tenderar att förstärka den socioekonomiska statusen i bostadsområdena. Som grupp har dock både in- och utflyttare en starkare socioekonomisk situation än kvarboende. Detta flyttmönster kallas ibland lyckoparadoxen. Individens lycka när inkomsterna stiger, bidrar till områdets ”olycka” genom att de socioekonomiska strukturerna kvarstår och förstärks ytterligare.

Målet för bostadsbyggandet i Gottsundaområdet är att skapa en ökad blandning av bostäder för att nå en ökad blandning av hushåll. Ett bredare bostadsutbud attraherar fler Gottsundabor att bo kvar i området i olika livsskeden samtidigt som det attraherar fler nya målgrupper till området. Genom en ökad allsidighet kan även lyckoparadoxen brytas och den sociala blandningen av hushåll i området öka.

Samtidigt som det planeras för ett mycket stort tillskott av bostäder står många befintliga bostäder inför renoveringar. Uppsalahem har ett aktivt arbete med renoveringsstrategi för att möjliggöra för boende att kunna bo kvar även efter att renoveringen är klar.

Kommunen deltar i ett Vinnovafinansierat projekt för att bland annat undersöka det befintliga bostadsbeståndets förmåga till förändring och ökat delande av ytor. Inom ramen för projektet har arkitektstudenter vid KTH inventerat bostadsfastigheter i Gottsunda. I dialog med Uppsalahem arbetar nu projektet vidare med uppslag från studenterna, såsom att förändra bottenvåningar för att öka tryggheten och slå samman lägenheter, för att skapa större variation och möta behovet av större bostäder.

En stor andel av hyresrätter i Gottsundaområdet förmedlas via Uppsala bostadsförmedling. De senaste fem åren har över 2 200 hyresrätter förmedlats. Av dessa är drygt två tredjedelar bostäder om två och tre rum och kök. Efterfrågan, mätt som antal år i kö för att få en hyresrätt, är stor och kötiden är som längst till de billigaste hyresrätterna.

Social agenda för Gottsundas stadsutveckling

Stadsbyggnadsprojektet förbereder sig nu för att gå in i ett genomförandeskede. Som ett led i att förverkliga planprogrammets idéer och intentioner har en social agenda

tagits fram. Agendan samlar byggaktörers gemensamma målbild samt tydliggör hur social hållbarhet kan integreras i byggnation.

1. Vi skapar och förstärker attraktiva **MÖTESPLATSER** - både vardagsrum för boende och besöksmål för hela Uppsala
2. Vi gör utvecklingen till en hävstång som stärker **SYSSELSÄTTNING OCH ENTREPRENÖRSKAP** i Gottsunda
3. Vi bygger och renoverar **BOSTÄDER** som gör att de som bor här vill och kan bo kvar, och ännu fler vill flytta hit
4. Vi samverkar för att utvecklingen ska förändra **NARRATIVET** om Gottsunda
5. Vi gör **UTBYGGNADSTIDEN** fungerande, trygg och tillgänglig för boende och verksamma
6. Vi stärker människors **DELAKTIGHET OCH ENGAGEMANG** i Gottsundas utveckling

Källa: Social agenda för Gottsundas stadsutveckling.

Agendan innehåller mål, åtgärder och aktiviteter inom olika ansvarsområden som regelbundet ska följas upp och har en tydlig koppling till handlingsplanens mål och till arbete inom Platssamverkan Gottsunda Valsätra där områdets stora fastighetsägare ingår. I slutet av 2024 ställde sig parterna bakom agendan som kommer att likställas med ett intentionsavtal mellan befintliga och tillkommande byggaktörer i Gottsundaområdet.

Stadsutvecklingsprojektet har också markanvisat det första kvarteret till en ankarbyggherre. Aktören har varit delaktig i arbetet med att ta fram den sociala agendan och flera åtgärder som regleras i markanvisningsavtalet är kopplade till handlingsplanens, planprogrammets och projektdirektivens mål.

Arbetet i stadsutvecklingsprojektet blir de kommande åren fortsatt mycket aktivt. Kraven på god samverkan mellan lokala, privata och kommunala aktörer kommer öka i takt med att projektet går in i ett genomförandeskede.

På väg mot målen?

Handlingsplanens fem övergripande mål är på två tidshorisonter. Det första målet till 2025, **Gottsunda finns inte på polisens lista över utsatta områden**, är inte uppnått men steg i rätt riktning är tagna genom att Gottsunda ändrade placering vid senaste bedömningen 2023 till att vara ett riskområde, vilket är en lägre grad av utsatthet enligt polisen.

Den djupintervjustudie som genomfördes med boende i området 2021 visade att de flesta trivs och att det främsta skälet till flytt är ökad otrygghet. Området har fortsatt högre otrygghet och sticker ut gällande upplevd trygghet dagtid jämfört med kommungenomsnittet. Samtidigt indikerar den senaste trygghetsundersökningen, trots våldsvågen som startade 2023, en viss ökad upplevd trygghet i kommunen, bland annat i Gottsundaområdet. En stor utmaning är dock samhällsförändringen med grövre kriminalitet och nyrekryteringen av unga.

Kommunens främjande insatser liksom det förebyggande nätet kring barn och unga har blivit tightare, genom fler kompetenser som samverkar med varandra och systematiskt förebyggande arbete i tidigare åldrar. Socialtjänsten i Gottsundaområdet har påtagligt utvecklat sin verksamhet sedan 2018, både inom föräldrastöd och familjerådgivning, såsom uppsökande arbete mot unga i riskzon. Sammantaget har skyddsnetet blivit mer finmaskigt och de utökade samverkansformerna har organiskt utvecklat nya arbetssätt. Här har handlingsplanen gjort skillnad med både ekonomiskt stöd och samordning. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att när första handlingsplanen för Gottsunda och Valsätra togs fram 2018 kännetecknades området av social oro med bilbränder och stenkastning. Sedan dess har kriminaliteten och våldet blivit grövre och gränserna har förskjutits. Det förebyggande arbetet har därför blivit än mer angeläget.

Det andra målet till 2025 är **att stärka civilsamhället och ge bättre förutsättningar för föreningsverksamhet**. Detta mål är svårare att utvärdera. Ett starkt civilsamhälle är viktigt för demokratin – för människors delaktighet i samhället och för tilliten. Sammantaget ser vi att delaktigheten i samhället är generellt lägre bland boende i Gottsundaområdet sett till tillgänglig statistik över valdeltagande, andel aktiva i idrottsföreningar, social sammanhållning och barn och ungas vilja att påverka. Många insatser görs därför för att stärka invånarens delaktighet i samhället och deltagande i föreningslivet.

I området är andelen barn och unga som deltar i strukturerade fritidsaktiviteter fortsatt låg, men har kompletterats med fler öppna aktiviteter som ger möjlighet för föreningar och verksamheter att nå fler. Hög delaktighet är kännetecknen i utformning av många verksamheter men det kan finnas ytterligare lärdomar att dra mellan olika sektorer såsom skola, fritid och socialförvaltning - i samverkan med föreningar.

Uppsala kommun har de senaste åren, i dialog med civilsamhället, arbetat för att utveckla formerna för samverkan med civilsamhället. Sedan 2021 har nya idéburna offentliga partnerskap tecknats och ett antal ekonomiska stöd finns för olika föreningsverksamheter i området. Lokalutbudet för föreningsverksamhet i Gottsunda har även breddats. Lokalt i Gottsunda finns två nya noder för både lokaler och samverkan – Återfika på Bandstolsvägen och Gottsunda allaktivitetshus i nya Gottsundaskolan med fullstor idrottshall. I Bäcklösa finns en mindre lokal som på samma sätt fungerar som nod.

Ett annat sätt som kommunen arbetar för att stärka förutsättningarna och stödja föreningsliv och civilsamhälle är genom nätverk och etablerade forum. De temadagar

som arrangeras inom ramen för handlingsplanen bjuder in brett, och samarrangeras med aktörer som verkar i området på olika sätt. Temadagarna har bidragit till nya möten och till att aktörer finner nya partners i pågående processer. Andra forum är *Stora områdesgruppen* dit föreningar och organisationer inbjuds samt *Platssamverkan Gottsunda Valsätra* som ger både ytor (t.ex. informationskanal till boende) och samarbete i aktiviteter. Förutsättningarna har därmed stärkts, åtminstone steg på vägen.

Huruvida civilsamhället och föreningslivet själva upplever en förändring behöver en annan typ av uppföljning, men ett identifierat utvecklingsområde är förbättrad samordning för olika verksamheters samverkan med föreningar och civilsamhälle.

Målen till 2030 är nära sammankopplade med stadsutvecklingen. Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa ska **vara områden som lockar till inflyttning, besökare och etableringar**, samt **boende i Gottsundaområdet ska vilja och kunna bo kvar i området**. Gottsundaområdet är inne i en expansiv utveckling. Planprogrammet för stadsutvecklingen beslutades 2019 och nu pågår genomförandearbete, detaljplanearbete och ledningsflytt för den kommande spårvägen. Kommande år ska många nya bostäder byggas, ny simhall slå upp dörrarna och kulturverksamheter få en synligare plats och större yta. Nya Gottsundaskolan är precis inflyttad. Stadsbyggnadsprojektets arbete med nya bostäder som kompletterar befintligt utbud, hur renoveringarna av befintliga bostäder genomförs, infrastruktursatsningar och att utveckla en stadsnod bidrar i hög grad till dessa mål. Andra viktiga förutsättningar för att människor ska vilja flytta till och även vilja bo kvar i området är att det är trivsamt och tryggt, att skolorna håller hög kvalitet och att servicen är god. Näringslivet i området består i dag främst av mindre och många unga företag. Att stärka företagsframväxten i området är ett utvecklingsområde, inte minst med områdets expansion mot en stadsnod som kräver ökad service i takt med fler invånare och besökare.

Utifrån medborgardialoger är trygghetsaspekten central om att få fler att stanna i området, liksom bevarande av den gröna prägeln på Gottsundaområdet. Insatser har gjorts och görs för att rusta och aktivera platser med Gottsundas gröna prägel såsom Gipen och områdets parker och lekplatser, vilket bidrar till ökad attraktivitet och dragkraft till området.

Det sista övergripande målet om att **barn och unga ska ha goda uppväxtvillkor och hög framtidstro** visar på blandade resultat. Framtidstron för barn och unga i området ligger på samma eller högre nivå jämfört med Uppsalas genomsnitt vilket är glädjande. Här finns dock variationer inom området. Unga i Valsätra ser mycket ljus på framtiden för egen del, medan unga i Gottsunda har betydligt lägre framtidstro. Detta kan avspegla socioekonomiska faktorer.

Barn och ungas uppväxtvillkor har förbättrats på flera sätt, bland annat har utbudet av fritidsaktiviteter ökat. Det finns nu två fritidsklubbar och fler avgiftsfria aktiviteter i direkt anslutning till skoltid, både i föreningsregi och i kommunal regi. Förskolor och högstadieskolor håller hög kvalitet, med nöjda vårdnadshavare. Skolresultaten är överlag goda för gymnasiebehörighet men utmaningarna är stora för lägre åldrar i skolan. Elevsammansättningen speglar här boendesegregationen med sämre socioekonomiska förutsättningar, vilket har stor betydelse och gör skolornas kompensatoriska uppdrag mycket omfattande. Det tidiga och familjenära stödet är viktigt och har genomgått en stor utveckling sedan 2019. Trygga familjesituationer är avgörande och mer skulle ändå behöva göras i det främjande och förebyggande arbetet. Den höga barnfattigdomen och låg tradition inom familjer att delta i

föreningsliv ställer högre krav på fritidsaktiviteter som sänker trösklarna för att barnen ska kunna delta och här pågår också ett utvecklingsarbete med fler avgiftsfria aktiviteter i anslutning till skoltid.

Att barn ser vuxna gå till jobbet är en annan del av deras uppväxtvillkor, som också avspeglas i familjens ekonomi. Utbildnings- och jobbcenter är en lokal etablering sedan fem år. Utbildnings- och jobbcenter har gett stöd till och hjälpt många att komma närmare studier, arbete eller eget företagande och har blivit en ny lokal nod för samverkan i området. Den så kallade lyckoparadoxen visar dock att många flyttar från området när den egna ekonomin tillåter. Det gör att resultaten av arbetet med att fler ska komma i arbetet inte tydligt går att avläsa i uppföljningar av områdets arbetslöshetsstatistik. Men Utbildnings- och jobbcenters egen verksamhetsstatistik visar att andelen inskrivna som kommer i jobb eller studier ökar.

Behov av fortsatt arbete för jämlika livsvillkor

Sammantaget pågår en mängd arbete i enlighet med målens riktning och den övergripande utvecklingen visar positiva tendenser. Många utmaningar kvarstår emellertid för att ge goda och jämlika livsvillkor vad gäller skola, jobb och fritid.

Det låga valdeltagandet, den svaga sociala sammanhållningen och därtill en kraftig desinformationskampanj mot socialtjänsten sätter spår i det lokala samhället och är frågor som även framöver kommer behöva prioriteras. Det tydliggör också behovet av nya sätt att arbeta och samarbeta på. Det arbetet har nu tagit fart i Gottsundaområdet och blivit mer träffsäkert än tidigare.

Att kommunicera hur området rent fysiskt kommer att förändras när stadsutvecklingen nu börjar genomföras med konkreta gräv- och byggarbeten är också en utmaning. Liksom att nå boende med olika bakgrunder, och att utbyggnadstiden kommer pågå under en väldigt lång tid. Det kommer att ta tid innan ett blandat bostadsutbud och därmed mer blandade hushåll förverkligas. Givet boendesegregationens strukturerande kraft behövs ett långsiktigt kompensatoriskt arbete i Gottsundaområdet under många år framöver.

Sammanfattningsvis är bedömningen av arbetet inom handlingsplanen att områdesarbetet utvecklats, gått framåt och ger resultat. Handlingsplanen ger en bra och långsiktig plattform för samverkan med mål som sätter en inriktning. Kortsiktiga projekt har ersatts med långsiktig utveckling av verksamheter och en infrastruktur för samverkan och tidiga stödinsatser, vilket i sin tur stärker förutsättningarna för jämlika livsvillkor liksom områdets förutsättningar att utvecklas till en stadsnod.

Del 2: Resultat – nuläge och insatser för att nå målen

I avsnittet redogörs för nuläge utifrån registerdata, undersökningar, tillgängliga verksamhetsdata samt beskrivningar av de olika insatser som görs och deras bedömda effekt. Syftet är att visa på ett nuläge i Gottsundaområdet utifrån handlingsplanens mål och prioriterade teman. Handlingsplanens tidshorisont om 2030 ger möjligheter att arbeta mot måluppfyllelse på lång sikt, och samtidigt följa upp och arbeta utifrån identifierade utmaningar och behov på kort sikt.

Rapportens slutsatser vilar på kvalitativa beskrivningar av handlingsplanens insatser, prestationsmått och indikatorer som redovisas över tid med relevanta tidslinjer och jämförbara kommunal. Fördjupade beskrivningar av insatser används för att synliggöra värden och resultat som en insats bidrar till men som inte alltid låter sig mätas. Redovisningen av utfall, det vill säga de förflyttningar som skett, vilar i huvudsak på befintliga verksamhetsdata som förvaltningar och bolag samlar in och använder löpande för att följa sina verksamheter. Därtill har större undersökningar och rapporter använts.

Ambitionen har varit att med en kombination av olika typer av data ge en fyllig och rättvisande bild av de insatser som görs, de värden som skapas och de förflyttningar som sker mot handlingsplanens tematiska och övergripande målsättningar.

Tema – Trygghet

Trygghet som begrepp kan innefatta både trygghet ur ekonomisk aspekt och tillgång till välfärd såsom skola, vård och omsorg samt upplevd trygghet utifrån risken att utsättas för brott. Handlingsplanen har fokus på trygghet utifrån det sistnämnda.

Otrygghet i den offentliga miljön kan medföra att människor aktivt undviker vissa områden eller platser. Det riskerar leda till att såväl barn och unga, som vuxna och äldre, begränsas i sina liv varför det är viktigt att förhindra och försvåra att brott begås. I Gottsundaområdet är den upplevda tryggheten lägre jämfört med Uppsala som helhet.

Kommunen ska verka för att:

- Tryggheten i Gottsundaområdet ska öka. Alla ska känna sig trygga att röra sig överallt i Gottsundaområdet alla tider på dygnet.
- Utsatthet för brott och ordningsstörningar minskar.
- Oro för brottutsatthet minskar.

Nuläge: Upplevd trygghet och förtroende i området

Vart tredje år genomför Uppsala kommun en lokal trygghetsundersökning. Den senaste undersökningen genomfördes vintern 2023/2024. Detta var mitt under brinnande våldsvåg där flera mycket allvarliga händelser inträffat i Gottsunda och i Uppsala under sommaren och hösten 2023. Undersökningen, som görs med ett representativt urval av vuxna (16 år och äldre), visar på en jämförelsevis hög nivå av oro och otrygghet i Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa och en utmanande problembild, särskilt i Gottsunda och Valsätra. Samtidigt - trots våldsvåg och problembild - visar trygghetsundersökningen på flera positiva trender för de aktuella områdena.

Oron för att utsättas för brott och brottsutsatthet

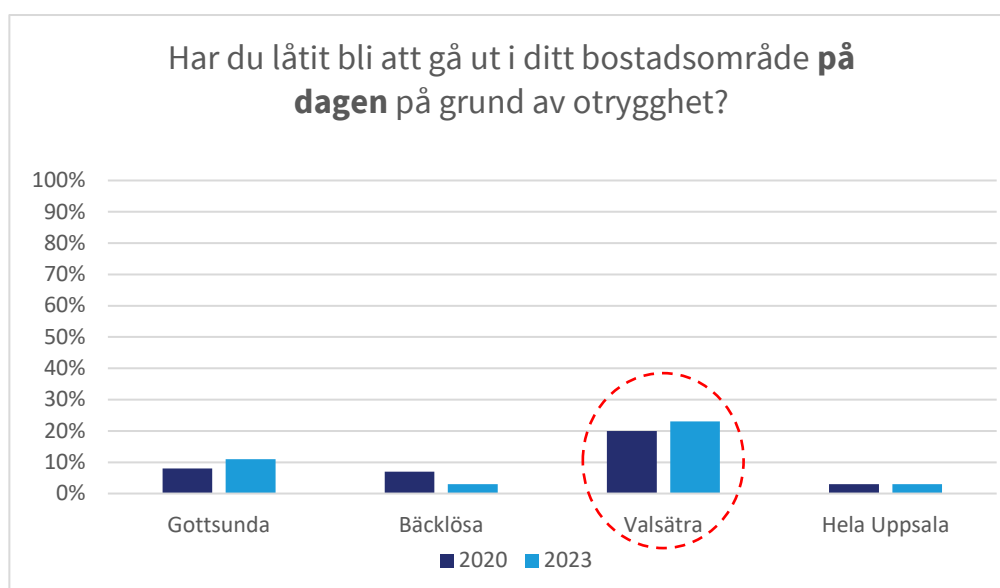
Oron för att utsättas för brott är högre i Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa än kommungenomsnittet. Oron har ökat avseende nästan alla brottstyper i Valsätra. I Bäcklösa har oron för att utsättas för brott ökat i samtliga brottstyper och störst ökning är oron för inbrott, från 3 procent 2020 till hela 24 procent 2023. Kvinnor är mer oroliga än män sett till våld och hot/trakasserier och män är mer oroliga än kvinnor avseende inbrott och rån. Personer födda utanför Europa är mer oroliga för inbrott än personer födda inom Europa. När det gäller övriga brottstyper är personer födda inom Europa mer oroliga än de födda utom Europa.

Även utsattheten för brott i sitt bostadsområde är sammantaget högre än kommungenomsnittet i samtliga tre områden. Sydvästra Valsätra är det område där boende i störst utsträckning utsatts för brott i sitt bostadsområde, med hot och trakasserier som den vanligaste brottstypen (18 procent). Hot och trakasserier är också den vanligaste brottstypen i Gottsunda (12 procent) medan rån är den vanligaste brottstypen i Bäcklösa (11 procent). Det har skett en minskning för alla brottstyper utom sexuella trakasserier i Valsätra. I Gottsunda ligger utsattheten för brott på ungefär samma nivå 2023 som 2020, men utsattheten för våld har ökat både i Gottsunda (från 5 till 7 procent) och i Bäcklösa (från 0 till 4 procent) under samma period. Samtidigt har andelen som uppger att de utsatts för inbrott och rån minskat i både Gottsunda och Bäcklösa.

Mindre otrygghet under kvällstid och men hög otrygghet dagtid

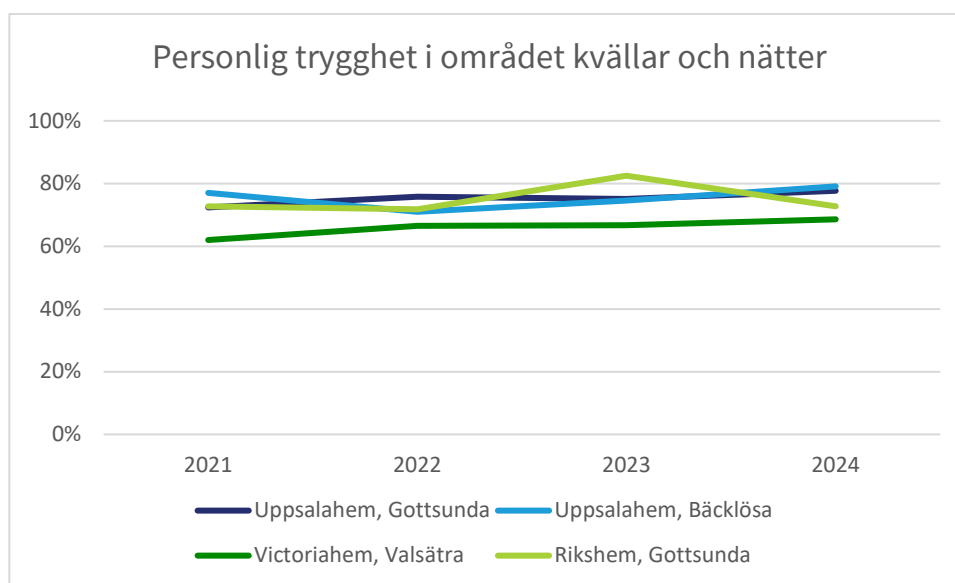
Andelen som uppger att de låtit bli att gå ut i sitt bostadsområde på kvällen på grund av otrygghet har sjunkit mellan 2020 och 2023 i samtliga tre områden. 2023 uppger 24 i procent i Gottsunda och 23 procent i Valsätra att de låtit bli att gå ut på kvällen, vilket är högre än Uppsalas genomsnitt på 15 procent. Bäcklösa ligger under kommunsnittet på 13 procent. Kvinnor är mer otrygga än män och personer födda inom Europa är mer otrygga än personer födda utom Europa.

Dagtid har dock otryggheten ökat och rörligheten minskat i Gottsunda och Valsätra, där Valsätra sticker ut med en anmärkningsvärt hög och stigande nivå av otrygghet dagtid - en nivå som motsvarar den otrygghet man upplever kvällstid i samma område.

Resultatet indikerar att svarande upplever en faktisk säkerhetsrisk att befinna sig i bostadsområdet. I öppna svar anger svarande bland annat en tidigare skjutning i området som förklaring till sin oro.

I handlingsplanens geografiska område finns tre större fastighetsbolag med hyresbostäder: Uppsalahem, Victoriahem och Rikshem. Fastighetsbolagen följer löpande upp sina hyresgästers upplevelser av boende och närmiljö. Bolagen använder delvis olika metod och frekvens för sina mätningar. Resultaten är därmed inte helt jämförbara, men ger ändå en samlad bild.

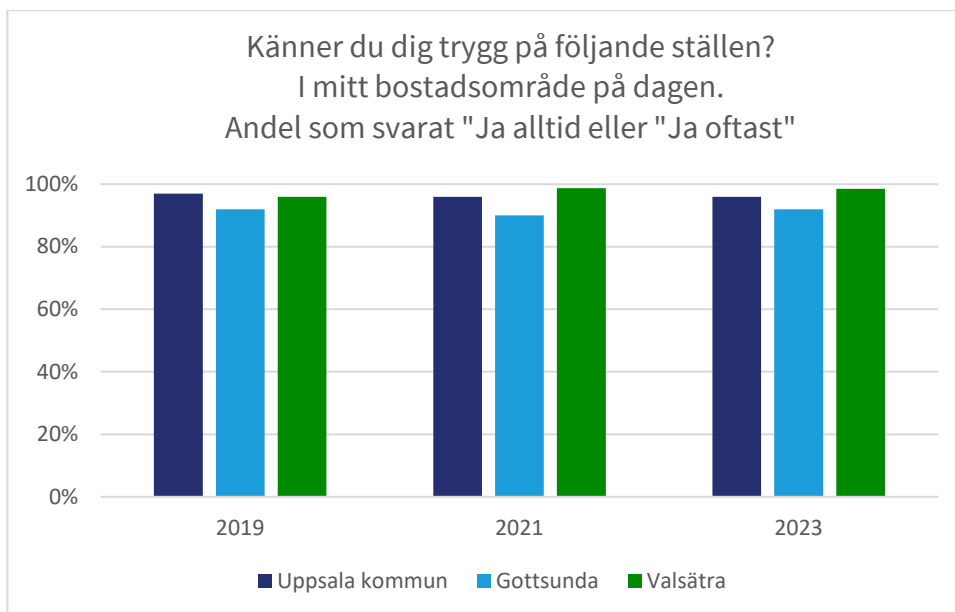

Boendes uppfattning om den personliga tryggheten i området kvällar och nätter, andel som svarat "Ganska bra" och "Mycket bra". Ackumulerat resultat för 2024. Källa: Data (Aktivbo) från Uppsalahem, Victoriahem och Rikshem.

Sett till utvecklingen i respektive bolags fastighetsbestånd indikerar undersökningarna att den personliga tryggheten i området kvälls- och nattetid stärkts något mellan åren 2021 och 2024 bland Uppsalahems och Victoriahems hyresgäster. Trygghetsnivån för Rikshems hyresgäster ligger på ungefär samma nivå över tid, med en tydlig topp 2023.

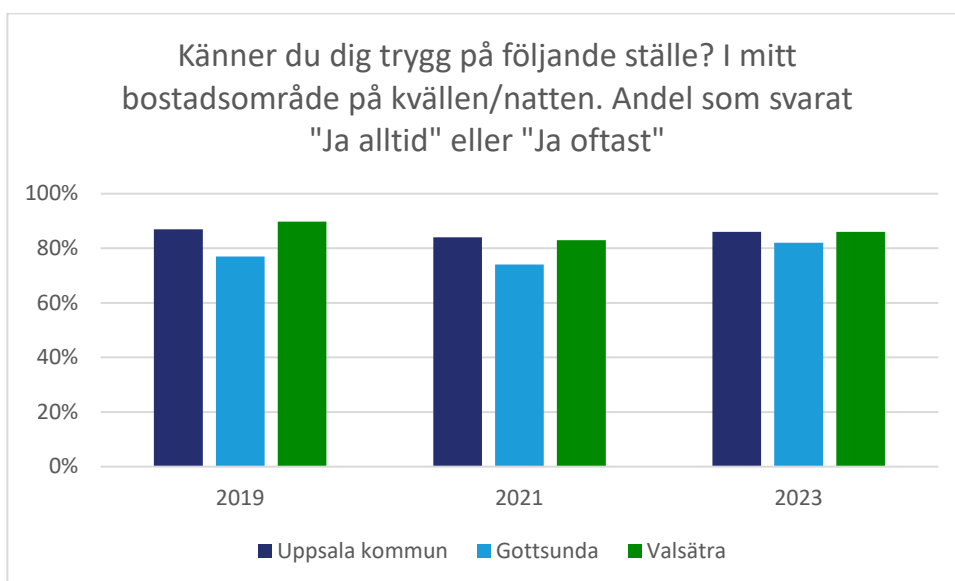
De flesta barn och unga känner sig trygga både dag-, kvälls- och nattetid

Jämte trygghetsundersökningen och fastighetsbolagens löpande uppföljning ställs också frågor om upplevd trygghet i regionens undersökning Liv och hälsa Ung som riktar sig till ungdomar i åk 7, åk 9 och åk 2 på gymnasiet. Den senaste undersökningen gjordes våren 2023, alltså före våldsvågen. Resultaten är i nivå med kommungenomsnittet och visar att en stor majoritet av ungdomarna som bor i Gottsunda eller Valsätra känner sig trygga på dagen.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Andelen ungdomar som uppger att de känner sig trygga på kvällen/natten är lägre än dagtid och särskilt bland flickor. Bland flickorna i Gottsunda och Valsätra känner sig knappt 80 procent trygga i sitt bostadsområde på kvällar och nätter, något lägre än kommunen som helhet. För pojkar är motsvarande siffra 90 procent eller över, och jämförbart med Uppsala som helhet.

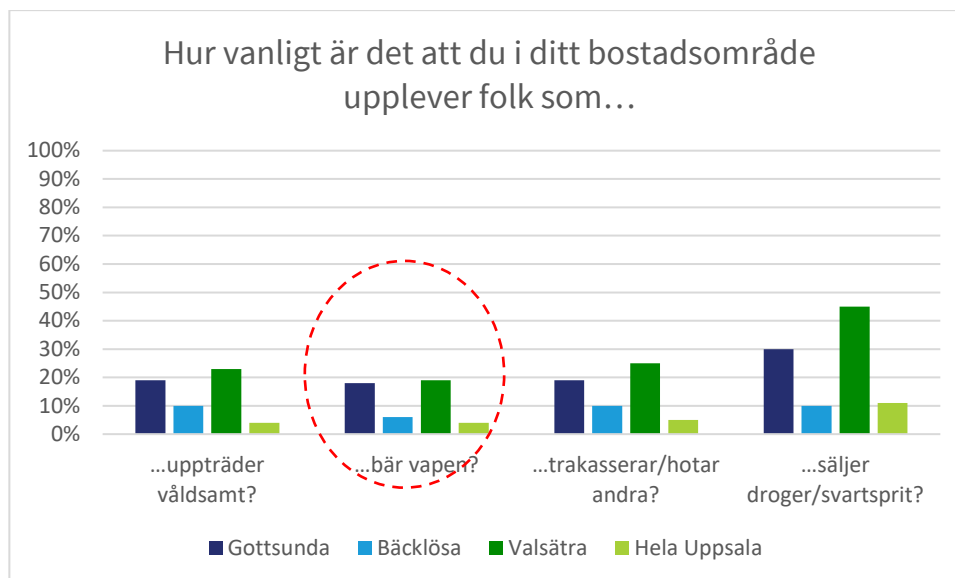

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Fler lokala problem

Gällande mer specifika lokala problem sticker Gottsunda och Valsätra ut kraftigt på samtliga problemområden jämfört med kommungenomsnittet. Bland annat upplever närmare 20 procent av de svarande i dessa områden att människor bär vapen i det egna bostadsområdet. Nästan hälften av de svarande i Valsätra och var tredje svarande i Gottsunda uppger också att de upplevt personer som säljer droger eller svartspit.

Källa: Trygghetsundersökningen 2023, Uppsala kommun.

Ökat förtroende för polisen, brandkåren och kommunen

Tillit till och förtroende för andra människor och offentliga institutioner är ett viktigt fundament i ett starkt och tryggt samhälle. Mellan 2020 och 2023 har förtroendet för polisen, brandkåren och kommunen generellt stärkts i Gottsunda och Valsätra. Förtroendet för polisen har ökat mest och särskilt mycket i Valsätra, där förtroendet ökat från 68 procent 2020 till hela 81 procent 2023. Resultatet är särskilt intressant mot bakgrund av den ovan presenterade problembilden i Gottsunda och Valsätra. Förtroendet för kommunen har ökat marginellt, och ligger nu över kommungenomsnittet. Även i Bäcklösa har förtroendet för polisen stärkts, samtidigt som förtroendet för brandkåren och kommunen har minskat.

Minskad anmälningsbenägenhet i Bäcklösa

Anmälningsbenägenheten är lägre än kommungenomsnittet i både Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa. Trygghetsundersökningen mäter anmälningsbenägenheten genom två påståenden: "Om jag visste vem som låg bakom ett brott i mitt bostadsområde skulle jag berätta det för polisen" och "Om jag såg någon bli utsatt för våld i mitt bostadsområde skulle jag ringa polisen". I Gottsunda ligger anmälningsbenägenheten (båda påståendena) på samma nivå 2023 som 2020, cirka 85 procent. I Valsätra har andelen som skulle berätta för polisen, om man vet vem som ligger bakom ett brott i sitt bostadsområde, sjunkit med fem procentenheter sedan 2020. Samtidigt har andelen som skulle ringa polisen, om någon blir utsatt för våld i bostadsområdet, ökat med fyra procentenheter under samma period i samma område. Bäcklösa sticker ut med en tydligt sjunkande anmälningsbenägenhet sett till båda påståenden, detta dock från tidigare höga nivåer. Att förtroendet för polisen har ökat samtidigt som anmälningsbenägenheten minskat kan indikera en rädsla att prata med polisen. Sammantaget svarar som lägst 80 procent av de tillfrågade ja på båda påståendena i samtliga områden.

Insatser och resultat

De insatser som görs inom tema *trygghet* handlar om att alla ska känna sig trygga att röra sig överallt i Gottsundaområdet och både brottsutsattheten och oron att utsättas för brott ska minska.

Brottsförebyggande arbete handlar – liksom trygghetsskapande arbete – om många delar. Föräldraskapsstöd, att klara skolan, och en meningsfull fritid är alla exempel på skyddsfaktorer som minskar risken för unga att dras in i kriminalitet, liksom förebyggande arbete för unga i riskzon. Denna typ av insatser beskrivs under temat *barn och unga*.

I detta avsnitt fokuseras trygghet och brottsförebyggande arbete i framför allt den offentliga fysiska miljön, men även till viss del brott i hemmet genom våld i nära relation.

Effektiv samordning för trygghet i Gottsundaområdet

En grund för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i den offentliga miljön är arbetssättet EST, Effektiv samverkan för trygghet. EST-strukturen gäller hela Uppsala kommun där ett stort antal aktörer från olika verksamheter samarbetar för ökad trygghet. EST-arbetet omfattar platser dit allmänheten har tillträde, såsom parkmiljöer, innergårdar, centrum och skolgårdar. Som arbetssätt bygger EST på att rapportörer i de olika verksamheterna löpande rapporterar in otrygghetsskapande händelser. Rapporterna bidrar till en gemensam lägesbild, som tillsammans med annan information ligger till grund för analyser och åtgärder. Gemensamma lägesbilder tas fram på veckobasis för inriktning för det operativa arbetet på kort sikt, samt på månads- och tertialbasis för att kunna följa trender över tid och för att kunna genomföra analyser som genererar brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder på längre sikt. I Gottsundaområdet fanns det 36 rapportörer under 2024, vilket är en ökning med fem personer sedan 2023. Rapportörerna kommer från olika verksamheter och samlar in information till lägesbilden i ett gemensamt digitalt system.

Vid behov kan lokala EST-grupper bildas för att snabbt kunna dela och hantera lägesbilder och åtgärder i ett område. I samband med våldsvågen som startade sommaren 2023 upprättades en lokal EST-grupp i Gottsunda. Flera grova brott inträffade i området, och från att det utifrån lägesbilden varit förhållandevis lugnt i Gottsunda vad gäller otrygghet och ordningsstörningar under lång tid, gjordes bedömningen att det var ett mer allvarligt läge i stadsdelen. Den lokala EST-gruppen träffades därefter varannan vecka under ett års tid och pausades efter en väldigt lugn sommar 2024. I början av oktober 2024 återupptog gruppen sina möten under en kortare period, på grund av nya oroligheter i området, men är numera pausad igen.

EST:s rapporter och lägesbilder ligger tillsammans med annan information till grund för analyser och prioritering kring åtgärder. Utifrån lägesbilden har de så kallade EST-väktarna haft Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa i väktarrutten varje vecka under år 2024. Polisen och ungdomsjouren har haft förstärkt närvaro i området till och från utifrån lägesbilden. Även skolfastigheter och Uppsalahems trygghetsvärdar (tidigare kallade områdesvärdar) har varit extra närvarande i perioder. Våren 2024 hade också ungdomsjouren, Gottsundaskolan och Hemmaplan samverkansmöten för att stävja aktuella problem kring ICA kvantum i Gottsunda centrum.

På initiativ från handlingsplanens samordningsgrupp genomfördes i april en trygghetsbesiktning på Växthusets skola för att koordinera insatser utifrån vad som inkommit i veckolägesbilden gällande skadegörelse och otrygghetsskapande händelser på skolgården. Skolfastigheter genomförde därefter röjning av buskage och insatser för att försvåra för obehöriga att ta sig in på Växthusets skolas område. Vid en uppföljning med representanter från Växthusets skola under senhösten 2024 framkom att problemen minskat, vilket indikerar att de åtgärder som vidtagits gett effekt.

Under sommaren 2024 öppnade den nya Gottsundaskolan upp sin skolgård. Rapportering om bland annat skadegörelse och nedskräpning kring skolan ledde till att Skolfastigheter ökade sin väktarrondering under en period och även ungdomsjouren och EST-väktare prioriterade platsen. Enhet Gata-park installerade dessutom extra sopkärl utifrån nedskräpningsituationen.

Veckolägesbilderna visar dock att det är svårt att snabbt få bukt med problemen; både Växthusets skola och Gottsundaskolan är återkommande platser för otrygghetsskapande händelser. Semi-offentliga miljöer som skolgårdar är generellt sett återkommande platser för bland annat ungdomshäng och skadegörelse. Det är därför väsentligt att fortsätta testa olika åtgärder som kan bidra till att problematik av liknande slag minskar.

För att testa grannsamverkan som metod har grannsamverkansmöten för flerfamiljshus genomförts under året. Ungdomsjouren sammankallade till ett möte på Återfika i Gottsunda för boende i flerfamiljshus i området för att berätta om hur grannsamverkan går till och vad det innebär. Polisen, som ansvarar för grannsamverkan som metod, har följt upp intresset bland dem som kom till mötet. Dessvärre har ingen av de som deltog kommit i gång med grannsamverkan. Fortsatt arbete krävs för att engagera och motivera boende i området att bli mer delaktiga för sin gemensamma trygghet.

EST-strukturen ger mycket samlad information, möjliggör lämpliga åtgärder utifrån aktuella behov och ger en bild av utvecklingen över tid som olika aktörer kan använda som underlag, bland annat arbetsgruppen Trygghet inom Platssamverkan (se mer nedan). Arbetsättets styrkor till trots finns också sårbarheter. Bland annat har gruppen inte längre tillgång till polisens statistik över polisanmälda brott på områdesnivå. En annan utmaning är att när rapportörer – som är den viktigaste kuggen i EST-arbetet – blir sjuka eller går på föräldraledighet kan viktig information saknas. Här fyller dock ungdomsjouren en viktig funktion genom att de kan komplettera delar av den saknade informationen.

Omfattande arbete för ökad trygghet inom Platssamverkansföreningen

Föreningen Platssamverkan Gottsunda Valsätra, som består av fyra fastighetsägare och kommunen, har en arbetsgrupp med fokus på trygghet och säkerhet, och en arbetsgrupp kring gemenskap, trivsel och utemiljö.

Under föreningens första period har flera trygghets- och utemiljöinventeringar genomförts i syfte att identifiera platser och så kallade ”hot spots” som upplevs som otrygga eller i behov av förstärkt skötsel. Inventeringen har bland annat lett till att slyrrensats, vegetation öppnats upp och belysning reparerats. Vandringarna har också kompletterats med så kallat hundsök efter bland annat narkotika. Ingen narkotika påträffades men insatsen bedöms ha uppmärksammats och därmed haft ett symboliskt avskräckande värde.

Föreningen har också påbörjat ett arbete för att utveckla former för informationsdelning med polisen samt ett övergripande arbete för att ta ett helhetsgrepp kring tryggheten i Gottsunda Valsätra. I samband med allvarliga incidenter i området har även samarbetet mellan fastighetsägarna utvecklats och flera trivselaktiviteter har genomförts för att öka närvaron i områdena. Föreningen har under sommarperioden bland annat stöttat en idrottsförening i deras barn- och ungdomsverksamhet. Under 2024 har även ett socialt utfallskontrakt tecknats med en förening som mot ersättning inhämtar kundvagnar som lämnats runt om i området.

Våld i nära relation

Under 2024 har ett arbete påbörjats mellan polisen, Platssamverkansföreningen i Gottsunda Valsätra och Platssamverkan i Gränby Kvarngärdet för att uppmärksamma våld i nära relationer och utbilda personal i frågan. 2025 kommer en informationskampanj, med information om vart man kan vända sig om man är utsatt eller ser andra som är utsatta, genomföras i trapphus, tvättstugor och offentliga miljöer. Andra insatser är en utbildningsserie för anställda som möter boende i bostadsbestånden och deltagande i samband med FN:s dag för avskaffandet av allt våld mot kvinnor, Orange Day. Uppsalahem har sedan tidigare ett pågående arbete kring våld i nära relation och sammantaget med övriga bostadsbolag förväntas insatserna sammantaget nå 6 500 hushåll i Gottsunda- och Gränbyområdet. Även viss spridningseffekt förväntas till övriga områden där bolagen också har fastigheter.

Trygghetsvärdar inom Uppsalahem

Uppsalahem arbetar sedan hösten 2022 med trygghetsvärdar (tidigare kallade områdesvärdar). Vid full styrka arbetar totalt sex trygghetsvärdar kvällar och helger mellan kl. 14-23 och är därmed på plats när den ordinarie förvaltningen har gått hem för dagen. Med trygghetsvärdarna ökar vuxennärvaron och tryggheten i Uppsalahems bostadsområden. Trygghetsvärdarna rör sig i området, pratar med de människor de träffar och skapar på så sätt relationer med både boende och besökare. Detta samtidigt som de plockar skräp, ronderar källare och trapphus med mera. De har löpande dialoger med Uppsalahems hyresgäster om exempelvis hur man upplever sin utemiljö, tvättstugor, bostad med mera.

Varje månad bjuder trygghetsvärdarna in alla nyinflyttade till Gottsunda och Bäcklösa till en boendeintroduktion. Här går värdarna igenom vilken ansvar man har som hyresgäst men också vilka förväntningar de kan ha på Uppsalahem. Dessa instruktionsträffar har varit mycket uppskattade.

Vid större händelser som skapar otrygghet exempelvis skottlossningar, har trygghetsvärdarna varit på plats för att leka med barn och prata med boende. De har lyckats locka ut både barn och vuxna för att ”återta platsen” från det kriminella som har skett. I framtiden kommer trygghetsvärdarna även ansvara för Uppsalahems Mötesplatser i Gottsunda och i Bäcklösa, en satsning med aktiviteter för barn och ungdomar som beskrivs mer utförligt under tema *barn och unga*.

Fysisk förändring av platser

Att fysiskt rusta upp och förändra platser kan leda till att den upplevda tryggheten ökar. Ett aktivt arbete med att försöka omprogrammera platser som upplevs som otrygga har pågått de senaste åren. Bandstolsvägen har under flera år präglats av social oro och återkommande identifierats som otrygg i dialoger och undersökningar.

Där den gamla nedbrunna pizzerian stod har nu Lilla Lila parken tagit plats, en park som utformades av ungdomar under sommaren 2023 efter att de haft olika dialoger. På Bandstolvägen finns även Återfika i en av Victoriahems två träpaviljonger som byggdes 2021 efter rivning av tidigare byggnader. Efter en uppstartsträcka i samband med pandemin har Återfikas verksamhet, i kombination med den fysiska upprustningen, gjort att många mammor och barn vistas på platsen. Detta har ökat tryggheten enligt fastighetsägare, polisen och verksamheter i närområdet. Både Återfika och Lilla Lila parken beskrivs utförligt under tema *delaktighet*.

Trygghet i stadsutvecklingen

Gottsundas omfattande stadsutveckling innebär att området under många år kommer att vara en byggarbetsplats. Det är stora byggnationer i de centrala delarna av Gottsunda som ska genomföras, där många människor rör sig dagligen. Planeringen för framkomlighet, tillgänglighet och trygghet är därför viktig, inte minst i perspektiv av barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. I ett barns perspektiv kan byggnationerna pågå under hela uppväxten. Förändringsprocessen behöver vara lyhörd för skillnader i trygghet och oro, informationsinhämtning, orienteringsförmåga och mobilitet. Inom ramen för social agenda i stadsutvecklingen (se mer i avsnitt om Gottsunda stadsutveckling), är ett av målområdena ”Vi gör utbyggnadstiden fungerande, trygg och tillgänglig för boende och verksamma”. Det innebär att byggaktörer tillsammans ska verka för samlad information om de fysiska förändringarna som sker i området, och genomföra gemensamma trygghetsvandringar med fokus på bygg- och renoveringsperioden. Kommunen har även särskilt fokus på att samordna byggarbeten i produktionskedet för tillgänglig och trygg miljö.

Tema – Barn och ungas uppväxtvillkor

Barn och ungas uppväxtvillkor påverkar deras välmående här och nu, men också deras sociala och hälsomässiga utveckling samt ekonomiska trygghet som vuxna. Målsättningen är att fler barn lyckas i skolan, har en aktiv och meningsfull fritid samt känner framtidstro. Uppväxtvillkoren för barn och unga formas i hög grad av strukturella faktorer som hur familjen bor, om föräldrarna har jobb och vilka andra barn de möter i skola och på fritiden. Boendesegregationen, och att familjer med lägre socioekonomi koncentreras till Gottsundaområdet, påverkar på många sätt.

Kommunen ska verka för att:

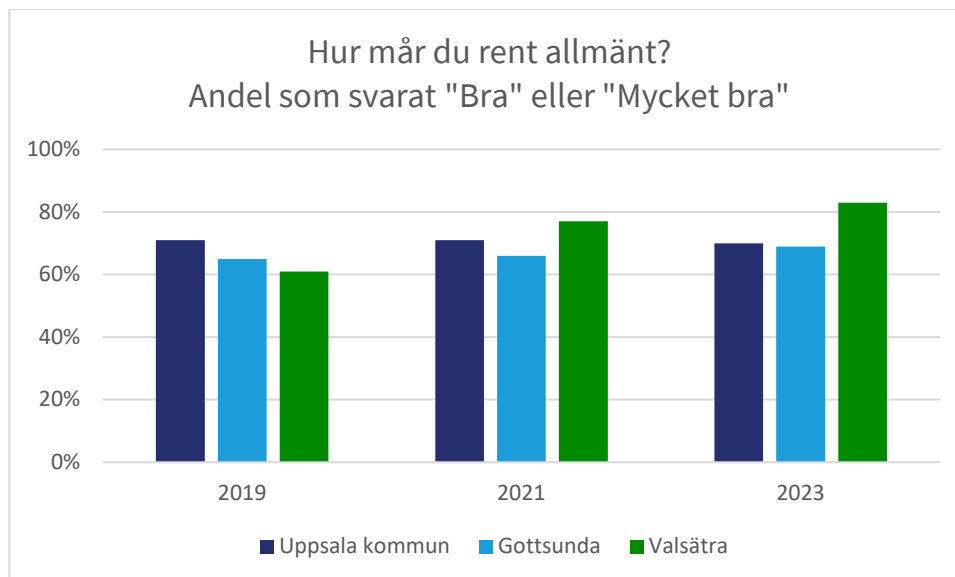
- Elever i Gottsundaområdet klarar sin utbildning och har goda uppväxtvillkor
- Förskolorna och skolorna attraherar såväl boende i området som intilliggande områden
- Fler barn och unga deltar i fritidsaktiviteter.

Nuläge: Barn och ungas mående och framtidstro

Flickor mår sämre än pojkar och framtidstron för världen i stort är låg

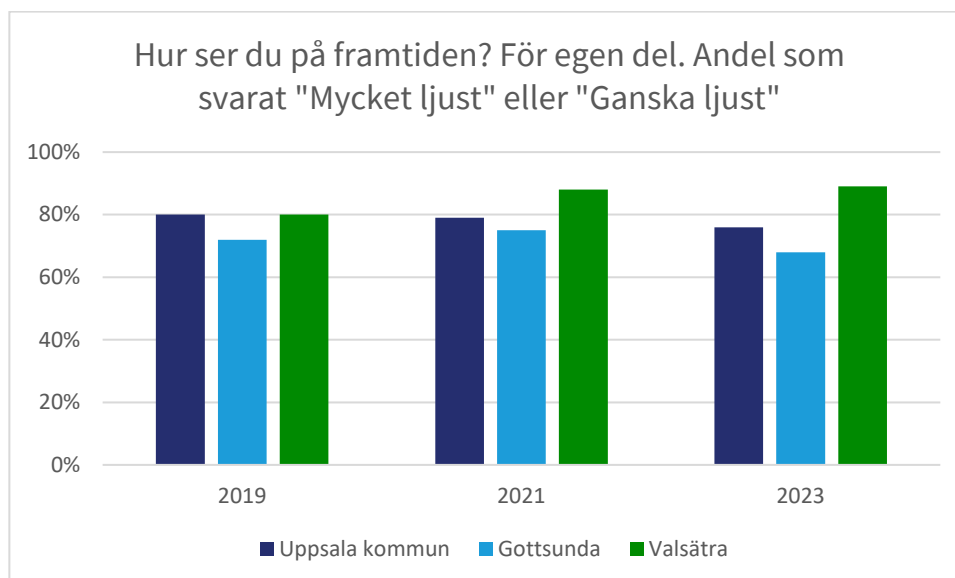
Ett övergripande mått för barn och ungas hälsa och förutsättningar är hur de själva uppger att de mår. I Liv och hälsa ung (2023) svarar cirka 70 procent av tillfrågade barn och unga i Uppsala att de mår bra eller mycket bra. Måendet har legat på ungefär samma nivå sedan 2019. Unga i Valsätra svarar i högre grad än genomsnittet i Uppsala

att de mår bra eller mycket bra. Måendet för unga i Gottsunda ligger i nivå med Uppsalas genomsnitt. Skillnaden mellan flickor och pojkar är dock stor. I Uppsala som helhet svarar 80 procent av pojkarna och 60 procent av flickorna att de mår bra eller mycket bra år 2023. Motsvarande skillnad finns i Gottsunda medan könsskillnaden är något mindre i Valsätra.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Barn och unga i Valsätra ser i allmänhet ljusst på framtiden *för egen del*. Närmare 90 procent uppger att de ser ljusst eller mycket ljusst på framtiden för egen del. Det är en bra bit över kommunens genomsnitt, både för flickor och pojkar. I Gottsunda har framtidstron för egen del däremot sjunkit de senaste åren och är 2023 betydligt lägre, särskilt för flickor.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

När det gäller framtidstro för *världen i stort* är dock förhållandet det omvända. I Valsätra ligger framtidstron 2023 på låga 25 procent för både flickor och pojkar, vilket samtidigt är en liten ökning jämfört med tidigare. I Gottsunda uppger 40 procent av både flickor och pojkar att de ser ljusst på framtiden för världen i stort, även det en

ökning. Det är också betydligt högre än genomsnittet för Uppsala, där 21 procent av flickorna och 30 procent av pojkarna ser ljusst på framtiden för världen.

Insatser och resultat

Insatserna inom tema *barn och unga* är både främjande och förebyggande. Det som främjar barn och unga och ger dem skyddsfaktorer för livet är att klara sin utbildning, ha en aktiv och meningsfull fritid och föräldrar som klarar av att ta hand om sina barn. Det handlar också om förebyggande insatser för de barn och unga som på olika sätt befinner sig i riskzon – för droger, kriminalitet eller socialt nedbrytande beteende. Alla barn och unga ska få goda förutsättningar. Därför är insatserna både generella och riktar sig till alla, såväl som till vissa grupper och enskilda individer.

Temaområdet *barn och unga* beskriver kommunens arbete med mål om att alla elever klarar sin utbildning, har goda uppväxtvillkor och fler barn och unga deltar i fritidsaktiviteter.

Skola och förskola – klara sin utbildning

Uppsökande arbete för fler i förskola

En av de viktigaste skyddsfaktorerna är en gymnasieexamen. Resan dit börjar tidigt. Genom att gå i förskola stärks barnets förutsättningar att ta del av undervisningen och nå de kunskapskrav som gäller i grundskolan. Sedan januari 2022 arbetar två förskollärare i Uppsala kommun med ett särskilt uppdrag, Förskola för alla, för att nå ut brett med information som är lätt att förstå om förskolan och öppna förskolan. Föräldrar i Uppsala ska veta att de har rätt till förskola, hur man ansöker, få kunskap om förskolans uppdrag, hur förskolans verksamhet ser ut samt den språkliga vinsten med att gå i förskolan. Informationen handlar också om öppna förskolan, som ett första steg till förskolan. I uppdraget ingår att skapa samarbeten med verksamheter, företag och organisationer. Den uppsökande verksamheten har fyra geografiska fokusområden där Gottsunda är ett av dem.

I Gottsunda finns ett kontinuerligt samarbete mellan flera verksamheter – familjecentralen, där den uppsökande verksamheten besöker öppna förskolan och barnavårdscentralen regelbundet, Gottsundabiblioteket, föreningshuset Kontakten, Utbildnings- och jobbcener och Återfika. Ett samarbete finns även med bostadsbolagen i området, där förskollärarna deltar på passande aktiviteter. Den uppsökande verksamheten finns också ute på lekparken och köpcentrum i Gottsunda. Allt för att möta målgruppen på olika arenor.

Mellan augusti 2023 och september 2024 har sammantaget 1082 vårdnadshavare nåtts i de fyra prioriterade områdena genom personliga möten.

Parallellt med uppdraget om uppsökande verksamhet pågår också viktigt utvecklingsarbete. Att barnet har rätt till en plats och är inskrivet innebär inte att barnet faktiskt deltar. För att mer systematiskt kunna följa den faktiska närvaron arbetar förskolan nu med att implementera ett närvarosystem via Unikum i alla förskolor.

	Antal inskrivna barn (15 okt 2024)	Antal folkbokförda barn 1-5 år (15 nov 2024)	Inskrivningsgrad (procent)
Uppsala kommun	11 259	12 755	88%
Bäcklösa	80	92	87%
Gottsunda	494	587	84%
SV Valsätra	222	266	83%

Källa: Verksamhetsstatistik från UBF (per NYKO3). Barn födda nov-dec 2023 (ännu ej fyllda 1 år) och barn med TF-nummer ingår i inskrivningsdatan. (Barn med TF-nummer saknas i folkbokföringen). Den faktiska inskrivningsgrad är därmed något lägre än det som anges men ger en indikation på hur det ser ut

Upplevelse av förskolan - kommunala enheter¹

Andelen inskrivna barn i förskolan är något lägre i Gottsunda (84 procent), Valsätra (83 procent) och Bäcklösa (87 procent) jämfört med kommungenomsnittet på 88 procent. Vårdnadshavare till barn som går i kommunal förskola i dessa områden är också marginellt mindre nöjda med sina förskolors verksamheter. Nio av tio (91 procent) vårdnadshavare i de aktuella områdena uppger i 2024 års förskoleenkät att de som helhet är nöjd med sitt barns förskola. Motsvarande värde för samtliga kommunala enheter var 94 procent. 85 procent av vårdnadshavare med barn på förskola i Gottsunda/Valsätra uppger att de skulle rekommendera sitt barns förskola till en annan förälder. Motsvarande siffra för samtliga kommunala enheter var 89 procent.

Öppna förskolan

Öppna förskolan i Gottsunda har under lång tid varit en viktig nod i området och lyckats väl med att nå familjer från olika bakgrunder, särskilt nyanlända och andra svårnådda målgrupper. Öppna förskolan har därmed varit en viktig kanal för andra verksamheter att nå målgrupper som besöker verksamheten, och samverkan har varit omfattande. Exempel på det är familjebehandlare från familjeenheten och jobbcoacher från Utbildnings- och jobbcentrum. 2022 invigdes nya lokaler i Gottsunda centrum, som också var en del av Gottsunda familjecentral. Dessvärre har öppna förskolan fått begränsa öppettiderna till följd av att lokalerna saknar dagsljus, och därav flyttat utomhus under det senaste året av arbetsmiljöskäl. Begränsningarna av deltagande till antingen förmiddag eller eftermiddag, och att all verksamhet senare fått ske i Valsätraparken, har lett till ett stort tapp av deltagande familjer, särskilt i målgrupperna som är svårast att nå. Arbete med att hitta ny lokal, som behåller närheten till de andra verksamheterna inom familjecentralen, pågår.

Måluppfyllelse i skolan

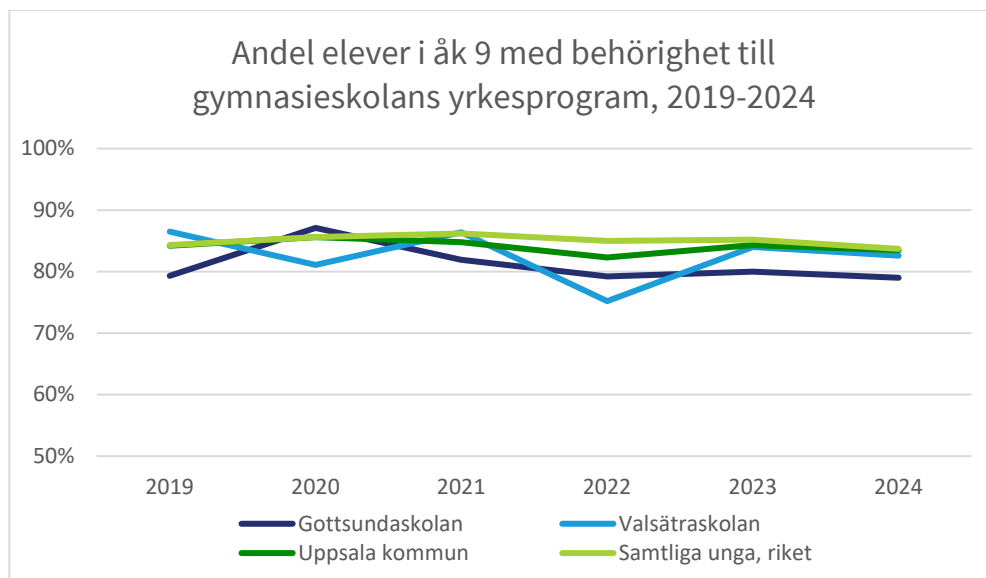
Skolans verksamhet och skolresultat mäts på många olika sätt. Då gymnasieexamen är en av de viktigaste skyddsfaktorerna och ger förutsättningar att lyckas i livet mäts

¹ Uppsala kommun följer årligen upp hur vårdnadshavare till barn i förskola eller pedagogisk omsorg i Uppsala uppfattar verksamheten via en enkät. 2024 användes en ny förskoleenkät vilket gör att resultaten inte är jämförbara med tidigare undersökningar. Svarsfrekvensen för den kommunala förskolan i hela Uppsala kommun var 59 procent 2024, en ökning med fyra procentenheter i jämförelse med 2023. Genomsnittlig svarsfrekvens för kommunala enheter i Gottsunda/Valsätra var 48 procent samma år.

måluppfyllelse i skolan ofta i behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram. I Gottsundaområdet finns två högstadieskolor, som också har många elever från området.

Statistik visar att behörigheten till yrkesprogram i årskurs 9 på Valsätraskolan är i nivå med riket och Uppsala kommun som helhet med undantag för 2022. Gottsundaskolan ligger lite lägre, men visar en gymnasiebehörighet på ca 80 procent som också ligger stabil över tid.

Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

Genom att följa progressionen från årskurs 6 till 9 i en årskurs kan gruppens utveckling över tid ge en kompletterande bild av utvecklingen.

Progression yrkesbehörighet - Andel elever behöriga till gymnasieskola

	2020/21 (åk 6)	2021/22 (åk 7)	2022/23 (åk 8)	2023/24 (åk 9)
Uppsala, kommunal regi	80,9%	77,0%	74,9%	83,5%
Flickor	84,3%	78,7%	76,1%	85,0%
Pojkar	77,9%	75,4%	73,9%	82,1%
Gottsundaskolan	70,7%	66,9%	64,7%	79,0%
Valsätraskolan	66,9%	68,7%	70,5%	82,6%

Tabellen visar betygsutvecklingen per skola för den elevgrupp som gick ut nian våren 2024, från årskurs 6 (2020/21) till årskurs 9 (2023/2024). Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

Tabellen visar progressionen för elever som började årskurs 6 år läsåret 2020/2021. Både Gottsundaskolan och Valsätraskolan har en lägre andel yrkesbehöriga än kommungenomsnittet från årskurs 6 till årskurs 9. Valsätraskolan sticker emellertid ut med en betydligt högre progression än genomsnittet för samtliga skolor i kommunal regi, om än från låg nivå. Från årskurs 6 (2021) till årskurs 9 (2024) har Valsätraskolan ökat andelen behöriga till gymnasieskolan med 15 procentenheter. Ökningen för Gottsundaskolan är också god med åtta procentenheter, vilket kan jämföras med kommungenomsnittet på knappt tre procentenheter.

Ytterligare ett, och kanske ett mer rättvisande, sätt att mäta skolors resultat är att titta på utfall i förhållande till *förväntat resultat*. Förväntat resultat tar hänsyn till de

socioekonomiska variabler som ingår i modellen för strukturersättning och som har hög påverkan på elevers förutsättningar att lyckas.

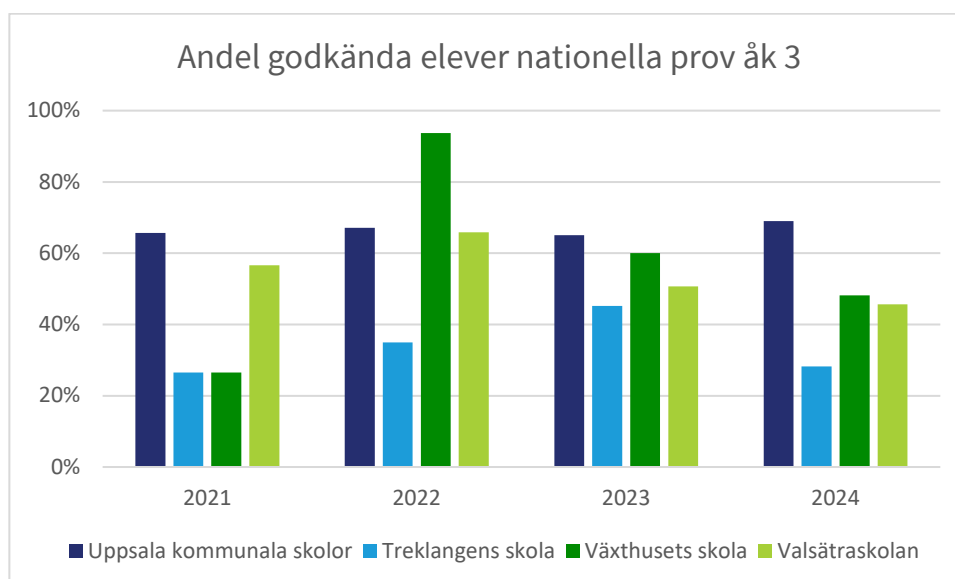
Uppnådd och förväntad yrkesbehörighet (VT) åk 9 per skola 2022-2024 (andel)

	2022			2023			2024		
	Index**	YBH VT	Förv. andel YBH*	Index**	YBH VT	Förv. andel YBH*	Index**	YBH VT	Förv. andel YBH*
Uppsala, kommunala skolor	117	82%	82%	113	84%	82%	103	83%	82%
Gottsunda skolan	154	79%	76%	180	80%	72%	148	79%	77%
Valsätraskolan	111	75%	82%	91	84%	86%	113	83%	82%

* Utifrån index och beräknat av SCB i samband med framtagandet av underlaget till fördelningen av strukturersättningsbidraget. **Index: Riskvärde för att inte uppnå kunskapskrav för yrkesbehörighet. Kommunindex för samtliga skolor oavsett huvudman är 100. Högre värde än 100 innebär en högre risk, lägre värde än 100 innebär en lägre risk för att inte uppnå yrkesbehörighet. Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

Tabellen visar att Gottsundaskolan, givet elevunderlagets socioekonomiska förutsättningar, hade en högre risk att inte uppnå betygskraven för yrkesutbildning än genomsnittet för Uppsalas kommunala skolor för åren 2022-2024. Den faktiskt uppnådda yrkesbehörigheten är däremot något högre samtliga år än vad som förväntades, där ca 80 procent av eleverna i åk 9 nådde gymnasiebehörighet under dessa år. Även Valsätraskolan hade en högre risk att inte uppnå betygskraven för yrkesutbildning 2022 och 2024. Valsätraskolan låg under sitt förväntade resultat 2022, men i linje med förväntat resultat övriga år, där 82 procent nådde gymnasiebehörighet vårterminen 2024. Både Gottsundaskolan och Valsätraskolan attraherar barn från olika närliggande stadsdelar och med olika socioekonomisk bakgrund, vilket har stor betydelse för målluppfyllelsen.

Utmaningarna är dock än större i de lägre åldrarna där effekterna av boendesegregationen blir starkare. För låg- och mellanstadiet består elevunderlaget nästan uteslutande av närboende och därmed slår socioekonomiska faktorer för föräldrarna igenom tydligt. Resultaten i de nationella proven i åk 3 visar stora utmaningar i områdets tre låg- och mellanstadieskolor.

Andel godkända elever i samtliga delprov. Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

Störst är utmaningarna på Treklangens skola. De nationella proven för årskurs tre våren 2024 visar att en knapp tredjedel av eleverna klarade godkänt. Resultaten har legat lågt även de föregående åren. För Växthusets skola och Lilla Valsätraskolan fick knappt hälften godkänt 2024 och där har måluppfyllelsen varit mer skiftande under de senaste åren.

Den så kallade "lyckoparadoxen", alltså att familjer flyttar när inkomsterna ökar och att de som flyttar in har lägre socioekonomi, får tydliga avtryck i skolans verksamhet vilket illustreras i Treklangens statusrapport för särskilda insatser 2024. Skolan beskriver hur klassernas elevsammansättningar kraftigt förändras under skolåren med många elever som flyttar, och där det främst är studie- och/eller resursstarka elever som flyttar från skolan samtidigt som merparten av eleverna som byter till skolan har lägre måluppfyllelse, är i behov av anpassningar och har större språklig sårbarhet.

Insatser till utvalda skolor

Skolan har ett uttalat och brett kompensatoriskt uppdrag och utbildningsnämnden har stort fokus på likvärdig skola. Ett antal skolor i kommunen har därför valts ut för riktade insatser med relevanta åtgärder för respektive skola, som årligen följs upp genom det systematiska kvalitetsarbetet. I Gottsundaområdet är tre skolor utvalda: Växthusets skola, Treklangens skola och Gottsundaskolan.

De insatser som görs handlar om förstärkningar av skolledning, ökad lärartäthet, speciallärare och förstärkning av andra personalkategorier såsom fritidspedagoger och bibliotekarie. Detta för att stärka ämnen som är obligatoriska för gymnasiebehörighet, möjliggöra tvälärarsystem och väl bemannade raster och bemannat skolbibliotek. Det handlar också om arbete med professionell utveckling och ett kompetent ledarskap såsom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och ledarskapet i klassrummet för studiero och undervisningskvalitet.

Ett annat område är förstärkningar av elevhälsan. Det har dels möjliggjort kraftig ökning av antal elevhälsofrämjande aktiviteter och riktade insatser efter behov, men också fler kompetenser såsom skolloped för stöd gällande språklig sårbarhet och verktyg för att förebygga och åtgärda inom stödbehovet. Insatserna handlar också om omvärldskunskaper genom studiebesök och utflykter. Vissa elever lämnar aldrig sitt bostadsområde vilket påverkar förmågan att förstå och kunna ta till sig kunskaper som skolan och omvärlden ger.

Insatserna på de utvalda skolorna förstärker redan befintliga satsning inom det kompensatoriska uppdraget och stärker de kunskapsmässigt svagaste elevernas förutsättningar att nå så långt de kan, både i det dagliga arbetet på ordinarie lektioner och i mer riktade insatser. Förstärkningarna möjliggör också tillgång till fler kompetenser för att möta en stor bredd av stödbehov i klassrummet och i skolans övriga miljöer.

Skolornas uppföljningar visar förflyttningar i form av stärkt profession och fler kompetenser som gynnar elevernas inläring och studiero, samt en mer systematisk uppföljning av insatser och tryggare elever.

Nya Gottsundaskolan

En viktig händelse i området är invigningen av den nya Gottsundaskolan. Efter att den gamla skolan brann 2018 fokuserade hela kommunkoncernen på att snabbt bygga upp den nya Gottsundaskolan och ge bästa möjliga förutsättningar för elever och personal i väntan på den nya skolan. Skolbygget höll tidplanen och byggdes på rekordtid tack

vare ett omfattande samarbete och parallella processer. Den nya byggnaden är inte bara en skola, utan även ett allaktivitetshus. Allaktivitetshuset beskrivs utförligt under temaområde *delaktighet*.

Arbetet med den nya Gottsundaskolan visar på ytterligare två framgångar förutom själva byggprocessen. Det första är att den nya, större, skolans platser är fyllda, och att skolan fortsatt är en attraktiv skola som lockar elever från olika områden. Det fanns en farhåga att skolans verksamhet skulle försämrats av att hålla till i moduler och andra utmaningar under byggnationsperioden. Den andra framgången är just samlokaliseringen och samarbetet med allaktivitetshuset. Det är första gången Uppsala bygger en skola som också är ett allaktivitetshus. Samarbetet är fortfarande i en utvecklingsfas där Gottsunda allaktivitetshus behöver hitta arbetssätt och struktur för eftermiddags- och kvällsaktiviteter. Samnyttjande av lokaler och att hitta en sömlös övergång från skolan till aktiviteter är andra utvecklingsområden som behöver ta form.

Mellanmål – pilot på Växthusets skola

Det finns ett tydligt samband mellan hälsosamma matvanor och socioekonomisk status i Sverige. Studier² visar på att servering av frukost på skolan kan bidra till att skolresultaten förbättras genom att klassrummen blir lugnare och en högre närvaro. Stärkta relationer mellan elever och skolpersonal och mindre matsvinn på lunchen är andra tänkbara effekter.

Med avstamp i detta och mot bakgrund av att Växthusets skolledning signalerade att fler barn kom hungriga till skolan startades en pilot på skolan höstterminen 2023 till vårterminen 2024. Tidigt gjordes ett val att inte servera frukost utan mellanmål under skoltid. Valet att förlägga servering under skoltid bedöms ha haft en positiv utjämnande effekt då ett mellanmål under skoltid istället för frukost innan skolan gjorde att samtliga barn då fick möjlighet att ta del av insatsen.

Målet med piloten var:

- Ökad koncentration i undervisning
- Mer lugn och ro i klassrummen
- Mer energi och rörelse på förmiddagsrasten
- Bättre relationer (elever – elever, elever – lärare)
- Utjämnande skillnader mellan elever med olika socioekonomiska förutsättningar.

Resultaten av piloten är svårtolkade. Mellanmålets eventuella inverkan på studiero, koncentrationsförmåga, energi och leklust samt antal konflikter har inte kunnat fastställas, bland annat på grund av begränsningar i mätmetod. Enkäter med elever och personal före och efter insatsen visar dock att eleverna är övervägande positiva till att mellanmål serveras (59 procent). Även om man har med eget mellanmål vill man gärna att det serveras till sina kompisar som inte har med sig något.

Lärarna visade sig vara mer kritiska till satsningen. Kritiken rör framförallt logistik och rutiner kring att servera mellanmålet och att det tar tid från undervisningen. En del lärare lyfter fram mellanmålet som en positiv insats som säkerställer att alla barn får äta något på morgonen.

---

² Sammanställning vid Linköpings universitet, 2018 på uppdrag av Arla

Sammanfattningsvis indikerar uppföljningen ett visst fortsatt behov av att kompensera med servering på skolan. Piloten bedöms ha haft en utjämnande effekt och har troligtvis varit mycket positiv för de enskilda barn (16 stycken) som sällan äter frukost hemma eller har med sig eget mellanmål till skolan. Om och hur servering av mellanmål ska fortsätta ligger inom skolans beslut och budget.

Stärka familjen genom tidigt förebyggande insatser

En annan viktig skyddsfaktor för barn och unga är föräldraförmåga och därmed stöd till familjen. I Gottsunda finns flera delar av socialtjänsten lokalt representerad. Familjeenheten, ungdomsjouren och socialtjänstens myndighetsverksamhet för barn och unga är samlokaliserade i Gottsunda. Det gör att vägarna är korta och att man möts i vardagen, vilket gynnar samarbete och närhet till varandra.

Mycket har hänt inom socialtjänsten i Gottsunda sedan 2019. Flera nya funktioner, arbetssätt och utökade samarbeten har vuxit fram och etablerats i Gottsunda och efter hand blivit modell för hur Uppsala kommun arbetar. Sammantaget har skyddsnätet blivit mer finmaskigt och de utökade samverkansformerna har organiskt utvecklat nya arbetssätt. Här har handlingsplanen gjort skillnad med både ekonomiskt stöd och samordning.

Föräldrastöd

Familjeenheten i Gottsunda har jämte sitt grunduppdrag gjort en omfattande utveckling av det uppsökande arbetet sedan 2018. Ambitionen är att fånga upp familjer i behov av stöd i ett tidigt skede för att sedan erbjuda stöd i form av råd och stödsamtal, att göra en ansökan till socialtjänsten eller slussa vidare till annan verksamhet eller myndighet. Målet är att familjerna ska komma till familjeenheten på eget bevåg innan oron i familjen blivit för stor. Unikt för Gottsunda är drop-in verksamheten där föräldrar kan erbjudas ett samtal direkt.

Barnsäkert och Vänta barn säkert

”Barnsäkert” är en tidigt förebyggande samverkansinsats. Den började med en mindre finansiering via handlingsplanen för att, på initiativ av en forskare, implementera en metod som utvecklats i Dalarna och i Uppsala. Familjeenheten i Gottsunda kopplade in barnavårdscentralen (BVC) och vidareutvecklade arbetssättet där socialtjänsten i dag också är en integrerad part. Samarbetet är nu permanentat.

Barnsäkert är en strukturerad form av samverkan mellan socialtjänstens familjeenhet och Region Uppsala. Alla familjer som besöker BVC –vilket är nästan alla – screenas utifrån en enkät med ett fastställt frågebatteri i syfte att tidigt fånga familjer i behov av stöd. Vid nedslag på något problemområde träffar familjebehandlare och sjuksköterska föräldrarna gemensamt och kartlägger familjens behov av stöd. Det kan leda till drop-in verksamhet på familjecentralen eller mer omfattande behandling. Sjuksköterskor från BVC och mödravårdscentralen (MVC) kan vid behov även gå direkt med föräldrar till drop-in verksamheten på Familjecentralen i Gottsunda.

Under våren 2024 har arbetsformen utvecklats till att även inkludera gravida som besöker MVC, genom Vänta barn säkert. Detta för att vid behov upprätta en tidig kontakt med familjebehandlare när barnet är fött.

Ett fortsatt utvecklingsområde är hur den informationen som framkommer i enkäten kan omhändertas tillsammans med andra funktioner för att ge bästa stöd till familjen.

Föräldraskapsutbildningar och behandlingar

Familjeenheten erbjuder olika föräldraskapsstöd som också kan bygga på varandra. Föräldraskap i Sverige (FÖS) är en kurs där utrikesfödda föräldrar med barn 0-18 år vid fem tillfällen får träffa andra föräldrar i grupp och samtala utifrån olika teman. Kursen Alla Barn i Centrum (ABC) är en kurs fördelad på fyra träffar med fokus på föräldrastراتيجier.

En mycket uppskattad behandlingsform som införts med stöd av handlingsplanen är Tryggare barn. Familjebehandlare har vidareutbildat sig i denna manualbaserade behandling som riktar sig till föräldrar med hårdare uppfostringsstil. Inom ramen för sessionerna träffar man både föräldrarna och barnen. Behandlingen påbörjas efter ett myndighetsbeslut och bör påbörjas redan inom ramen för pågående utredning hos socialtjänsten. I samverkan med socialtjänst myndighet i Gottsunda har en modell för samverkan utformats för att familjebehandlare introduceras för familjerna i ett tidigt skede av utredningen för att därefter påbörja insats.

Uppsökande arbete genom andra verksamheter

En kvarterslokal i Bäcklösa har blivit nod för samverkan mellan flera aktörer. 2021-2023 erbjöd familjeenheten här drop-in-tider en till två gånger i veckan. Föräldrar kunde där lyfta oro eller funderingar för att vid behov lotsas vidare till lämpliga verksamheter. I samverkan med bland annat arbetsmarknadsförvaltningen och Uppsalahem har familjeenheten även erbjudit kurser samt lunch- och fikaträffar på olika teman med fokus på föräldraskap.

Familjebehandlare har medverkat vid Uppsalahems boendeintroduktion, där trygghetsvärdarna berättar om och hyresgäster får lära sig skötsel av lägenhet och trivselregler. Familjebehandlare har getts tillfälle att berätta om socialtjänsten, insatser och kurser samt rekryterat deltagare till Föräldraskap i Sverige.

Tillsammans med Uppsalahems trygghetsvärdar startade familjebehandlare i november 2024 ett forum för att nå ut med information till oroliga föräldrar. Syftet med forumet och träffarna är att avdramatisera socialtjänsten, informera om viket stöd som erbjuds via socialtjänsten, besvara frågeställningar och ge föräldrar utrymme att bolla enskilt ärende.

Ett annat viktigt forum är Kvinnoarena som hålls på kulturpunkten i Gottsunda centrum en gång i veckan i samverkan med biblioteket. De tematiska träffarna hålls av familjebehandlare, handledare från arbetsmarknadsinsatser och andra verksamheter som bjuds in såsom exempelvis ungdomsjouren, och föreningar.

Sammantaget har det utvecklade uppsökande arbetet lett till att socialtjänsten når fler föräldrar i ett tidigt skede och dessutom en målgrupp av föräldrar som annars inte skulle ha nåtts. Många människor är rädda för och har lågt förtroende för socialtjänsten. Genom att träffa människor på andra aktörers arenor avdramatiseras socialtjänsten och desinformationskampanjen kan motverkas. Det gör det lättare att nå och erbjuda kurser till fler föräldrar och på så sätt stärka dem i sitt föräldraskap. Föräldrarna kan också hitta styrkan i samverkan med varandra för att stötta sina barn på bästa sätt. Det sänker även trösklarna att ansöka om vidare stöd via socialtjänsten eller annan myndighet för de familjer som behöver det. Det förebyggande arbetet är ett tydligt fokus i den nya socialtjänstlagen som träder i kraft 2025, vilket är i linje med redan pågående utvecklingen i Gottsunda.

Stärkt förebyggande arbete för barn och unga i riskzon

Socialarbetare i skolan, SSPF junior och fler fältsekreterare är alla exempel på förstärkningar av det förebyggande arbetet med barn och unga som målgrupp som skett under senare år i Gottsunda. Arbetet har sedan 2019 utvecklats stegvis, där riktade statsbidrag har möjliggjort fler tjänster och funktioner, som sedan har permanentats.

Socialarbetare i skolan, hög- och mellanstadiet

Socialarbetare i skolan har i uppdrag att identifiera och arbeta förebyggande med barn och ungdomar i mellan- och högstadiet som befinner sig i riskzon för kriminalitet, missbruk eller annat socialt nedbrytande beteende. De ska också arbeta för ett tätare samarbete mellan barnen och ungdomarnas familjer, skola och socialtjänst.

Socialarbetarna arbetar i huvudsak på skolor men besöker också fritidsgårdar, fritidsklubbar och andra sammanhang där unga befinner sig. Samarbetet bygger på ett helhetsperspektiv med olika aktörer runt ungdomen för tidig upptäckt, motivation och tidiga insatser.

Socialarbetarna besöker lektioner och håller föreläsningar och värderingsövningar. Under 2023 anpassades materialet "Gängsnacket" till föreläsningar som kallades "Lilla gängsnacket" för att prata med yngre barn om rekrytering och kriminalitet.

På Gottsundaskolan och Valsätraskolan arbetar socialarbetarna tätt ihop med både rektorer och elevhälsoteamet. Socialarbetarna har deltagit i både grupp och individärenden och arbetar tydligt relationsskapande med målgruppen och föräldrar. Syftet är att kunna vara ett stöd när det gäller kontakt med skola och socialtjänstens myndighet och vara behjälplig när det gäller kontakt med andra myndigheter. På detta sätt har socialarbetarna stöttat familjer att komma till drop-in eller få annat stöd av familjeenheten.

Sedan införandet av socialarbetare i skolan har flera utvärderingar gjorts och funktionen som till en början var ett projekt har omvandlats till fasta tjänster och implementerats på ett flertal skolor i kommunen.

SSPF junior för tidig upptäckt

SSPF är en etablerad samverkansmodell där skola, socialtjänst, polis och fritid samarbetar, med samordning av Uppsala ungdomsjour. Samverkansmodellen syftar till att tidigt upptäcka ungdomar i riskzon för missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende.

Sedan 2018 finns SSPF junior – för mellanstadiet – i Gottsunda där skola, socialtjänst och fritid samarbetar. Liksom "socialarbetare i skolan" har arbets sättet med junior-grupper i dag spridits och utvecklats från Gottsunda till hela kommunen. Sedan 2023 träffas SSPF junior med tätare intervall och socialarbetarna i skolan på mellanstadiet deltar.

Utökad närvaro på fältet

Socialarbetarnas uppsökande arbete bland ungdomar innefattar skol- och fritidsgårdsbesök samt utemiljöer där unga samlas både dag- och kvällstid. Genom ett regelbundet uppsökande och relationsskapande arbete i ungdomsmiljöer etablerar socialarbetaren kontakt med ungdomar och professionella samarbetspartners för att fånga upp ungdomar i riskzon. Två extra tjänster för fältarbete har kunnat anställas

med stöd av riktade statsbidrag. Målgruppen har varit både yngre barn och ungdomar i gymnasieåldern. Detta för att identifiera barn och unga som riskerar rekrytering in i kriminalitet och erbjuda äldre ungdomar i gymnasieålder stöd till livsstilsförändring.

Socialarbetare på fält samverkar med socialarbetare i skolan på Valsätraskolan och Gottsundaskolan genom bland annat uppsökande arbete i skolan, på fritidsgården och andra utomhusmiljöer. Även gemensamma så kallade nödstoppmöten har genomförts. Ambitionen är att bygga en allians med ungdomarna och deras vårdnadshavare och följa dem över tid då de under kommande år börjar på gymnasiet.

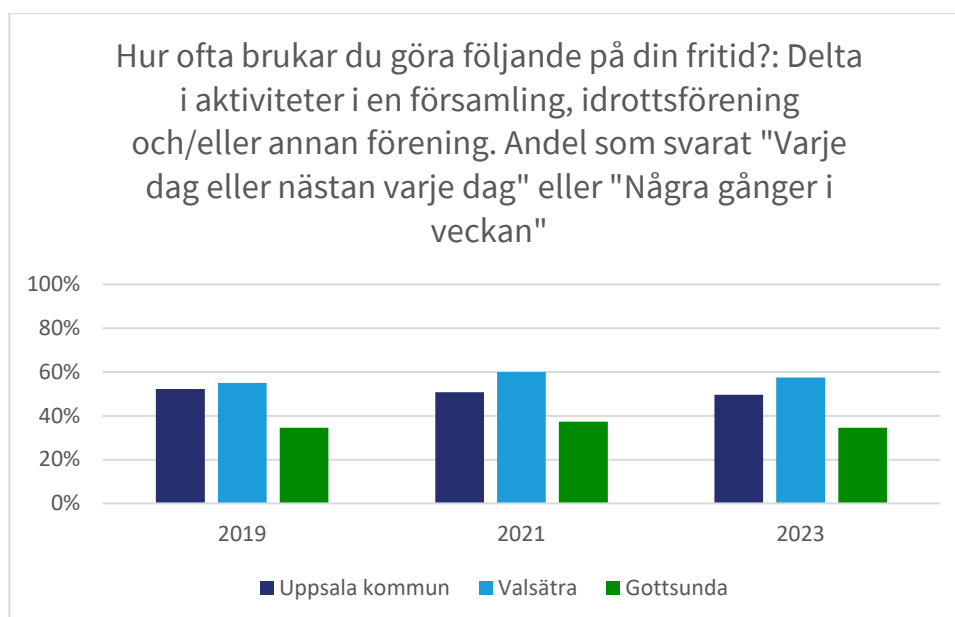
Det utökade förebyggande arbetet innebär dels fler resurser som rör sig kring och skapar relationer med barn och unga, dels etablering av samverkansformer för så tidigt stöd som möjligt. Samarbetet med skolorna har stärkts ytterligare där socialarbetarnas uppdrag krockar arm med elevhälsan och förstärker arbete med motivation, fritid och kontakt med hemmet. Samtidigt har utmaningarna ökat. Där socialarbetarna tidigare har identifierat barn och unga i risk, är målgruppen nu i många fall unga som redan är i kriminalitet. Mycket av arbetet handlar om att motivera till insatser och komma på möten med myndigheter. Socialarbetare blir därför nära alla typer av ärenden, även akuta och grövre fall. Målet är fortsatt att jobba med tidiga råd och stöd-insatser.

Aktiv och meningsfull fritid en viktig skyddsfaktor

En aktiv och meningsfull fritid är en viktig skyddsfaktor för barn och unga och är en central del i det främjande arbetet för barn och ungas välmående. Fritidsaktiviteter kan vara av olika karaktär och finns i olika former i Gottsundaområdet. *Strukturerade fritidsaktiviteter* kännetecknas av inskrivning i verksamheter, regelbundenhet och vuxennärvaro, som till exempel kultur-, idrotts- och fritidsföreningsaktiviteter. *Semistrukturerade fritidsaktiviteter* är öppna utan krav på anmälan eller regelbundenhet, men med vissa regler och en vuxennärvaro. Till semistrukturerade fritidsverksamheter hör exempelvis fritidsgårdar, allaktivitetshus och öppna sporthallar med organiserad spontanidrott. Exempel på *ostrukturerade fritidsaktiviteter* kan vara att fika, spela och hänga med kompisar, utan vuxennärvaro.

Deltagandet i föreningar eller andra strukturerade aktiviteter tenderar att vara lägre bland barn och unga i socioekonomiskt svaga områden jämfört med jämnåriga kompisar i andra områden. Flickor i Gottsunda deltar i mycket låg grad i olika föreningsdrivna aktiviteter jämfört med unga i Uppsala kommun generellt, endast 20 procent jämfört med ungefär 50 procent bland såväl flickor som pojkar. Skillnaden har bestått över tid och dessutom ökat i senaste mätningen. Pojkar i Gottsunda deltar något lägre i föreningsaktiviteter jämfört med kommunens genomsnitt medan Valsätra ligger över snittet både vad gäller flickor och pojkar.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Många barn i Gottsundaområdet växer upp i familjer med ekonomiskt tufft läge. I Gottsunda känner framför allt flickor oro för sin familjs ekonomi. Unga i Gottsunda, både flickor och pojkar, svarar också i betydligt högre utsträckning att familjens ekonomi begränsar vad de kan göra på sin fritid, som de skulle vilja göra och som många andra i samma ålder gör.

Att barn och unga, särskilt flickor, i Gottsundaområdet deltar i lägre utsträckning i föreningsaktiviteter speglas också i Riksidrottsförbundets statistik.

Deltagande i idrottsföreningar 2022-2023, antal deltagare per 100 invånare

Område	Totalt 2022	Totalt 2023	Flickor 2022	Flickor 2023	Pojkar 2022	Pojkar 2023
Mellersta Valsätra - Gottsunda Centrum - Östra Gottsunda	29	31	22	23	35	37
Södra Valsätra - Norra Gottsunda	22	23	13	14	29	31
Västra Gottsunda	25	21	18	14	31	31
Bäcklösa-Ultuna-Södra Ulleråker	29	29	27	26	33	34
Uppsala kommun	37	37	33	33	42	42

Källa: Riksidrottsförbundets LOK-stöds statistik uppdelat på RegSO områden. Notera att statiken avser antal idrottsdeltagare per 100 invånare i åldern 7-25 år.

Öppna fritidsaktiviteter

Eftersom deltagandet i föreningar är lägre i området arbetar kommunen aktivt med att sänka olika trösklar och göra det möjligt för fler barn och unga och då särskilt flickor att delta i olika aktiviteter. Utbudet av semistrukturerade aktiviteter har ökat, inte minst genom Gottsunda allaktivitetshus som beskrivs under tema *delaktighet*. Kommunen ger också bidrag till flera föreningar för öppna fritidsaktiviteter, som inte kostar pengar och där flera av aktiviteterna ligger i direkt anslutning till skoldagen. Deltagande i öppna aktiviteter avspeglas inte på samma sätt i statistiken ovan.

I slutet av 2021 tecknades ett Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) med Gottsunda teater ideell förening (Gottsunda Dans och teater) kring community-baserad scenkonst och pedagogisk verksamhet för barn och unga med avgiftsfria kurser i dans och teater. Gottsunda Dans och teater har också dans- och teaterverksamhet på uppdrag av kulturnämnden inom konceptet *Kulturis*. Genom kommunens IOP med RF-SISU Uppland ansvarar förbundet för att i samarbete med lokala idrottsföreningar ordna prova-på aktiviteter i idrott, *Sportis*, för yngre barn i nära samverkan med flera skolor/fritidshem i stadsdelen.

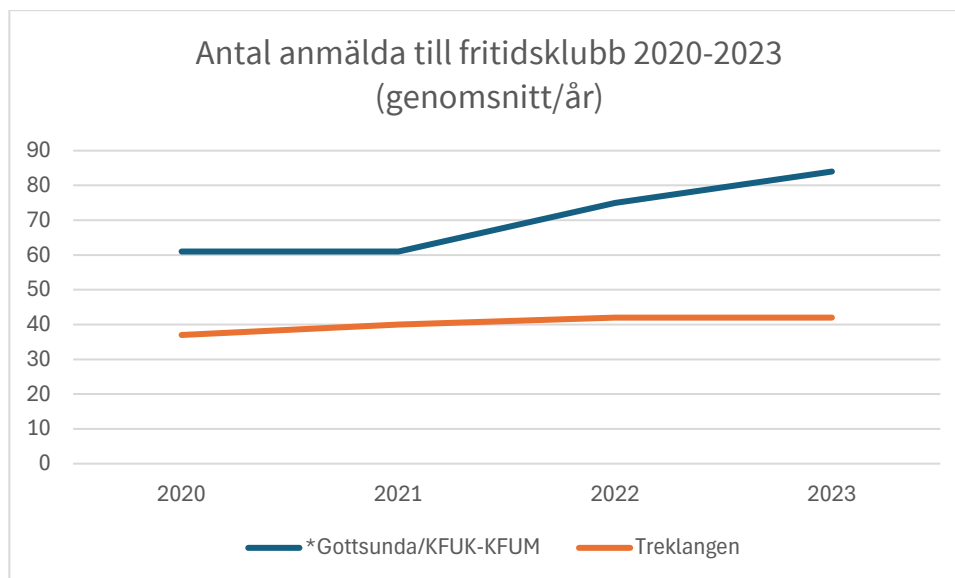
Gottsunda Activity zone är en nystartad insats (hösten 2024) som görs i samarbete med RF-SISU Uppland och sex idrottsföreningar inom basket, fotboll, bordtennis, brottning, handboll och innebandy. *Gottsunda Activity zone* ligger i anslutning till skoldagens slut för att nå så breda målgrupper som möjligt, särskilt de som står långt från föreningslivet. Under vardagar mellan 16.00-18.00 finnas det möjlighet att prova på olika idrotter gratis, i den utsträckning man själv vill. *Activity zone* genomförs inom ramen för Idrottsklivet - en särskild satsning på idrott i områden som finns med på polisens lista. Satsningen syftar till att fler i området ska komma i rörelse och in i föreningsliv genom låga trösklar. Barn och unga är en prioriterad målgrupp, särskilt barn och unga med funktionsnedsättning, men även vuxna ingår i satsningen. Riksidrottsförbundet har fått uppdraget och finansieringen från regeringen och kommunen upplåter idrottshallen.

Uppsala kommun finansierar en rad andra öppna aktiviteter. Några som kan nämnas är Konstfrämjandets skapande verksamhet *Syskonskap* för två olika åldersgrupper, Studiefrämjandet Kulturskola med skapande verksamhet i form av *Designlabbet*, Studiefrämjandet Kontaktens barn- och ungdomsverksamhet, IK Uppsala med *Tjejbollen* och KFUM Uppsala basket ungdom med *Gameplan Gottsunda*. IK Sirius fotboll ansvarar därtill för nattfotbollen i Valsätra som är gratis spontanfotboll på lördagskvällar.

Flera aktörer, bland annat Aktiv ungdom, Konstfrämjandet med syskonskap, Studiefrämjandet med *Designlabbet* och IK Sirius fotboll erbjuder också återkommande avgiftsfria sommarlovsaktiviteter under somrarna.

Fritidsklubbar och fritidsgård

Fritidsklubbar är en öppen fritidsverksamhet som erbjuds barn 10-12 år i enlighet med skollagen. I området finns två fritidsklubbar - Treklangens fritidsklubb som har lokaler i nya Gottsundaskolan och fritidsklubben på Bandstolsvägen, som drivs i föreningsregi av Uppsala KFUK-KFUM. KFUM har länge funnits på platsen och den nya fritidsklubben på Treklangens skola öppnade under 2019 efter stark efterfrågan om ytterligare en klubb. Fritidsklubbarna erbjuder en trygg vistelseplats för barn i mellanstadiet efter skolan, med aktiviteter som de själva är med och planerar.

Källa: verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Treklängens fritidsklubb i Gottsunda har under perioden haft drygt 5 000 registrerade besök/år (ej unika besökare). Flickor står för ca 40 procent av besöken, medan pojkar står för knappt 60 procent. Motsvarande uppgifter saknas för Uppsala KFUK-KFUM:s fritidsklubb.

Uppsala KFUK-KFUM driver också fritidsgård i Gottsunda för ungdomar 13-18 år. Fritidsgården har de senaste åren haft drygt 8 000 besökare/år (ej unika besökare). Pojkar står för hela 80 procent av besöken (2023). Andelen flickor som besöker fritidsgården har emellertid ökat mellan 2021 och 2023 från 14 procent till 21 procent.

Sedan augusti 2024 har avdelningen Fritid Uppsala omorganiserats för att skapa en utvecklingsorganisation som stärker arbetet mot visionen att ge barn och unga framtidstro och förutsättningar att växa. 2025 fokuserar verksamheten på tre strategiska utvecklingsområden: systematiskt kvalitetsarbete, barnrättsarbete samt ledarskap. Målet är att öka ungas inflytande och delaktighet, utveckla organisationen och höja kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten.

Mötesplats Gottsunda och Mötesplats Bäcklösa

Uppsalahem bedriver Mötesplats Gottsunda och Mötesplats Bäcklösa sedan 2018 respektive 2020. Mötesplatserna tillhandahåller en plats för meningsfulla möten mellan boende i området och ger barn möjlighet till en aktiv fritid på loven oberoende av familjens socioekonomiska standard. Mötesplats Gottsunda genomför utomhusaktiviteter i Stenhammarsparken och inomhusaktiviteter i lokal på August Södermans väg. Mötesplats Bäcklösa håller till på Bäcklösa torg på sommarlovet och Gottsunda allé 1 vid inomhusaktiviteter. Sommartid sysselsätter mötesplatserna tre samordnare (studentmedarbetare) och tjugofem mötesvärdar (gymnasieungdomar). De två mötesplatserna har samma koncept med aktiviteter och ett socialt rum för barnen och föräldrar boende i området. Samtidigt har de olika kapacitet och skiljer sig därför åt i antal besökande föreningar samt något i aktiviteter. Mötesplatserna samarbetar med föreningar och organisationer i utbudet av aktiviteter.

Sommaren 2024 gjorde Uppsalahem en effektutvärdering för att se om målen för mötesplatserna uppfyllts samt vilka effekter de bidragit till. Utvärderingen visar att ca 300 barn (unika deltagare) och ca 40 föräldrar fanns på plats under hela sommarperioden 2024 på Mötesplats Gottsunda. Könsfördelningen var jämn och i

genomsnitt deltog 62 barn per dag. Mötesplats Bäcklösa lockade under samma period sammanlagt 90 deltagande unika barn – jämnt fördelat på flickor och pojkar – och ca tio föräldrar. I genomsnitt deltog 23 barn varje dag.

Mötesplatserna har bidragit till att barnen provat på olika sporter och aktiviteter. Av intervjuer med barnen framgår att de i hög grad fått vara med och bestämma vilka aktiviteter som ska genomföras. Ett annat viktigt resultat är att mötesplatsen bidragit till att öka deltagandet i strukturerade aktiviteter. Drygt 30 barn tillfrågades om vad de tror att de hade gjort på dagarna om mötesplatsen inte fanns. Majoriteten svarar att de hade suttit hemma, spelat tv-spel, ”typ haft tråkigt”. Även de dryga 10 föräldrarna som intervjuades uppger att barnet hade suttit hemma framför en skärm om mötesplatsen inte fanns. Sammantaget visar utvärderingen att mötesplatserna gör skillnad.

Nod och aktivitetsyta i Bäcklösa

Utöver Mötesplats Bäcklösa har Fritid Uppsala och Gottsunda allaktivitetshus haft verksamhet i en kvarterslokal vid Bäcklösa torg. Verksamheten vidareutvecklas nu utifrån behoven. Sedan hösten 2024 sprids arbetssätt och erfarenheter från Återfika på Bandstolsvägen (Gottsunda) till Bäcklösa. Syftet är att nå fler målgrupper med aktiviteter och skapa samvaro. Coacher från utbildnings- och jobbcenter och familjebehandlare från familjeenheten har tillsammans bjudit in till olika former av öppen verksamhet med fokus på jobb, hälsa och familjeliv.

Samarbete har också utvecklats med Uppsalahem för att nå boende om såväl hyresgästfrågor som frågor som rör myndigheter och socialtjänsten. Mycket har skett på platsen, framför allt har samverkansformerna utvecklats med nya grepp och samarbeten. Under hösten arrangerade exempelvis Uppsalahem och familjeenheten ett mycket välbesökt möte med boende området. Insamlade frågor om socialtjänsten från boende själva var utgångspunkten för mötet.

I december 2024 blev också Uppsalahems efterlängtade multisportplan i Bäcklösa, klar. Här kan man bland annat spela fotboll och basket, något som har efterfrågats sen hyresgäster började flytta in till området. Multisportplanen ger också Mötesplatsen i Bäcklösa bättre förutsättningar till utomhuslek.

Tema – Jobb och företagande

Att ha ett jobb eller driva ett företag innebär ökad egenmakt och självförsörjning. Det handlar också om gemenskap, möjlighet att utvecklas och känna delaktighet i samhället. Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa har över tid utmärkts av hög arbetslöshet och hög andel människor som uppstår ekonomiskt bistånd. Det i sin tur kan leda till ohälsa, minskad känsla av samhörighet och ekonomisk utsatthet för individen, och för familjen.

Kommunens insatser ska bidra till att:

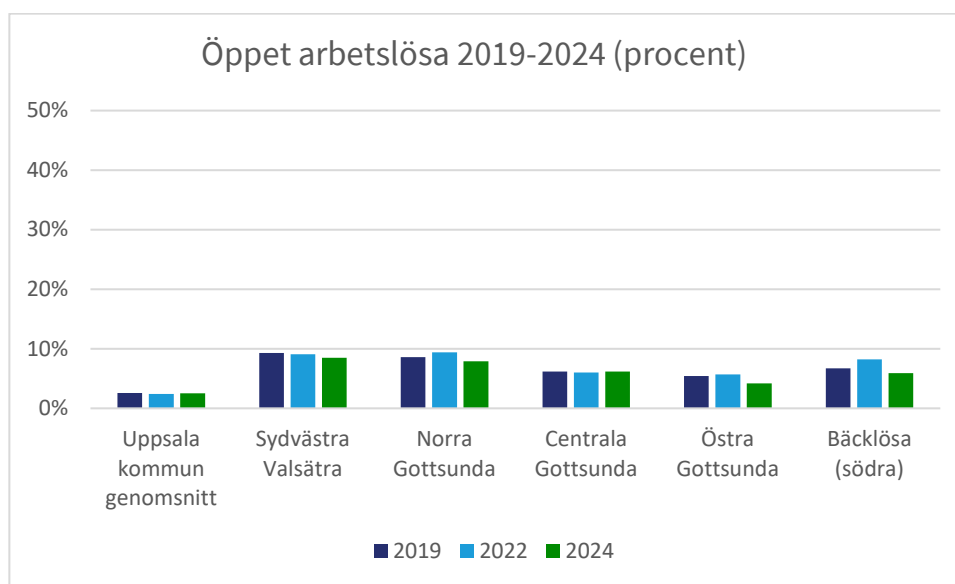
- Gottsundas arbetskraftsdeltagande och sysselsättningsgrad ska öka genom ett aktivt arbete för full sysselsättning
- företagsamhet, entreprenörskap och innovationskraft ska utvecklas och stärkas
- samverkan med näringslivet ska bidra till ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar lokal tillväxt och fler lokala arbetstillfällen.

Nuläge: Arbetslöshet, inkomstnivå och ekonomisk standard

Sjunkande arbetslöshet och andel med ekonomiskt bistånd

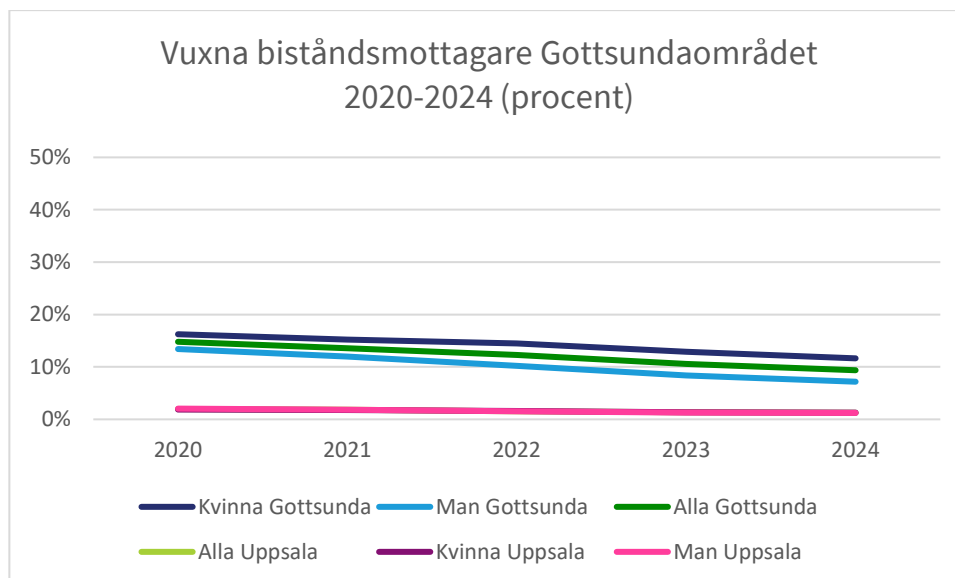
Socioekonomiska faktorer är som regel trögrörliga och har starkt samband med boendesegregationen. Som beskrivits ovan med lyckoparadoxen har de som flyttar ut från socioekonomiskt svagare områden högre inkomster än de som flyttar in och genomströmningen av människor är högre än andra områden. Handlingsplanens arbete för att öka människors möjligheter att komma i sysselsättning kan därför förbättra möjligheterna för många individer, även om områdets socioekonomiska status inte förändras.

De senaste siffrorna visar att arbetslösheten är fortsatt hög i Gottsundaområdet, mellan 4 – 8,5 procent i de olika delområdena. Noterbart är dock att den öppna arbetslösheten sjunkit i stort sett i alla redovisade områden från 2022 till 2024. Detta medan andelen öppet arbetslösa i Uppsala kommun som helhet är i stort sett oförändrad under perioden.

Källa: SCB arbetsmarknadsstatistik. Notera att Y-axeln slutar på 40 procent och att tidslinjen är ojämn, redovisade år är 2019, 2022 och 2024.

Även andelen biståndsmottagare är fortsatt hög i de aktuella områdena, drygt nio procent i jämförelse med kommungenomsnittet på 1,25 procent på kommuntotalen. Samtidigt har andelen som mottar ekonomiskt bistånd i Gottsundaområdet sjunkit successivt de senaste fem åren.

*Gottsundaområdet innefattar här Sydvästra Valsätra, Norra Gottsunda, Centrala Gottsunda, Östra Gottsunda och Bäcklösa. Diagrammet visar genomsnittlig andel biståndsmottagare för dessa områden sammantagna. Notera att Y-axeln slutar på 40 procent. Källa: Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.

I en rapport från arbetsmarknadsförvaltningen framgår att Gottsunda och Södra Bäcklösa – liksom Gränby (Författargatorna) – också har en hög andel unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) och som har ekonomiskt bistånd.

De fem områden i Uppsala stad med högst antal UVAS 18-29 år som också har ekonomiskt bistånd. År 2020-2021.

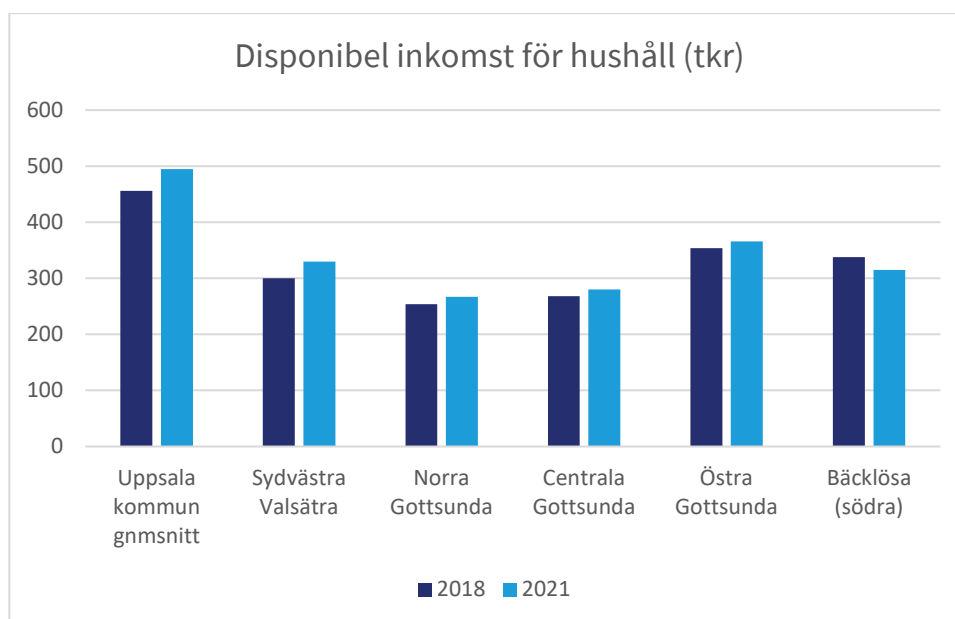
Område 2020	Antal UVAS 18-29 år som också har ekonomiskt bistånd år 2020 (andel av UVAS inom parentes)	Område 2021	Antal UVAS 18-29 år som också har ekonomiskt bistånd år 2021 (andel av UVAS inom parentes)
Norra Gottsunda	32 (33%)	Gränby författargatorna	29 (31%)
Gränby författargatorna	30 (29%)	Norra Gottsunda	26 (28%)
Centrala Gottsunda	26 (33%)	Södra Rosendal	25 (38%)
Södra Sävja	23 (39%)	Centrala Gottsunda	23 (31%)
Sydvästra valsätra	22 (28%)	Södra Bäcklösa	21 (51%)

Källa: Kartläggning av unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) i Uppsala kommun, 2020-2021 (2024)

Fortsatt låg ekonomisk standard

Hushållen i Gottsunda, Valsätra och Bäcklösa har över lag en betydligt lägre disponibel inkomst än kommungenomsnittet.³

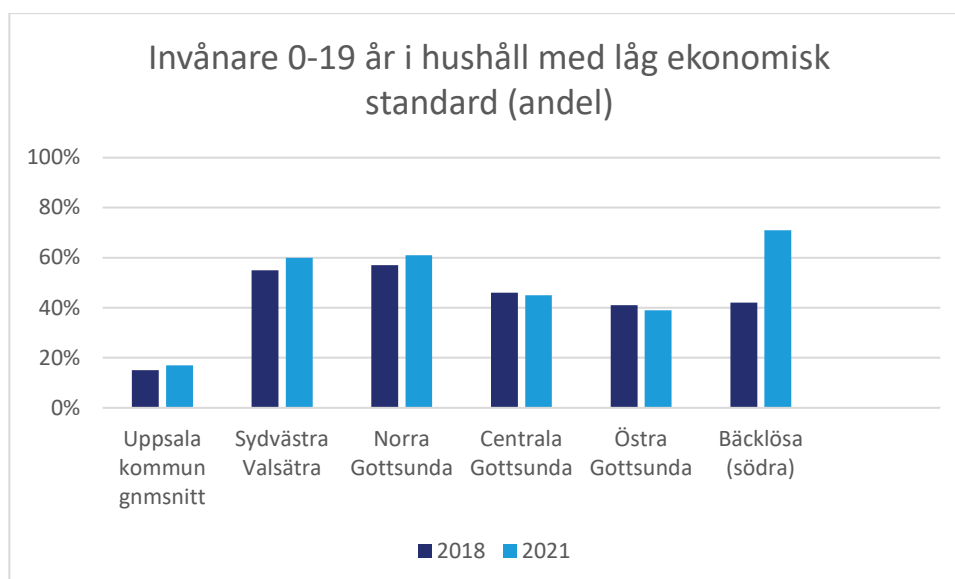
³ Enligt Uppsala kommuns socioekonomiska rapport 2021 och 2023. Notera att statistiken avser år 2018 och 2021 då statistiken har ett par års eftersläpning.

Källa: Socioekonomisk rapport 2021 och 2023, Uppsala kommun.

Under det senaste decenniet har fler personer med högre inkomst flyttat ut än flyttat in medan det omvända gäller för personer med lägre inkomster. Områdenas socioekonomiska förutsättningar tenderar därmed att befästas och successivt försämrats. Det avspeglas också i att hushållen i Gottsundaområdet har en lägre disponibel inkomst än kommunen i sin helhet.

Den låga ekonomiska standarden avspeglas även när det gäller invånare 0-19 år som lever i hushåll med låg ekonomisk standard. De redovisade områdena har en betydligt högre andel barn och unga som lever i hushåll med låg ekonomisk standard än kommungenomsnittet. Även här sticker Bäcklösa ut med hela 71 procent och med en kraftig ökning om 29 procentenheter mellan 2018 och 2021.

Källa: Socioekonomisk rapport 2021 och 2023, Uppsala kommun.

Näringslivet i Gottsundaområdet ⁴

Transport, livsmedels- och detaljhandel tongivande för näringslivet

I Gottsundaområdet finns 202 företagsarbetsställen varav sju är filialer med huvudkontor i annan kommun. Jämfört med hela Uppsala kommun har Gottsundaområdet en större andel företag inom *transport, handel* samt *andra konsumenttjänster* (bland annat hår- och skönhetsvård samt kroppsvård). Sammantaget svarar dessa tre branschen för nästan hälften av företagen. Transportbranschen står för 23 procent av arbetsställena i Gottsunda (3 procent i Uppsala kommun), följt av handel med 18 procent (Uppsala 11 procent) och andra konsumenttjänster på 12 procent (Uppsala 5 procent). Flera arbetsställen är lokaliserade i Gottsunda centrum. Hela 51 procent av transportsektorns verksamheter är taxiverksamhet. Jämförelsevis få verksamheter bedrivs inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, som står för endast sex procent i Gottsunda jämfört med 22 procent i Uppsala kommun (och många andra storstadskommuner).

Totalt är uppskattningsvis cirka 408 personer sysselsatta vid de totalt 202 arbetsställena. Livsmedels- och detaljhandel dominerar med 38 procent av antalet sysselsatta i området, följt av transportsektorn med 15 procent av sysselsatta i området. Utbildning, hår-, skönhets- och kroppsvård, restaurang och bygg är övriga större sektorer.

Cirka 115 personer är sysselsatta inom offentlig sektor, främst inom utbildning (skolor och förskolor) samt vård.

Många unga företag och lägre kreditvärdighet

Gottsunda har en större andel egenföretagare. 76 procent av arbetsställena i Gottsunda drivs av företagaren själv, utan anställda, att jämföra med 68 procent i Uppsala kommun. Andelen kvinnliga företagare är lägre i Gottsunda (25 procent) än i Uppsala kommun totalt (28 procent). Andelen kvinnliga företagare har dock ökat något i Gottsunda det senaste året.

Senaste fyra åren har det startats betydligt fler företag i området jämfört med kommunen som helhet. Andelen nystartade företag (0-3 år gamla) är hela 54 procent i området jämfört med ungefär drygt hälften, 26 procent i hela kommunen. Den höga andelen nya företag kan vara både positiv och negativ. Att det startas många nya företag är en positiv indikator samtidigt som nystartade företag har en ökad risk att inte överleva på lång sikt. Andelen företag som är äldre än fyra år är därmed också betydligt lägre i området än i kommunen totalt.

Många unga företag leder också till lägre kreditvärdighet. Ser vi till kreditvärdigheten så är andelen "kreditvärdiga" aktiebolag i Gottsunda lägre, 64 procent, jämfört med hela kommunen där siffran är 81 procent. Den låga kreditvärdigheten påverkas även av att en stor del av företagen i området verkar inom branscher som har haft svag utveckling de senaste åren; handel, restaurang, transport och bygg. Under de senaste tre åren har

---

⁴ Basfakta om näringslivet för geografiskt område postnummer 75648-75650, avdelningen näringsliv och destination.

sammanlagt 14 företag, det vill säga sju procent, försatts i konkurs. Motsvarande siffra för hela Uppsala Kommun är cirka 3 procent.

Insatser och resultat

För kommunen är det viktigt att skapa förutsättningar för alla att ha ett arbete, särskilt för grupper som annars har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsförvaltningen har sedan den första handlingsplanen för Gottsundaområdet arbetat intensivt och strukturerat för att utveckla ett aktivt arbete med områdesnärvaro, inte bara i Gottsunda och Valsätra utan även med Gränby, Kvarngärdet och Löten. Områdesarbetet leds strategiskt av en styrgrupp inom arbetsmarknadsförvaltningen och en strategi för områdesnärvaro har tagits fram under visionen: Barn ska se vuxna gå till jobbet.

En del i strategin är att först etablera en närvaro i syfte att bygga relationer, och stärka förtroendet för verksamheten hos boende i området. Först därefter utvecklas insatser utifrån de faktiska behov som identifieras, bland annat inom ramen för de samordningsgrupper som finns i området. Samverkan med andra förvaltningar, civilsamhälle och näringsliv har varit avgörande för utvecklingen av verksamheten. Etableringen av Utbildnings- och jobbcenter (UJC) i Gottsunda 2019 var det första steget i detta arbete. Validerad praktik och satsningar på feriearbete till ungdomar är andra satsningar som genomförs i området.

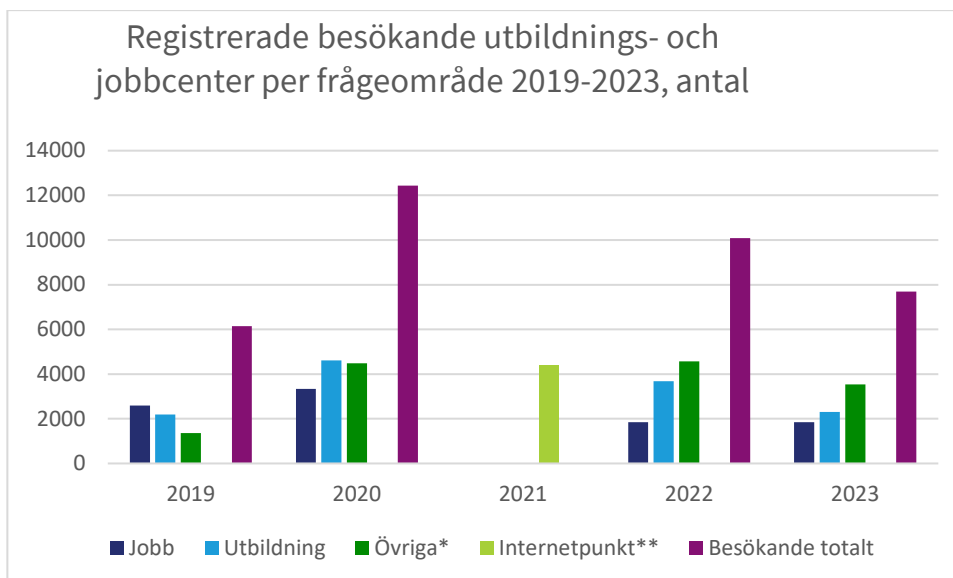
Utifrån UJC växer också plattformar fram för företagsfrämjande aktiviteter. Här kan nämnas Företagslabbet som samlar företagsfrämjande aktörer och Almi företagspartner. Kommunen samverkar och stödjer fler företagsfrämjande organisationer för företag.

Utbildnings- och jobbcenter för fler i egenförsörjning

Utbildnings- och jobbcenter (UJC) i Gottsunda startade 2019 som en del av satsningar utifrån handlingsplanen. Verksamheten syftar till att genom en kombination av arbetsmarknadsinsatser och vuxenutbildning öka egenförsörjning för fler individer. UJC Gottsunda omfattar plan 6 i Gottsunda centrum med ett lärcentrum samt kommunal vuxenutbildning i SFI, SFI för synsvaga, SFI för föräldralediga samt barn- och fritidsprogrammet. UJC återfinns också på plan tre i Gottsunda centrum, samlokaliserat med Statens servicecenter, i en öppen miljö med möjlighet till drop-in för personer som behöver extra stöd och hjälp att hitta vägar till utbildning och jobb.

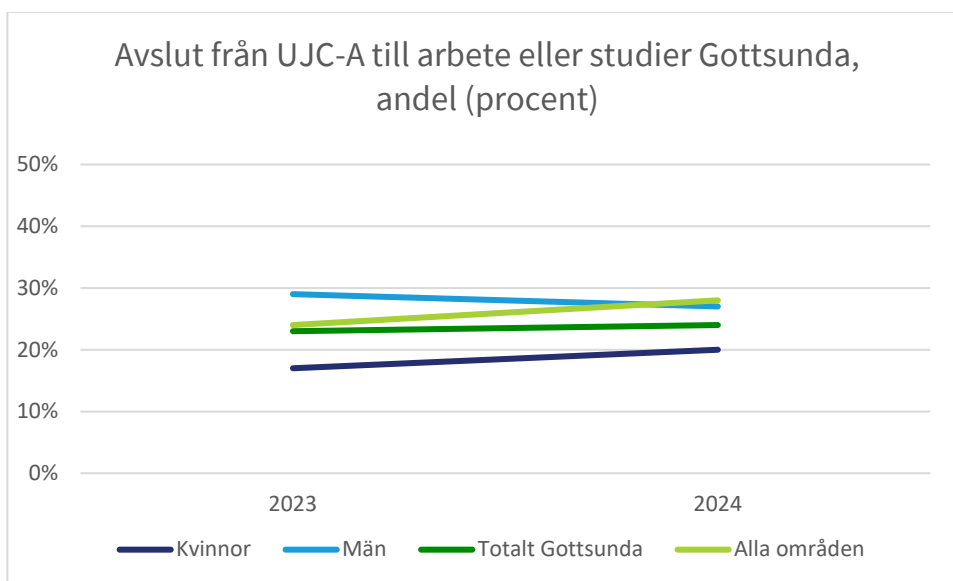
Vid Utbildnings- och jobbcenter kan individer träffa utbildnings- och jobbcoach, studie- och yrkesvägledare, söka och läsa vuxenutbildning, delta på rekryteringsträffar och träffa arbetsgivare på mässor. Den öppna verksamheten kan alla besöka oavsett om de är inskrivna eller inte.

2023 hade UJC i Gottsunda totalt 7 687 registrerade besökare. Intresset för UJC:s verksamhet och tjänster har, liksom antalet besökare, ökat från 2019 och 2023. Antalet besökande fördubblades mellan 2019 och 2020. Efter pandemiåret 2021 har dock antalet besökande till den öppna verksamheten i UJC minskat.

* Övriga: Frågor som kommit in till Utbildnings- och jobbcener men hanteras av Statens servicecenter (SSC) eller studie- och yrkesvägledare för vuxna (SYV) på plats. **Internetpunkt: Under våren 2021 hade UJC i Gottsunda en öppen internetpunkt då UJC:s ordinarie verksamhet och biblioteket var stängt. Under den perioden registrerades 1 805 kvinnor och 2 599 män som besökare. Källa: Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.

Det finns flera tänkbara förklaringar till att antalet besökande sjunkit efter pandemiåren. Förutom en möjlig kvardröjande pandemieffekt har UJC arbetat med att träffa målgrupper utanför UJC-lokalen, exempelvis i Bäcklösa och UJC är nu tillgängligt på fler platser i Uppsala såsom UJC Boländerna. Gottsundabor kan därmed få ”drop-in-behov” tillgodosett på annan plats med minskat flöde till kontoret som följd. Under 2023 har därtill fler övriga ärenden, som tidigare kom in till UJC, kanaliserats direkt till ansvarig myndighet Statens Servicecenter, vilket förklarar ett sjunkande antal registrerade ”övriga” 2023.

Statistiken visar unika individer inskrivna vid UJC i Gottsunda. Att vara inskriven innefattar bland annat arbetslivsrehabiliterande insatser, jobbcoaching, arbetspraktik, studie- och yrkesvägledning och rekryteringsträffar. Nästa alla inskrivna är anvisade från ekonomiskt bistånd. Notera att Y-axeln slutar på 50 procent. Källa: Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.

Diagrammet visar andel inskrivna på Utbildnings- och jobbcenter Arbetsmarknad som gått vidare till studier eller arbete 2023 och 2024 (september). Arbete inbegriper att personer gått vidare till antingen arbetsmarknadsanställning eller ordinarie arbete. Diagrammet visar en försiktig ökning av andelen avslut till arbete eller studier mellan 2023 och 2024 (september). Andelen kvinnor som gått vidare till studier eller utbildning har ökat samtidigt som andelen bland män sjunkit. Även arbetsmarknadsförvaltningens verksamhetsstatistik fram till och med 2022 indikerar att andelen avslut där individen gått vidare till arbete eller studier ökat successivt över tid. Dock skiljer sig målgrupp och avslutsrutiner åt mellan åren och statistiken fram till 2022 är därmed inte jämförbar med den här redovisade statistiken för 2023 och 2024.

Ett avslut till arbete eller studier från UJC-A innebär att individen blivit självförsörjande. De allra flesta kommer från ekonomiskt bistånd och för dem innebär ett avslut att de inte längre är i behov av ekonomiskt bistånd.

När det gäller arbetsmarknadsanställningar såsom nystartsjobb, olika former av lönebidrag, introduktionsjobb och extratjänster tilldelas Gottsunda ca 20 procent av startade anställningar i Uppsala. Andelen arbetsmarknadsanställningar som har tilldelats invånare i Gottsunda har ökat något mellan 2020 och 2024. Arbetsmarknadsanställning är en insats som syftar till att ge arbetssökande arbetslivserfarenhet och referenser för att öka deras chanser att få jobb på den reguljära arbetsmarknaden.

Uppsökande arbete, projekt och rekryteringsträffar för att nå nya målgrupper

Utbildnings- och jobbcenters verksamhet har utvecklats under åren och en central del i verksamheten handlar idag om att arbeta mer uppsökande, anordna rekryteringsträffar och projekt i syfte att nå och erbjuda personer som står längre från arbetsmarknaden stöd och lotsning. Strategin är att arbeta med:

1. *Uppsökande arbete:* Regelbundna besök på öppna förskolan, Block Party-evenemang, dörrknackning och andra aktiviteter såsom pedagogiska luncher. Det har varit framgångsrika sätt att nå målgrupper och har bidragit till att öka medvetenheten om utbildnings- och jobbcenters verksamhet och skapa förtroende bland invånarna. Exempelvis har UJC coachernas närvaro på öppna förskolan gjort att man kommit i kontakt med en stor grupp föräldrar som fått hjälp och stöd. Många av dem har sedan kommit in till UJC:s öppna verksamhet och flera har därefter gått vidare till utbildning eller jobb.
2. *Målgruppsinvolvering:* Genom att ha flerspråkiga coacher och anpassade aktiviteter efter målgruppens behov har insatsen blivit mer tillgänglig. Personliga möten och diskussioner har också bidragit till att bygga förtroende och engagemang.
3. *Samarbeten:* Ett nära samarbete med lokala idrottsföreningar och andra aktörer har bidragit till att bredda insatserna och nå en större del av befolkningen. Detta har också avlastat kommunens resurser och stärkt den lokala nätverksstrukturen.

UJC - samarbeten och insatser

Samverkan är en hörnsten i Utbildnings- och jobbcenters verksamhet i Gottsunda. UJC samarbetar med öppna förskolor, familjecentraler, civilsamhället, bland annat

Studiefrämjandet Kontakten och platssamverkansföreningen i området. Bland insatserna finns:

Centrumakademin, som stärker lokala jobbmöjligheter genom centrumägaren Hemmaplans nätverk av hyresvärdar och underleverantörer. Under 2023 har 120 nya arbetstillfällen skapats i Gottsunda varav 107 genom Centrumakademin. 86 personer har fått sysselsättning under 2024.

Rekryterings- och matchningsträffar, som förenklar kontakten mellan arbetsgivare och arbetssökande. En matchnings- eller rekryteringsträff arrangeras varje månad inom UJC:s verksamhet. Syftet är att skapa lågtröskelmöjligheter för arbetssökande att möta potentiella arbetsgivare. Rekryteringsträffarna erbjuder möjlighet att träffa flera arbetsgivare samtidigt, medan matchningsträffarna fokuserar på en specifik arbetsgivare och är inriktade mot en särskild målgrupp eller bransch. Inför träffarna får deltagarna stöd från utbildnings- och jobbcoacher med CV-skrivning, personligt brev och intervjuträning för att öka deras chanser till framgång. Flertalet besökare har kommit ut i arbete via dessa träffar.

Projekt och kurser, som matlagningskurser med hälsotema, cykelkurser, förberedande körkortsteori, samt insatser mot barnfattigdom genom UJC Junior.

UJC-junior innefattar insatser och aktiviteter för att skapa meningsfulla aktiviteter för barn och unga i Gottsundaområdet. Syftet är att öka motivation till studier och påvisa olika yrkesval. Hittills har UJC haft kontakt med ca 100 ungdomar i åldrarna 13 – 17 år. Målet är att nå 300 ungdomar fram till slutet av 2025.

Projekt *Familjefokus* riktar sig till hela familjen och syftar till att öka synligheten och tillgången till Utbildnings- och jobbceters verksamhet för invånarna i Bäcklösa- och Gottsundaområdet. Prioriterade målgrupper är socioekonomiskt utsatta grupper som familjer med barn, kvinnor långt från arbetsmarknaden och nyanlända. Målet är att erbjuda informations- och stödinsatser som kan bidra till att minska arbetslöshet och ekonomisk utsatthet, samt att förbättra kommunens beredskap och mottagningskapacitet genom uppsökande arbete och relationsskapande aktiviteter.

Kvinna, hälsa och arbete är ett pågående projekt som riktar sig till utrikesfödda kvinnor med låg utbildningsnivå och som står långt ifrån arbetsmarknaden. Insatser sker genom uppsökande arbete, utbildnings- och hälsostöd, samt arbetslivsinriktade aktiviteter med målet att nå 200 kvinnor bosatta i Gottsunda området varav 150 av dessa ska delta i en insats. 180 kvinnor har hittills nåtts och deltagit på olika aktiviteter, exempelvis träningstillfällen. Flera rekryteringsträffar har arrangerats i Bäcklösa. Sammanlagt har sex av deltagare gått vidare till en anställning på vård- och städbolag. Arbete kommer att fortsätta och breddas med en rekryteringsträff i månaden på olika platser i kommunen beroende på var behovet finns. Inom projektet har även veckovisa besök på ”SFI mamma-barn-gruppen” samt öppna förskolan i Gottsunda ingått.

Särskilda satsningar för ungdomar och grupper långt från arbetsmarknaden

Feriearbete

Kommunens sommarjobbsgaranti innebär att samtliga ungdomar i årskurs 9 erbjuds sommarjobb. För att informera, uppmuntra och hjälpa ungdomar från området att söka sommarjobb besökte medarbetare från ferieuppdraget och Ungdomsjouren skolor i Gottsundaområdet. Ett särskilt samarbete fokuserade på att ordna ferieplatser

till ett urval av ungdomar från åk 8 som Ungdomsjouren anser är i stort behov ett feriejobb (totalt 30 platser/helår).

Lönestöd har också gått till föreningar och kommunala bolag som erbjudit ungdomar i årskurs 9 sommarjobb. Några av de som tagit del av lönestödet under 2024 är Lovkul i Gottsunda genom Aktiv ungdom, Uppsalahem Mötesplats Gottsunda, Platssamverkan Gottsunda Valsätra.

Platssamverkan Gottsunda Valsätra tog exempelvis emot 63 ungdomar under sommaren, varav merparten var bosatta i Gottsundaområdet. De huvudsakliga arbetsuppgifterna var fastighetsskötsel hos respektive fastighetsägare. Utöver det fick ferieungdomarna även delta i ett socialt program som innefattade föreläsningar från flera kommunala verksamheter och andra organisationer: bland annat Uppsala vatten om avfall och sophantering, Ungdomsjouren om kriminalitet, Uppsalahem och stadsbyggnadsförvaltningen om stadsutveckling samt Försvarmakten om värnplikt. Samtliga ferieungdomar fick även möjlighet att träffa utbildnings- och jobbcoacher för att skriva eget CV och personligt brev. En utvärdering visar att satsningen bedöms ha varit lyckad. I utvärderingen är ungdomarna positiva och lyfter själva fram att de ser positivt på arbetet och att de troligen annars inte skulle haft annan sysselsättning under sommarmånaderna.

Validerad praktik

Validerad praktik är en upphandlad arbetsmarknadsinsats som utförs av TalangAkademin. Insatsen syftar till att ge individer som står långt från arbetsmarknaden möjlighet att validera sina yrkeskunskaper genom praktik inom exempelvis butik, café, restaurang, lager och fastighetsbranschen. Exempel på samarbetspartners är Triller Mat och Bröd, Dollarstore Gränby, Erikshjälpen och Norlandia Gutasund. Insatsen är inte strikt geografiskt knuten till något specifikt område, men TalangAkademin utgår från UJC:s lokaler i Gottsunda och Gränby/Kvarngärdet där många ur insatsens tilltänkta målgrupp är bosatta.

Målgruppen för insatsen är anställningsbara individer i arbetsför ålder. Individer i behov av rehabiliterande insatser ingår inte. Målet för insatsen är att 55 individer årligen ska få sina kunskaper validerade på sin praktikplats. Under 2023 nådde 43 individer målet. Under 2024 (2024-09-30) har 17 individer blivit validerade. Målet om 55 validerade individer per år har alltså inte uppnåtts men, enligt statistik från TalangAkademin, har flertalet individer gått ut i arbete under sin tid i insatsen. Insatsen avslutas nu i sin nuvarande form, men kan komma att ersättas i någon form där också målgruppen till viss del kan förändras.

SFI för föräldralediga

En viktig insats i integrationsavseende är SFI (Svenska för invandrare) för föräldralediga som funnits i Gottsunda sedan 2004. Det är en insats där föräldralediga mammor kombinerar SFI-undervisning med föräldraledighet. Antalet elever som deltagit i SFI för föräldralediga har ökat från 75 elever 2020, till cirka 100 elever per år från 2022 och framåt.

Ungefär hälften av deltagarna, 47 procent, tillhör studieväg 2, det vill säga har en avslutad gymnasieutbildning från sitt hemland. Detta kan jämföras med Uppsala kommun i stort, där majoriteten av kvinnorna läser på studieväg 3, som innebär att kvinnorna har en avslutad högskoleutbildning från sitt hemland, och endast 25 procent

tillhör studieväg 2. Elever på SFI för föräldralediga har således en kortare tidigare studiebakgrund i snitt jämfört med kvinnor inom SFI i övrigt i Uppsala kommun.

I princip samtliga elever som får betyg inom SFI för föräldralediga får ett godkänt betyg. Detta förklaras av att deltagarna på SFI för föräldralediga inte omfattas av kommunens beslutade ramtid, utan betyg sätts endast när eleven uppnår godkända kunskaper på kursen. Elever som inte uppnår godkända kunskaper, återgår till sin reguljära SFI-undervisning efter avslutad föräldraledighet.

SFI för föräldralediga tilldelades Uppsala kommuns jämställdhetspris 2024. Verksamheten bedöms som värdeskapande på flera sätt. Bland annat bidrar den till att bryta utrikes födda kvinnors sociala och språkliga isolering och den stärker kvinnornas egenmakt och förutsättningar för studier, arbete och etablering i samhället. Verksamheten planeras att starta upp även i Gränby 2025.

Företagslabbet – ett samarbete för att öka företagandet

I Uppsala finns flera företagsfrämjande organisationer som hjälper personer att starta eller utveckla sitt företag. Almi företagspartner, Coompanion, Nyföretagarcentrum, Drivhuset och Ung företagsamhet är några organisationer som erbjuder stöd, rådgivning, nätverk och i vissa fall finansiering. Utöver dessa generella stödinsatser finns även samarbetet Företagslabbet i Gottsunda.

Företagslabbet startade 2020 som ett samarbete mellan Almi Företagspartner, Utbildnings- och jobbcenter samt Region Uppsala. Almi kompletterar arbetsmarknadsförvaltningens verksamhet genom att tillföra expertis inom entreprenörskap. Företagslabbet riktar sig till alla som vill förverkliga sina företagsidéer och bli egenföretagare. Labbet erbjuder stöd, vägledning och olika utbildningar för att underlätta vägen till företagande. Även den som har ett företag kan få stöd och coachning för att få företaget att växa eller utvecklas. En särskilt prioriterad målgrupp för Företagslabbet är utrikesfödda kvinnor. I förlängningen är målet att skapa fler jobb och få fler till egenförsörjning.

Företagslabbets insatser ska ha låga trösklar. Stödinsatserna är drop-in, första samtal med enklare rådgivning och vägledning, fördjupad rådgivning kring konkret affärsidé, budget och verksamhetsplan. De har också arrangerat en rad Starta eget-utbildningar. Företagslabbet bedriver därtill uppsökande verksamhet genom informationsinsatser vid bland annat SFI, pedagogiska luncher och andra event och mässor.

Företagslabbet genomförde under hösten 2024 en utvärdering av verksamheten. Utvärderingen visar att under perioden 2020 – 2022 har totalt 105 kvinnor och 202 män (unika kunder) varit i kontakt med Företagslabbet. År 2023 var det 89 kvinnor och 97 män. Fram till augusti 2024 har 60 kvinnor och 79 män varit i kontakt med Företagslabbet.

Utifrån samlad erfarenhet från Företagslabbets verksamhet samt Almi har uppskattningsvis 260 deltagare fått fördjupad rådgivning sedan starten. Av dessa har cirka 20 procent startat ett nytt företag. I intervjuer med ett urval av deltagare framträder en samstämmig positiv bild av Företagslabbet och den hjälp i form av stöd och vägledning som erbjuds. Flera menar att de oavsett kontakt med Företagslabbet hade startat sitt företag men att labbets stöd och nätverksmöjligheter har underlättat och snabbat på processen. Sammantaget bedöms stödet från Företagslabbet vara uppskattat och bidra positivt till deltagarnas utveckling och förverkligande av affärsidéer. Uppdraget till verksamheten har förlängts hösten 2024.

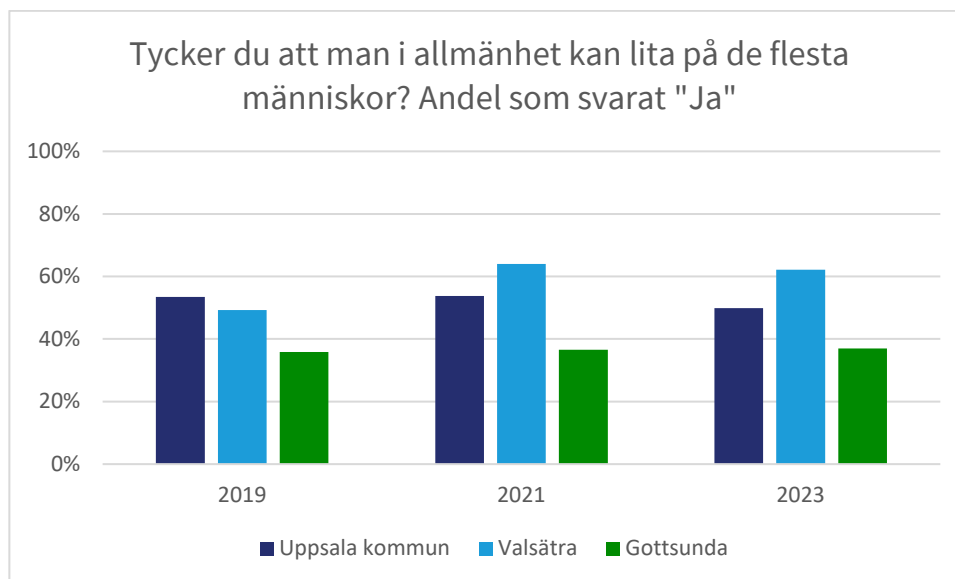
Tema – Delaktighet

Delaktighet och möjligheter att på olika sätt vara delaktig i att utforma samhället och våra egna liv är ett viktigt demokratiskt fundament. Ett högt deltagande och den kollektiva förmågan att agera tillsammans kan bidra till att stärka sammanhållningen och tilliten i lokala samhällen och bostadsområden såväl som i samhället i stort. Kommunens insatser på detta område ska bidra till att:

- Gottsundaområdet har ett rikt föreningsliv och ett aktivt civilsamhälle
- Invånare, näringsliv och civilsamhälle ska ges goda möjligheter att vara delaktiga i att utforma samhället
- Samverkan och arbetssätt som ger handlingsutrymme för medskapande, kreativitet och innovation ska utvecklas.

Nuläge: Låg tillit och social sammanhållning

Tilliten människor emellan och till samhällets institutioner är viktig, men sjunker generellt i samhället. Socioekonomiska förhållanden, brottslighet och otrygghet har en stark koppling till faktorer som lokal samhällstillit inom bostadsområden och den kollektiva förmågan att agera tillsammans. Tilliten till andra människor har länge varit låg bland barn och unga i Uppsala kommun. Detta avspeglas även i Valsätra och särskilt tydligt i Gottsunda.⁵

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Flickor i Gottsunda är över tid den grupp där lägst andel tycker att man kan lita på de flesta människor, medan pojkar i Valsätra är den grupp med högst andel som svarar ja på samma fråga. Noterbart är att andelen flickor i Valsätra som tycker att man kan lita på människor har ökat successivt mellan 2019 och 2023 och ligger 2023 på i stort sett samma nivå som för pojkarna i samma område och klart över kommungenomsnittet.

En faktor som både kännetecknar och bygger tillit är den sociala sammanhållningen i ett område. Den sociala sammanhållningen i de aktuella områdena är överlag lägre än

⁵ Liv och hälsa ung 2023.

genomsnittet för Uppsala tätort och har varit så under flera år. De svarande i Gottsunda uppger generellt en högre grad av social sammanhållning än boende i Valsätra och Bäcklösa och inte långt ifrån genomsnittet för Uppsala tätort. Den upplevda sociala sammanhållningen förefaller också vara relativt stabil i Gottsunda över tid. Både i Valsätra och Bäcklösa upplever de svarande däremot en betydligt lägre och sjunkande grad av social sammanhållning.

Social sammanhållning, andel	2017 (%)	2020 (%)	2023 (%)
Östra Gottsunda	79	75	77
Norra Gottsunda	60	58	67
Centrala Gottsunda	73	66	72
Sydvästra Valsätra	54	59	56
Bäcklösa		69	59
Uppsala tätort	81	81	81

Värdena avser den ovägda andelen av frågor inom området social sammanhållning som de svarande besvarat instämmande med. Källa: Trygghetsundersökningen 2017, 2020, 2023.

Även deltagande i form av andelen aktiva i idrottsföreningar eller medlemmar i organisationer, föreningar eller klubbar är lägre (se Tema *Barn och ungas uppväxtvillkor*).

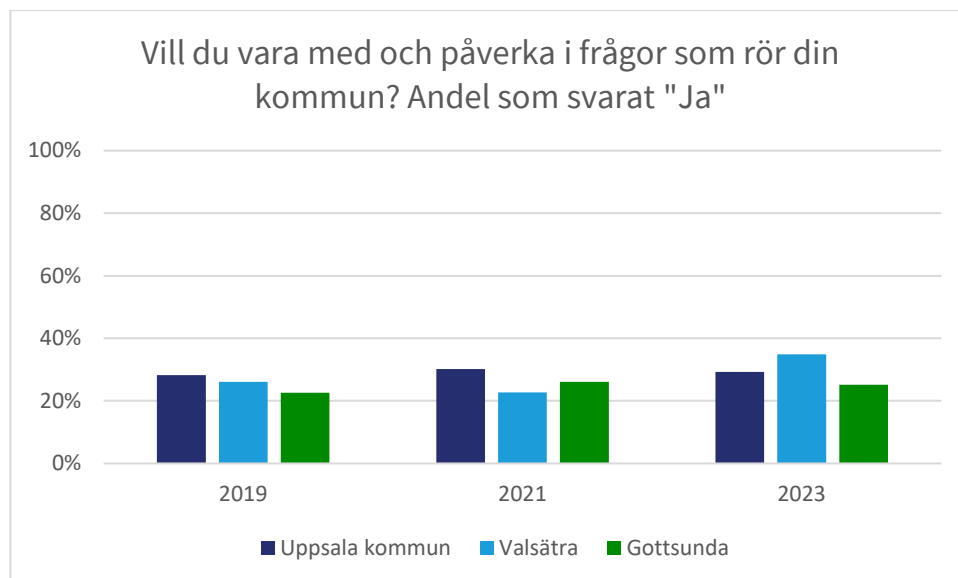
Lågt valdeltagande men ökad vilja att påverka kommunen hos unga

I det senaste valet till kommunfullmäktige 2022 sjönk valdeltagandet i nästan alla valdistrikt i Uppsala kommun. Valdistrikten i Gottsunda och Valsätra följde denna trend där valdeltagandet sjönk med ungefär 10 procentenheter i samtliga distrikt i området och låg 2022 mellan 53,2 procent och 69 procent. Undantaget är valdistriktet Valsätra sydvästra som är särskilt noterbart med låga 37,2 procent, en minskning med 14 procentenheter jämför med valet 2018.⁶ Valdeltagandet i hela kommunen var 82,1 procent.

Viljan att påverka i frågor som rör kommunen är generellt sett låg bland barn och unga i Uppsala kommun. En knapp tredjedel anger i Liv och hälsa ung (2023) att de vill påverka i frågor som rör kommunen. Viljan att påverka ligger på samma låga nivå bland barn och unga i Gottsunda och Valsätra. Flickor i Valsätra sticker ut med 40 procent som önskar inflytande. Över tid tycks dock viljan att påverka ha ökat något bland barn och unga i aktuella områden, undantaget flickor i Gottsunda där andelen har sjunkit något mellan 2021 och 2023.

⁶ Data från Valmyndigheten: Valdeltagande, kommunfullmäktige, 2022.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Barn och ungas vilja att påverka kan skilja sig från hur de upplever att de *har möjlighet* att påverka. I Gottsunda upplever drygt 30 procent att de har stora eller mycket stora möjlighet att föra fram sina åsikter, vilket är högre än kommunens genomsnitt, och betydligt över snittet för flickor. Även flickor i Valsätra upplever större möjligheter att föra fram sina åsikter än kommunens genomsnitt. I jämförelse med kommunen som helhet upplever en betydligt större andel barn och unga i hela Gottsundaområdet att de har möjlighet att påverka, med undantag för pojkar i Valsätra.

Insatser och resultat

Kommunens insatser för ökad delaktighet sker på många olika sätt och genom flera olika verksamheter, ofta i samverkan med de många föreningar, samfund och civilsamhällesaktörer som finns i området. Civilsamhället är viktiga demokratibärare och central del i samhällsbygget, varför arbete sker för att på olika sätt verka för att stärka föreningslivet och civilsamhälle genom olika ekonomiska stöd, inbjuda till samverkan, nätverk och tillgång till lokaler. Även flera mötesplatser med ett främjande uppdrag att skapa och medskapa en aktiv och meningsfull fritid finns och utvecklas i området. Kommunen verkar för människors ökade inflytande över sin närmiljö och staden man bor i. I takt med planeringen för den stadsutvecklingen som sker i området har kommunen dialoger och inkluderande processer för att tillvara drivkrafter och initiativ som finns hos dem som bor och verkar i området

Även om utmaningarna är stora, kan insatserna som sker från flera olika förvaltningar sammantaget bidra till att öka tilliten människor emellan och till samhället i stort. Särskilt utmanande är att upprätthålla och skapa förtroende för samhällets institutioner.

Insatser för ökad tillit till samhället och dess institutioner

Valambassadörer för ökat valdeltagande

Inför valet till riksdag, region och kommun 2022 anställde Uppsala kommun ett tiotal demokratiambassadörer för att undanröja hinder och uppmuntra fler att använda sig av sin demokratiska rättighet att rösta. Insatsen genomfördes i Gottsunda, som ett prioriterat område med lågt valdeltagande. Demokratiambassadörerna rörde sig särskilt på platser och i verksamheter där identifierade och prioriterade målgrupperna fanns, exempelvis i Gottsunda centrum, Stadsbiblioteket, Komvux och SFI, dagliga verksamheter, civilsamhällesorganisationer som arbetar med nyanlända och utrikes födda, personer som står långt ifrån arbetsmarknaden samt andra marginaliserade grupper. Besöken var mycket uppskattade av både deltagare och ansvariga lärare, ledare, handledare med flera.

Efterföljande uppföljning visade att insatsen inte ledde inte till ett ökat valdeltagande i området, men att arbetet med demokratiambassadörer fungerade väl, var uppskattat och att målet med fokus på bokade besök i verksamheter nåddes.

Samhällsvägledare och kulturtolkar

För att förhindra spridningen av felaktig information om socialtjänsten och ge familjer stöd och information om hur svensk socialtjänst fungerar, har kommunen sedan 2023 anställda samhällsvägledare och kulturtolkar. Tillsammans arbetar de för att hindra desinformation och öka kunskapen om hur svensk socialtjänst fungerar. Syftet med satsningen är att:

- öka kunskapen om socialtjänsten bland grupper där förtroendet är lågt
- få föräldrar att söka stöd tidigt om de ser att det finns ett behov
- minska antalet omedelbara omhändertaganden enligt LVU, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Samhällsvägledarna är heltidsanställda inom Uppsala ungdomsjour och stödjer familjer i kontakt med socialtjänst. Samhällsvägledarna samordnar, utbildar och vägleder kulturtolkarna och tillsammans samarbetar man med flera professionella nätverk och håller informationsträffar där man berättar hur socialtjänsten arbetar, besvara frågor om desinformation, barnuppfostran och fångar upp oroliga föräldrar för vidare hjälp.

Kulturtolkarna kommer från civilsamhället och arbetar på uppdrag för Uppsala kommun 8–12 timmar i veckan. Utöver svenska har tolkarna en annan språk- och kulturkompetens, förstår socialtjänstens viktiga arbete och har ett stort förtroendekapital hos målgruppen. Förutom flera olika språk kan kulturtolkarna tolka även kulturella skillnader exempelvis i möte med socialtjänsten.

En kulturtolk arbetar relationsskapande med mål om att öka förståelsen för det svenska samhället och de svenska lagarna och är en brobyggare mellan socialtjänst och familjer genom det stöd de ger familjer i mötet med socialtjänst.

Samverkan med andra aktörer har utvecklats under projektets två verksamhetsår. I dag finns etablerad samverkan inom socialförvaltningen, med familjecentralen, iHUB och region Uppsala, kring gravida med psykisk ohälsa. Man samverkar också med utbildningsförvaltningen, för att få fler utrikesfödda att ansöka om förskola för sina

barn och med arbetsmarknadsförvaltningen gällande ekonomiskt bistånd och stöd till arbete. Samverkan sker med allaktivitetshus i Gränby och Gottsunda, Återfika i Gottsunda, Rooh kulturförening, skolorna i området och Uppsala moské. Här kan de fånga upp familjer som har kontakt med socialtjänsten, men även arbeta förebyggande och hjälpa vårdnadshavare att söka stöd tidigt.

Samhällsvägledarna och kulturtolkarna har tillsammans nått ut till cirka 2 939 vårdnadshavare med sitt uppdrag och om hur socialtjänsten arbetar. Under projektets gång har samhällsvägledarna och kulturtolkarna haft kontakt med 94 familjer där kontakten varit fler än tre gånger. 131 familjer har slussats vidare till öppenvård eller andra verksamheter. Utöver detta har familjer stöttats genom rådgivning. 29 familjer har också fått krisstöd i samband med omedelbara omhändertaganden, ett stöd som varit mycket uppskattat.

Vårdnadshavare och professionella har anonymt fått besvara en enkät om samhällsvägledarnas och kulturtolkarnas arbete. Utvärderingarna visar att projektet går i rätt riktning. På frågan ”Har din kontakt med samhällsvägledare/kulturtolk dämpat din rädsla/oro för socialtjänsten?” svarar 100 procent av alla svarande att rädslan och oron har sänkts. Verksamheterna uppger att samarbetet mellan socialsekreterare och vårdnadshavare har underlättats och förbättrats efter att samhällsvägledare eller kulturtolk kopplats in och är mycket nöjda med stödet de fått av samhällsvägledare eller kulturtolk.

Stärkt föreningsliv och ökat deltagande

Kommunen gör olika insatser för att främja goda förutsättningar för professionella och ideella aktiviteter och ett levande föreningsliv. Bland annat ger kommunen föreningsbidrag till olika aktörer för aktiviteter i området och har ett flertal idéburet-offentligt- partnerskap (IOP) i syfte att stärka föreningarna och deras viktiga roll som demokratibärare. Ofta kan föreningslivet också ha lägre trösklar för att nå invånare som kanske inte har tillit till kommunen på samma sätt. Civilsamhället är på flera vis en mycket värdefull resurs i ett samhällsbygge.

Ett ytterligare sätt som kommunen verkar för att stödja föreningar i området är att upplåta ytor och lokaler för deras verksamheter. Gottsunda kulturhus är den kanske mest centrala aktören för kulturföreningar, Återfika en annan och allaktivitetshus en tredje. Samtliga erbjuder föreningar ytor att möta och engagera invånare på. För idrottsrörelsen är idrottsplaner och hallar avgörande för närvaron i området. Andra sätt som kommunen arbetar för att sänka trösklarna är att tillsammans med föreningar erbjuda barn och unga kostnadsfria eller kostnadsreducerade aktiviteter samt styra aktiviteter till skoldagens slut för att inte orsaka luckor mellan skola och aktivitet som innebär att vissa barn inte kan eller får gå tillbaka till aktiviteter. Aktiviteter som genomförts i skolmiljön har sannolikt också inneburit att fler barn haft möjligt att delta (flera aktiviteter finns redovisade under tema *Barn och unga*).

Mötesplatser för gemenskap och meningsfull fritid

Gottsunda allaktivitetshus – skolan mitt i byn

I Uppsala finns allaktivitetshus i två stadsdelar - Gränby och Gottsunda. Allaktivitetshus är en verksamhetsidé som bygger på konceptet ”skolan mitt i byn”. Modellen innebär att kommunen nyttjar skolans lokaler mer effektivt efter skoldagens slut för att skapa

meningsfulla och avgiftsfria aktiviteter för boende i området. Allaktivitetshuset bygger på hög delaktighet och inflytande från boende och aktörer i området.

Aktivitetsutbudet tas därför fram tillsammans med elever, skola, föräldrar och andra intressenter. Lokalerna är tänkt att finnas till för det allmänna lokalsamhället så att föreningar och boende i området även kan skapa sina egna fritidsaktiviteter för området.

Verksamhetsidén är att allaktivitetshuset ska åstadkomma: "Meningsfull fritid åt fler Uppsalabor – tillsammans! För jämlika uppväxtvillkor och levnadsvillkor och ett tryggt och trivsamt område". Allaktivitetshuset riktar sig i huvudsak till deltagare i närområdet med barn och unga som prioriterad målgrupp. Invånare i Gottsunda deltar i mindre utsträckning än andra i strukturerade aktiviteter och verksamheten ska bidra till en mer jämlik tillgång. Allaktivitetshuset ska verka för:

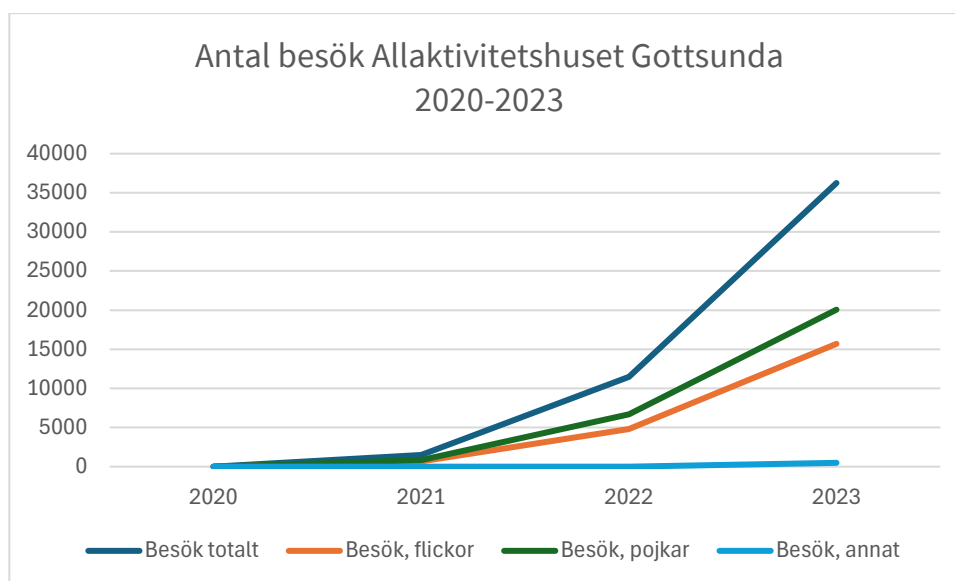
- Upprätthålla goda utbildningsresultat hos eleverna i området,
- Skapa tillit och bygga relationer mellan elever, personal, familj, skola, näringsliv, civilsamhället och samhället i stort
- Verka för trivsel- och trygghetsskapande för såväl skolområdet som för hela stadsdelen.
- Skapa en generationsöverskridande mötesplats

Gottsunda allaktivitetshus har varit i gång sedan 2022 och flyttade vid terminsstart 2024 in i nya Gottsundaskolan. Fram till dess saknade verksamheten egna lokaler och bedrev då aktiviteter i samverkan med andra aktörer och på olika platser i Gottsundaområdet. Utbudet har varierat med bland annat dans, boxning, kvinnogrupper och lördagsfritid. Tillsammans med Svenska kyrkan har allaktivitetshuset arrangerat en välbesökt ungdomsarena dit ungdomar i högstadietåldern har kunnat komma för läxhjälp, fika och aktiviteter som planerats ihop. Allaktivitetshuset har också tillsammans med fastighetsägare, Kulturhuset med flera arrangerat generationsöverskridande publika evenemang såsom Eid för alla, Jul för alla och familjedagar. I samverkan med Rädda barnen har allaktivitetshuset även serverat frukost på Treklangens skola till skolans elever.

Utöver de verksamheter som allaktivitetshusets aktivitetsledare ordnar och leder utifrån sin profession, arbetar de också aktivt med önskemål från barn och vuxna för att skapa verksamhet efter behovet. I samarbete med Gottsunda skolans skolledning och lärare har GAAH under hösten planerat och ansvarat för att genomföra schemabrytande dagar för olika årskurser, där vi bland annat erbjudit yoga för alla elever i årskurs 6. Dessutom hålls särskilda lovaktiviteter för skollediga barn och unga.

Flytten till nya lokaler i Gottsundaskolan gör att verksamheten utvecklas och öppnar nya möjligheter för nära samverkan med skolan. Verksamheten innefattar nu även organiserade verksamheter såsom skolsimning, brottning, zumba, fotboll med mera och planering pågår för nya aktiviteter i de egna lokalerna i skolan. Inom ramen för ett ESF-projekt finns nu också grupper för mat- och bak, pyssel och skapande. Genom samlokaliseringen i skolan kan verksamheten få tillgång till hemkunskapsalar samt slöjdsalar. Samverkan med skolan tar sig främst uttryck i att allaktivitetshuset ansvarar för att involvera fler elever i strukturerade aktiviteter på rasterna under skoltid samt har en receptionstjänst där man välkomnar elever till skolan.

Efter pandemiåren 2020 och 2021 ökade antalet besök på allaktivitetshuset 2022. 2023 ökade besöksantalet kraftigt och Gottsunda allaktivitetshus hade lite drygt 36 000 besök. Av dem är merparten barn och unga. Något fler pojkar än flickor deltar.

Källa: verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Verksamheten strävar efter att fånga upp och möta fler och nya besökare. Ett uppsökande arbete är påbörjat med besök i klasserna på Gottsundaskolan och insatser för att göra allaktivitetshuset känt också för elever på närliggande skolor såsom Valsätraskolan, Lilla Valsätraskolan och anpassad skola. På nya Rosendalsskolan har allaktivitetshuset även haft rastverksamhet. I Bäcklösa har en skapandegrupp startats. På grund av dålig upplutning testas nu ett nytt arbetssätt med dörrknackning och hemringning vid frånvaro.

Sammantaget bedömer verksamheten att ungdomar som varit på allaktivitetshuset återkommer, efterfrågar aktiviteter och visar intresse. Även lärare har gett positiv återkoppling om att elever känner sig trygga med att allaktivitetshuset finns i skolan.

Samarbetet är dock fortfarande i en utvecklingsfas. Gottsunda allaktivitetshus behöver hitta arbetssätt och struktur för eftermiddags- och kvällsaktiviteter liksom att nå nya målgrupper bland både äldre och yngre. Samnyttjande av lokaler och att hitta en sömlös övergång från skolan till aktiviteter är andra utvecklingsområden som behöver ta form.

Uppsalamodell för allaktivitetshus under utveckling

För att öka likvärdigheterna i allaktivitetshusets verksamhet och kvalitet för alla barn och unga oavsett i vilket område man bor pågår en utveckling av en gemensam modell för allaktivitetshusen i Uppsala. Målet är att utveckla en organisation, metod, modell och arbetssätt för allaktivitetshus som motverkar de negativa effekterna av barnfattigdom för barn och unga från utsatta områden. Samverkansmodell, arbetssätt för delaktighet och inflytande samt samlokalisering är några av frågorna som modellen för det områdesbaserade arbetet ska inkludera. Projektet pågår 2023 – 2026 och finansieras av Europiska socialfonden (ESF). Ett utkast för Uppsalamodell kommer vara klart senare halvan av 2025 och därefter kommer intressenter bjudas in till dialog innan beslut.

Återfika - att omprogrammera en plats

Sedan sommaren 2022 bedriver kommunen verksamheten Återfika på Bandstolsvägen med det primära syftet att skapa mer trygghet på platsen. Bandstolsvägen har under

flera år präglats av social oro och identifierats som otrygg. 2021 uppförde fastighetsägaren två paviljonger vid infarten till Bandstolsvägen efter rivning av befintliga byggnader. Verksamheten Återfika har succesivt etablerats i en av paviljongerna med målet att skapa långsiktiga positiva värden för platsen. Verksamheten förväntas leda till:

- Ökad trivsel och trygghet på platsen
- Ökad tillgänglighet för boende att delta i aktiviteter
- Ökad delaktighet för civilsamhälle i platsens utveckling
- Stärkt samverkan mellan kommun och fastighetsägare.

Återfika fungerar som en mötes- och samlingsplats med möjlighet till såväl spontana besök i kafét som deltagande i organiserade aktiviteter och events som arrangeras i egen regi eller i samverkan med föreningar och andra verksamheter. Sedan starten sommaren 2022 har Återfika idag blivit en etablerad verksamhet i områdena Valsätra och Gottsunda med omnejd. Verksamheten började som ett kafé med återbrukstema och har nu utvecklats till en lärande mötesplats där invånarna får möjligheten att få stöd, testa sina idéer och skapa gemenskap med och för andra.

Med fokus på entreprenörskap, självförsörjning, delaktighet, hälsa och stärkandet av individens egen förmåga har olika aktiviteter genomförts. Bland annat har utbildnings- och jobbccenters jobbcoacher hållit samtal och kurser på Återfika. Socialförvaltningens samhällsväglare har mött boende i området och informerat om socialtjänstens arbete och det stöd som kan ges för stärkandet av föräldraskap. Återkommande aktiviteter är bland annat språkkafé med samhällsinformation, yoga, dans, läxhjälp med IK Uppsala fotboll, föreläsningar med föreningen Hjärnkoll, torsdagslunch med Svenska kyrkan, lovverksamhet för familjer samt loppmarknader med närboende.

Ett par insatser har haft särskilt fokus på delaktighet. Genom ett samarbete med stadsbyggnadsförvaltningen fick ett 10-tal ungdomar under några veckor sommaren 2023 utveckla och gestalta *Lilla lila parken* på Bandstolsvägen. Tillsammans med Stadsbyggnadsförvaltningen har Återfika också anordnat promenader till Gottsundagipen för att fånga upp synpunkter på hur området ska utvecklas.

Engagemanget från föreningar har succesivt ökat och Återfika har idag samarbete med flertalet föreningar och verksamheter från området. Bokklubbar, idrottsföreningar, cykelfrämjandet med flera har varit i lokalen med sin verksamhet och uppger i utvärderingar att lokalen upplevs som attraktiv, är enkel att få låna och lättillgänglig.

Återfika är öppet för alla, men verksamhetens primära målgrupper är kvinnor och barnfamiljer. Under det första året hade verksamheten över 3 000 besök. Trots perioder med minskat besökarantal på grund av otrygghet fortsätter Återfika att vara en central och trygg plats, och andra året ökade besöksantalet med 73 procent. Mer än 13 000 personer har besökt verksamheten under perioden (oktober 2023 – oktober 2024) varav åtta procent är unika besökare. Det tyder på att många väljer att återkomma och engagera sig i verksamheten. I enkätundersökningar lyfter besökarna att man känner sig välkommen och att man lärt känna nya människor. Majoriteten av svaranden känner att de har fått kunskap om vad Uppsala kommun erbjuder för verksamheter och tjänster samt att de har fått en känsla av att de är en del av en grupp.

Under 2024 breddades verksamheten till Bäcklösa och en aktivitetsledare har anställts under 2024 för att bland annat nå målgruppen män, pappor och barn i området. I

samverkan med familjehandlare på socialförvaltningen har en första mansgrupp startats.

Sammantaget har den fysiska upprustningen av platsen vid Bandstolsvägen i kombination med Återfikas verksamhet riktad framför allt till mamor och barn, minskat otryggheten enligt fastighetsägare och verksamheter i närområdet. Återfika bedöms också ha öppnat upp en ny arena för föreningsliv att vara på och möta boende i direkta närområdet som annars betraktas som svåra att nå.

Träffpunkter 65 +

Under 2023 inledde Träffpunkter 65+ ett projekt för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre. Projektets största utmaning var hur verksamheten kunde nå de äldre som kommunen har svårast att nå. Den vanligaste träffpunktsbesökaren är en kvinna född i Sverige. Genom utåtriktat arbete har kännedomen om träffpunkterna ökat och antalet deltagare på aktiviteter i Gottsundaområdet ökat markant. I maj 2022 var antalet besökare på aktiviteter totalt 753 personer. Detta ökade till 1 069 besökare i maj 2023 och sedan till 1 154 besökare i maj 2024 (837 kvinnor 317 män).

Projektet har dessutom öppnat upp för bredare samverkan, exempelvis digitala föreläsningar med bibliotek, volontärrekrytering för Röda Korset samt samverkan med SIU för att nå deras medlemmar och samverkan med olika trossamfund, RF SISU Uppland och Region Uppsala genom vårdcentralen.

Dialoger om områdets utveckling

Som beskrivits under avsnittet om Gottsundas stadsutveckling pågår planeringsarbete för en kraftig utbyggnad. Gottsundaområdet blir en viktig nod med många nya bostäder, service - och kapacitetsstark kollektivtrafik. Planprogrammets inriktning på social hållbarhet ger förstärkt fokus på dialog- och delaktighetsförfarande med boende och verksamma i området.

Våren 2023 genomfördes ett utökat dialog- och delaktighetsförfarande efter samråd av detaljplanerna. Stadsbyggnadsprojektet arbetade aktivt med uppsökande dialoger och kompletterade med öppet-hus och gå-turer. Dialogen ledde till att ca 150 personer deltog och kunde bidra med totalt 250 kommentarer och inspel till stadsutvecklingsprojektet. Genom det utökade dialogförfarande fick projektet möjlighet att nå ut med information till boende som ännu inte deltagit i stadsbyggnadsprocessen samt fånga upp inspel som gjorts tidigare vid bland annat samråd. Projektet tar utöver etablerade relationer och kontakter med flera verksamheter i stadsnoden med sig dialogresultatet in i detaljplanarbetet.

Det fanns ett antal utmaningar med dialogförfarandet, bland annat svårigheten att nå medborgare och boende utifrån de resurser som finns att tillgå i organisationen. En annan grundläggande utmaning är att förmedla vad som uppfattas som abstrakta och långsiktiga planer på förändring i den fysiska miljön. Involvering ställer också höga krav på människor att sätta sig in och relatera till den stadsutveckling som planeras att genomföras. Tack vare gott samarbete med lokalt förankrade verksamheter och forum, har projektet fått en bättre förståelse för behovet av information och involvering i stadsutvecklingsarbetet som tas med i fortsatt arbete.

Gottsundagipen

Gottsundagipen är ett värdefullt grönområde och stadsdelspark som länkar samman stadsdelarna Gottsunda, Södra Gottsunda och Sunnersta. Parkstråket innehåller vidsträckt ängar som kantas av natur. Stråket är uppskattat och har förutsättningar att än mer fungera som en mötesplats för boende från de olika stadsdelarna och minska segregationen.

I arbetet med en utvecklingsplan för Gottsundagipen har dialoger hållits under 2024. Hyresgästföreningen, Villaägareföreningarna, Uppsala Ungdomsarena, Återfika, förskolor, Fastighetssamverkan och Odla-föreningen har deltagit i dialoger om Gottsundagipen. Frågeställningarna har varit om vad som är bra med Gottsundagipen idag samt vad som de är mindre bra och som de önskar utveckla.

De flesta uppskattar Gottsundagipen för dess naturkaraktär, storlek och rymd. Den upplevs också trygg dagtid. Tydligast saknas en samlande lekplats för stora och små barn samt inbjudande mötesplatser för alla åldrar. Ett förslag till stegvis utveckling av Gottsundagipen har arbetats fram utifrån inkomna synpunkter. Efter årsskiftet kommer förslaget att redovisas för de som varit med i dialogen och övriga boende inom området.

Platsutveckling som metod för att involvera invånare i sin närmiljö

Syftet med platsutveckling är att stärka boendes och verksammas möjligheter att vara delaktiga i utvecklingen av stadsdelen. Genom samarbete och engagemang formas platser för Gottsundabor med fokus på delaktighet och inkludering. Platsutveckling kan skapa förutsättningar för att vara ett pedagogiskt verktyg jämte andra dialogformer, där platsutveckling har en inkluderande process, med snabb och konkret uppföljning i form av fysiska avtryck. Flera platsutvecklingsprojekt har genomförts med olika grupper under senare år, bland annat i Musikparken, Lilla lila parken samt senast ljusinstallationen NOOR.

Lilla lila parken

Lilla lila parken var ett samverkansprojekt mellan kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen samt stadsbyggnadsförvaltningen med syfte att tillsammans med feriearbetare från årskurs 9 omvandla en oanvänd grusplan i slutet av Bandstolsvägen till en trivsam mötesplats. Projektets mål var att introducera och inkludera ungdomarna för stadsutveckling och områdesarbete, hur kommunen fungerar samt vilka yrken och funktioner som finns inom koncernen. Förväntad effekt var att ungdomarna skulle känna en stolthet över parken, att nya yrkesintressen inom stadsutveckling skulle ha väckts till liv samt att de också kände sig delaktiga i stadsutvecklingen i området.

Ungdomarna var anställda under tre veckor i juni 2023 där de tillsammans med projektledare och handledare genomförde platsanalyser och enkäter för att sedan planera och omgestalta platsen. Konceptet för gestaltningen blev "vardagsrum" då ungdomarna eftersökte sköna lekfulla sittplatser där man kan sitta många tillsammans, trygg och mysig belysning, lek för yngre barn samt aktivitet för äldre.

Efter avslutad ferieperiod projekterades ungdomarnas gestaltning till färdiga bygghandlingar och parken anlades sedan under hösten och vintern med invigning i februari 2024.

Musikparken

Musikparken har under 2024 renoverats och byggts om. Inför renoveringen genomfördes ett antal dialoger som ligger till grund för parkens nya utformning som bland annat innefattar ny lekutrustning och ett nytt konstverk. Tillsammans med den nya utrustningen har också äldre element behållits, som exempelvis de fyra rundade bänkarna. Dessa bänkar skapades tillsammans med en grupp tjejer, 12–16 år från Tjejsnack, Gottsunda dans och teater år 2022. Syfte med projektet var att i tidigt skede bjuda in unga tjejer att delta i stadsbyggnadsprocessen och lyfta deras perspektiv och behov i den offentliga miljön.

I projektet arbetade tjejerna tillsammans med studentmedarbetande projektledare från stadsbyggnadsförvaltningen med platsanalyser och undersökningar som sedan resulterade i fyra cirkelformade bänkar. Bänkarna utformades utifrån prototyper som tjejerna byggde och placerades för att verka som komplement till befintliga sittplatser i parken utifrån hur tjejerna önskade sitta och umgås.

År 2023 invigdes bänkarna och projektet belönades med Uppsala kommuns jämställdhetspris. Priset hyllar platsutvecklingsprojektets arbete med att involvera tjejer i utformningen av trygga och inkluderande platser i Gottsunda, där ungdomarna är delaktiga och medskapande för att utveckla sitt eget bostadsområde och ägandeskap.

NOOR

Under hösten 2024 genomfördes belysningsprojektet NOOR som är ett platsutvecklingsprojekt tillsammans med nio lokalt boende seniorer. Projektet invigdes vecka 45 och ljusslingan planeras sitta uppe under vintersäsongen 2024/25.

Projektet avsåg att involvera seniorer och öka deras delaktighet och ägandeskap i stadsutvecklingen i Gottsunda. Projektet utspelar sig i en skogsdunge mellan Linrepevägen och Bandstolsvägen som i flera dialogsammanhang nämnts som otrygg och mörk av boende och fastighetsförvaltare. Som utgångspunkt och grund för projektet användes 27 återbrukade belysningsbollor som tidigare suttit uppe i Uppsala city. Tillsammans med den identifierade skogsdungen och belysningsbollorna blev syftet att genom medborgarsamskapande göra skogsdungen trevligare och mysigare att passera igenom med hjälp av belysningen.

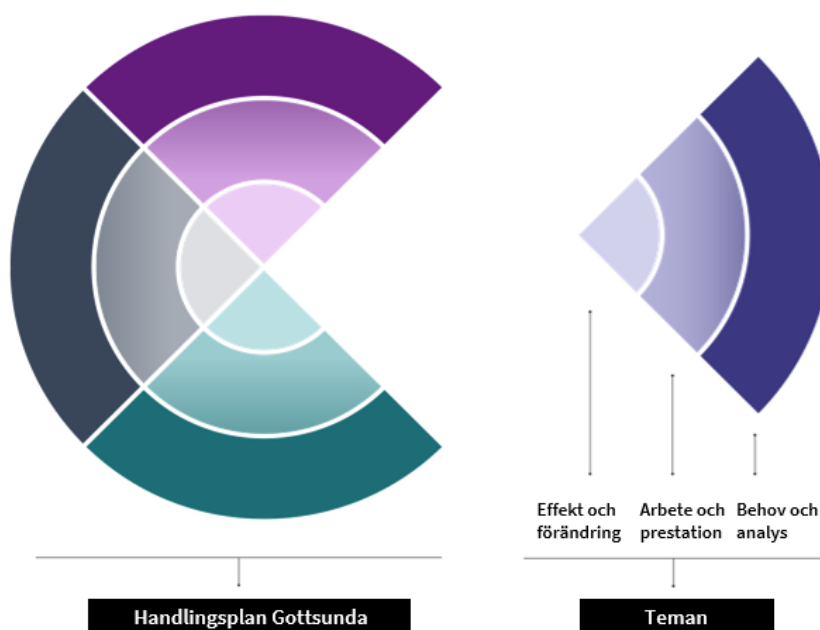
Utifrån syftet kom de deltagande seniorerna fram till temat Noor, som betyder ljus på flera av deltagarnas modersmål. Utifrån belysningsbollorna konstruerade seniorerna ljusinstallationer och skrev ner budskapen och visdomsorden på vimplor som de vill förmedla till förbipasserare i skogsdungen och göra deras dagar lite ljusare.

Uppföljningsmodell

Syftet med denna uppföljning är att visa på ett nuläge i Gottsundaområdet utifrån handlingsplanens mål och prioriterade teman. Handlingsplanens tidshorisont om 2030 ger möjligheter att arbeta mot måluppfyllelse på lång sikt, och samtidigt följa upp och arbeta utifrån identifierade utmaningar och behov på kort sikt.

Effektlogik

Fokus i årets uppföljning är det mångfacetterade arbetet som genom olika insatser. Handlingsplanens modell bygger på så kallad effektlogik, där uppföljningen synliggör hur insatserna bidrar till, eller kan komma att bidra till, önskade förändringar på längre sikt.

De insatser som görs, värden som skapas och förflyttningar som sker synliggörs i rapporten på tre sätt: genom fördjupade beskrivningar av insatser, prestationer och utfall. Fördjupade beskrivningar av insatser används för att synliggöra värden och resultat som en insats bidrar till men som inte alltid låter sig mätas. Prestationer används för att mäta om en insats nått målgruppen i den utsträckning (volym) och på det sätt (kvalitet) som är förväntat. Utfall används för att mäta den förändring för målgruppen som finns efter genomförd insats i jämförelse med före.

Även uppföljningsdesign och rapportstruktur hämtar därmed inspiration från effektlogik, men har utformats och anpassats till givna förutsättningar såsom underlag, tid och resurser. Redovisningen av utfall, det vill säga de förflyttningar som skett, vilar i huvudsak på befintliga verksamhetsdata som förvaltningar och bolag samlar in och använder löpande för att följa sina verksamheter. Därtill har större undersökningar och rapporter använts. De förflyttningar som redovisas kan sällan knytas direkt till en enskild insats. Insatser är svåra att isolera och för en regelrätt effektmätning krävs jämförelsegrupper med liknande förutsättningar men där insatser inte har gjorts. Många av handlingsplanens insatser utvecklas också och tar form efter hand, vilket innebär att en tydlig start- och slutpunkt, det vill säga ett "före" och ett "efter", många gånger saknas. Även detta gör en specifik insats eventuella bidrag till en förflyttning

osäker. Med det sagt, kan insatser ändå bedömas genom att samla och kombinera kvantitativa och kvalitativa underlag.

Rapportens slutsatser vilar på kvalitativa beskrivningar av handlingsplanens insatser, prestationsmått och indikatorer som redovisas över tid med relevanta tidslinjer och jämförbara kommunal. Ambitionen har varit att med en kombination av olika typer av data ge en fyllig och rättvisande bild av de insatser som görs, de värden som skapas och de förflyttningar som sker mot handlingsplanens tematiska och övergripande målsättningar.

Underlag

I denna rapport har data och information från ett antal olika källor använts. Tyngdpunkten ligger på verksamhetsdata, rapporter och annat underlag från förvaltningar och bolag. Information har också inhämtats genom samtal och intervjuer med tjänstepersoner vid förvaltningar och bolag. För bakgrundsbeskrivningar av aktuella områden och dess socioekonomiska förutsättningar har statistik och information hämtats ur Uppsala kommuns Socioekonomisk rapport 2021 och 2023, med data levererad av SCB på NYKO4-nivå för Uppsala kommun, år 2018 och 2021. För öppet arbetslösa gäller redovisningen år 2019 respektive 2022. Indikatorerna känns igen från annan uppföljning i bland annat verksamhetsberättelser och nyckeltalsdatabasen Kolada. I denna rapport presenteras dock siffror specifikt för Gottsundaområdet, i huvudsak tillsammans med ett jämförelsetal för hela Uppsala. Registerdata från SCB publiceras med en viss eftersläpning och det skiljer sig åt variabler emellan. Vilka år statistiken avser framgår i aktuella diagram. Vad avser data och statistik över näringslivets branschstruktur och volymer kring omsättning, nyföretagande och konkurser har såväl data från SCB samt Upplysningscentralen legat till grund.

Utöver ovan redovisade källor har två stora enkätundersökningar använts: Trygghetsundersökningen för 2023 och regionens undersökning Liv och hälsa ung för 2023. Ytterligare ett underlag som använts i rapporten är de lokala fastighetsägarnas löpande enkätundersökning till sina hyresgäster, som görs via AktivBo.

Det statistiska underlaget är valt för att kunna ge tidsserier från olika mätpunkter. Registerdata och verksamhetsstatistik uppdateras i regel årligen.

Geografisk avgränsning och indelning

Uppsala kommun kan delas in i flera mindre geografiska områden som benämns nyckelkodsområden (NYKO). NYKO finns i olika nivåer och i denna rapport används i huvudsak NYKO-nivå 4. Till denna rapport har fem NYKO4-områden valts ut; Sydvästra Valsätra, Norra Gottsunda, Centrala Gottsunda, Östra Gottsunda och Södra Bäcklösa. Södra Bäcklösa kan följas från 2019 och framåt då området är nybyggt och Bäcklösa delades upp i två NYKO4-områden.

Kartbild över områdesindelning på NYKO4-nivå

Den statliga geografiska indelningen som SCB ansvarar för är så kallade DeSO och RegSO-områden. DeSO står för Demografiska Statistikområden och är konstant över tid och gör skillnad på områden på landsbygden, områden i tätorter och områden i centralorter, med hänsyn till antal invånare per område. Aggregerad nivå av DeSO kallas RegSO. I årets rapport används främst statistik på Nyko-nivå.

Genom att redovisa resultat för mindre geografiska områden och därtill i vissa fall utifrån mindre grupper inom respektive område kan variationer och skillnader bortom ett samlat "grått genomsnitt" synliggöras. Det innebär samtidigt att resultat ibland baseras på små grupper och få svarande, vilket föranleder försiktighet i tolkning av resultat och vid jämförelser.

Bilaga 1 Indikatorsförteckning

Indikatorer som baseras på [Social kompass Uppsala kommun 2021](#), [Den sociala kompassen 2023](#) och/eller SCB:s registerdata tillgängliga på kommunnivå via [Statistikmyndigheten SCB](#).

- *Andel öppet arbetslösa (18–65 år, 2019-2024)*. Arbetsökande utan arbete som aktivt söker jobb, omgående kan börja jobba och som inte deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Variabeln inkluderar endast öppet arbetslösa registrerade hos Arbetsförmedlingen. SCB arbetsmarknadsstatistik.
- *Disponibel inkomst för hushåll, median (20+ år, 2018 och 2021)*. Disponibel inkomst definieras som summan av alla inkomster och transfereringar (t.ex. barn- och bostadsbidrag samt försörjningsstöd) minus slutlig skatt. Hushållsbegreppet definieras enligt Totalräknad inkomstfördelningsstatistik (TRIF). Invånare 0-19 i hushåll med låg ekonomisk standard.
- *Andel invånare 0–19 år i hushåll med låg ekonomisk standard (0–19 år, 2018 och 2021)*. Variabeln är en sammanslagning av två variabler där den ena är antal individer 0–19 år per delområde vid datum 2018-12-31. Den andra variabeln är disponibel inkomst för hushåll, se ovan. Dessa två variabler har sedan slagits samman för att få fram en variabel som mäter andel invånare 0–19 år i hushåll med en hushållsinkomst som är lägre än 60% av medianen. Denna definition av låg hushållsinkomst är densamma som den definition SCB använder sig av.

Indikatorer baserade på Uppsala kommuns trygghetsundersökning 2020 och 2023

Trygghetsundersökningen syftar till att få kunskap om hur upplevelser av bland annat ordningsstörningar och lokala problem i bostadsområden i Uppsala tätort påverkar invånarnas upplevda trygghet. Trygghetsundersökningen genomfördes för tredje gången 2023 (tidigare 2020 och 2017) med datainsamling under oktober 2023 – januari 2024. Population utgörs av personer i åldern 17 år och äldre. Svarefrekvensen i 2023-års undersökning var 37,8 procent (5 552 personer). Jämförelser ska göras med försiktighet eftersom urvalsstorleken blir relativt liten på denna låga geografiska nivå samt att det råder bortfall och felmarginaler. Resultatet ger trots det en indikation om hur de boende i området upplever sitt bostadsområde.

I trygghetsundersökningen grupperas svaren i sex olika frågeområden, där varje respektive frågeområde har en indikator som har beräknats för att sammanfatta svaren. Värdet på respektive indikator baseras på hur stor andel av frågorna inom respektive frågeområde som de svarande har besvarat med ett instämmande. De sex frågeområden som ingår i undersökningen är: *Oro för att bli utsatt för brott; Social sammanhållning; Förtroende; Lokala problem; Begränsad rörlighet samt Utsatthet för brott*. I rapporten redovisas valda indikatorer fördelat på NYKO4-områdena Östra Gottsunda, Norra Gottsunda, Centrala Gottsunda, Sydvästra Valsätra, Bäcklösa samt Uppsala tätort. Jämförelser ska göras med försiktighet eftersom urvalsstorleken blir relativt liten på denna låga geografiska nivå samt att det råder bortfall och felmarginaler. Resultatet ger trots det en indikation om hur de boende i området upplever sitt bostadsområde.

Följande frågor/indikatorer ingår i rapporten:

- *Andel som upplever en stark sammanhållning med sina grannar*. Andel (%) som svarat stämmer ganska bra eller mycket bra.

- *Andel som upplever folk som uppträder våldsamt/bär vapen/ trakasserar eller hotar andra/ säljer droger eller svartsprit. Andel (%) som svarat ganska ofta eller väldigt ofta.*
- *Andel som är orolig att, i sitt bostadsområde, utsättas för inbrott/hot eller trakasserier/våld/rån/sexuella trakasserier. Andel (%) som svarat ganska ofta eller mycket ofta.*
- *Andel som i sitt bostadsområde de senaste 12 månaderna utsatts för inbrott/hot eller trakasserier/våld/rån/sexuella trakasserier. Andel (%) som svarat ja, en gång eller ja, flera gånger.*
- *Andel som känner sig trygg i sitt bostadsområde på dagen respektive kvällen/natten. Ande (%) som svarat ja alltid eller ja oftast.*
- *Andel som låtit bli att gå ut i sitt bostadsområde på dagen respektive kvällen/natten på grund av otrygghet. Andel (%) som svarat ganska ofta eller mycket ofta.*
- *Andel som tycker att kommunen/polisen/brandkåren gör tillräckligt för att bostadsområdet ska kännas tryggt. Andel (%) som instämmer i ganska hög grad eller i väldigt hög grad.*
- *Andel som skulle ringa polisen om hen såg någon bli utsatt för våld i sitt bostadsområde. Andel (%) som svarat stämmer ganska bra eller mycket bra.*
- *Andel som skulle berätta vem som låg bakom ett brott i bostadsområdet, om hen visste vem som låg bakom. Andel (%) som svarar att det stämmer ganska bra eller mycket bra.*

Indikatorer baserade på Region Uppsalas undersökning Liv och hälsa ung

2019, 2021 och 2023

Liv och hälsa ung är en webbaserad enkätundersökning som genomförs av Region Uppsala tillsammans med länets kommuner i samverkan med länets skolor. Eleverna får i Liv och hälsa ung besvara frågor om bland annat hälsa och trygghet, sin fritid, om inflytande och demokrati och hur de ser på framtiden - för dem själva och för världen i stort. Undersökningen genomförs på svenska. Nyanlända ungdomar är därmed sannolikt underrepresenterade bland svarande. Ungdomar i särskolan finns inte heller representerade i underlaget. År 2023 svarade 8159 ungdomar i länets årskurs 7, 9 och årskurs 2 på gymnasiet på enkäten, vilket omfattar 65 procent av aktuella elever.

Följande frågor/indikatorer redovisas i rapporten:

- *Andel som ser ljust på framtiden för egen del.*
- *Andel som ser ljust på framtiden för världen i stort.*
- *Andel som uppgett att de varje dag eller nästan varje dag, eller några gånger i veckan, deltar i aktiviteter i en församling, idrottsförening och/eller annan förening.*
- *Andel som inte är med i någon förening, klubb, sällskap eller organisation.*
- *Andel som vill vara med och påverka kommunen.*
- *Andel som upplever att de har mycket stora möjligheter eller stora möjligheter att själv föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen.*

- *Andel som mår bra/mycket bra.*
- *Andel som känner sig trygga i sitt bostadsområde på dagen respektive kvällen/natten.*
- *Andel som tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor.*

Indikatorerna redovisas med områdesindelningen Gottsunda, Valsätra (NYKO3) och Uppsala kommun. Urvalet till områdena Gottsunda och Valsätra baseras på svar från unga i årskurs 7 och 9, samt gymnasiet åk 2 som uppgett att de bor i bostadsområdet. Grupperna kan därför ibland bli små, och statistiken bör tolkas med försiktighet vid jämförande med genomsnittet för hela Uppsala kommun.

Indikatorer baserade på RF-SISU:s undersökning om andelen barn och unga som är aktiva i idrottsföreningar 2022 och 2023

- *Antal LOK-deltagare per 100 invånare (7–25 år) per RegSO-område, år 2022 och 2023.* Statistiken visar hur vanligt det är att barn och ungdomar idrottar i en idrottsförening i olika stadsdelar/områden. Statistiken bygger på förteckningen över de barn och ungdomar som deltog i minst en idrottsaktivitet som beviljades LOK-stöd aktuella år. Underlaget har begränsats till de deltagare som 2022 respektive 2023 fyllde 7–25 år. Med hjälp av Statistikmyndigheten SCB har individernas folkbokföringsadress kodats till Regionala statistikområden (RegSO-område). Uppgifter om antalet invånare i åldrarna 7–25 per RegSO-område har inhämtats från SCB. Därefter har ”Antal LOK-deltagare per 100 invånare” beräknats för alla RegSO-områden. Beräkningen har gjorts separat för flickor och pojkar samt totalt för båda könen.

Indikatorer baserade på verksamhetsdata från förvaltningar och bolag:

- *Andel boende som upplever att den personliga tryggheten i området fungerar ganska eller mycket bra kvällar och nätter (2021-2024).* Verksamhetsstatistik från lokala fastighetsägare genererad via AktivBo-kundundersökning.
- *Andel vuxna biståndsmottagare (2020-2024).* Alla medlemmar i ett biståndshushåll registreras som biståndsmottagare, oavsett om biståndet avsett hushållet som helhet eller enbart någon av dess medlemmar. Vuxen biståndsmottagare är person som är 18 år eller äldre och som inte omfattas av föräldrars försörjningsskyldighet. Totalt antal biståndsmottagare är samtliga vuxna och barn som ingår i biståndshushållet. Månadsstatistik inhämtad av arbetsmarknadsförvaltningen från socialstyrelsens statistikdatabas sdb.socialstyrelsen.se.
- *Antal unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) 18-29 år som också har ekonomiskt bistånd (2020-2021).* Arbetsmarknadsförvaltningen (2024) *Kartläggning av unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) i Uppsala kommun, 2020-2021.*
- *Registrerade besökande (antal) utbildnings- och jobbcentrum per frågeområde (2019-2023).* Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.
- *Andel avslut från UJC-A till arbete eller studier (2023-2024).* Ett avslut till arbete eller studier från UJC-A innebär att individen blivit självförsörjande. Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.
- *Antal anmälda till fritidsklubb (2020-2023), genomsnitt/år.* Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- *Antal besök fritidsklubb, ej unika besökare (2020-2023).* Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

- *Antal besök fritidsgård (2020-2023)*. Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- *Antal besök allaktivitetshuset i Gottsunda (2020-2023)*. Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- *Andel godkända elever nationella prov årskurs 3 (2021-2024)*. Andel godkända i samtliga delprov. Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.
- *Andel elever i åk 9 med behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram (2019-2024)*. För att en elev ska vara behörig till gymnasieskolans yrkesprogram krävs lägst betyget godkänd i ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik, samt i ytterligare fem ämnen, det vill säga behörighet kräver lägst godkänt i åtta ämnen sammantaget. Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.
- *Andel elever behöriga till gymnasieskola - Progression yrkesbehörighet 2020/2021 – 2023/2024*. Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.
- *Uppnådd och förväntad yrkesbehörighet (2022-2024)*. Förväntad andel yrkesbehörighet utifrån index och beräknat av SCB i samband med framtagandet av underlaget till fördelningen av strukturersättningsbidraget. Index: Riskvärde för att inte uppnå kunskapskrav för yrkesbehörighet. Kommunindex för samtliga skolor oavsett huvudman är 100. Högre värde än 100 innebär en högre risk, lägre värde än 100 innebär en lägre risk för att inte uppnå yrkesbehörighet. Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.
- *Antal inskrivna barn i förskola (okt 2024)*. Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen (per NYKO3). Barn födda nov-dec 2023 (ännu ej fyllda 1 år) och barn med TF-nummer ingår i inskrivningsdatan. Barn med TF-nummer ingår inte i folkbokföringen.
- *Andel föräldrar med barn i kommunal förskola som skulle rekommendera sin förskola till en annan förälder*. Förskoleenkät (2024) Uppsala kommun.
- *Andel föräldrar med barn i kommunal förskola som är nöjd med sitt barns förskola som helhet*. Förskoleenkät (2024) Uppsala kommun.

Övriga referenser

Brottsförebyggande rådet (2022) *Nationella trygghetsundersökningen 2022*.

Evidens (2022) *Att stärka socioekonomiskt svagare stadsdelar genom breddat bostadsutbud*.

Valmyndigheten (2022) *Valdeltagande, kommunfullmäktige 2022, procent*.

Uppsala kommun, Näringslivsavdelningen (2024) *Basfakta om näringslivet för geografiskt område postnummer 75420, 75421, 75426, 75427, 75428, 75429, 75430, 75431, 75432, 75445 och 75460*. Konsultrapport.

Uppsala kommun (2023) *Flyttmönster i Uppsala 2023, KSN-2023-02736*.

Uppsala kommun (2024) *Social agenda för Gottsundas stadsutveckling*

Utbildningsförvaltningen, Treklängens skola (2024), *Statusrapport Treklängens skola*.

Uppsala kommun (2019) *Planprogram för Gottsunda området*.